

2025. FEBRUÁR-ÁPRILIS

háromká

KÖNYV • KÖNYVTÁR • KÖNYVTÁROS

Könyvtárak
versenye
az olvasókért

#KÖNYVTÁRIKIHÍVÁS

Közösen írjuk	4
Gratulálunk a Minősített Könyvtár cím és Könyvtári Minőségi Díj díjazottjainak!	5
Könyvtári Minőségi Díj 2025 – interjú Molekné Kőrösi Beatrixszal és Liebhauser Jánossal	6
Könyvtári Kihívás: Könyvtárak versenye az olvasókért	8
Elindult a Könyvtárosok dolgozószobája rendezvénysorozat	11
1100 éve Európában, 20 éve az unióban: A nemzeti könyvtár országos bemutatkozása a féléves kulturális programsorozat keretében	13
Összefoglaló a 2025. évi Szakkönyvtári seregszemle előadásairól	15
Könyvtárosok állami kitüntetése a nemzeti ünnep alkalmából	16
London legbarátságosabb, legcsaládiasabb szigetén őrizni a magyar kultúrát – interjú Wollner Ildikóval	17
A villányi gyógyszerész Calepinus-szótára	20
A hetvenkedő szolnoki gyermekkönyvtár alapítója	22
Emberközpontú történetírás a digitális környezetben	23
250 éves egri Líceum könyvtárai	24
Gerő Gyula: az ex libris gyűjtő könyvtáros és szerkesztő születésének centenáriumára	26
KSZR-fejlesztések Győr-Moson-Sopron Vármegyében	28
Könyvek a cirkuszi porondon?	30
A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kálvária téri Könyvtárának újjászületése	32
A Miskolci Egyetemi Adatforrástár	33
A Kapocs Könyvtári Csoport 2024-es éve	35

Kultúrák összekapcsolása	37
Könyvtárosok vendégségben: lassan húsz éve erősödő kapcsolatok	39
Digilabor Békéscsabán	41
Keltsd életre az ötleteid! Robotok a könyvtárban	43
Könyvtár és podcast	45
A Nemzeti Casino könyvtára	49
Szerelem, mint édes ihlet	50
Petőfi Sándor összes költeményei: 1848–1849. Kritikai kiadás, 6. kötet	51
Könyv és könyvtár Baróthy Zoltán Utolsó napok című regényében	52
MKE felhívás: Az év fiatal könyvtárosa díj	53

IMPRESSZUM

háromká 3. (33.) évfolyam 1–2. szám

FELELŐS KIADÓ: Rózsa Dávid, az MNMKG Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója
FŐSZERKESZTŐ: Szeifer Csaba
A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: Dr. Szűts Etele, a Könyvtári Intézet igazgatója
SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Hegedűs Henriett, Horváth Sándor Domonkos, Juhász Zoltán, Képes Gábor, Oros Sándor, Ráczné Radó Rita, Szabó Tünde, Szócs Endre, Varga Éva, Verók Attila
OLVASÓSZERKESZTŐ: Horváth Barnabás, Verók Attila, Ormándy Marcell Ottó
TECHNIKAI SZERKESZTŐ: Varga Csilla

A magazin megjelenését a Magyar Kultúráért Alapítvány támogatta.

A SZERKESZTŐSÉG CÍME: 1014 Budapest, Szent György tér 4–5–6., **TELEFON:** (06 1) 224-3788, **E-MAIL:** haromka@oszk.hu
URL: <https://journals.oszk.hu/haromka>, <https://epa.oszk.hu/haromka> **LEVELEZÉSI CÍM:** 1276 Budapest Pf. 1205.

ISSN 3004-1252 (Online)

Magyar Nemzeti Múzeum
Közgyűteményi Központ

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

Petőri
Kulturális
Ügynökség

<3közösen írjuk

Túl vagyunk a Háromká első évén, jöhet a következő. Ahogy mondani szokták, minden kezdet nehéz, hiszen ki kellett találni a lapot: az arculatát, a rovatstruktúráját, a belső működés folyamatait. Első körben a témák összegyűjtése sem volt egyszerű, viszont szerencsére már az indulás után folyamatosan küldtek témajavaslatokat olvasóink, ezeknek mindig nagyon örülünk, hiszen megerősíti azt, amit a szerkesztés során képviselünk: írjuk közösen a lapot. Igyekszünk megszólítani minden szakmabelit, próbálunk helyet adni hosszabb lélegzetű írásoknak, melyek túlmutatnak egy-egy közösségi platformon megjelenő posztnál. Örülünk, ha bemutatathatunk friss innovációkat (bevalljuk, ezekből többet szeretnénk), megújult könyvtárakat, továbbá olyan kezdeményezéseket, amelyek mások számára is jó példának szolgálnak, amelyeket beépíthetnek a napi működésbe. Az elmúlt évben cikkeink által sokfelé jártunk, igyekeztünk az országot minél jobban lefedni a témáinkkal, bár minden vármegyébe még nem sikerült eljutnunk, de ami késik, nem múlik. A jövőben is igyekszünk elérni a legkisebb KSZR-könyvtárakat, a vármegyei, illetve az egyetemi intézményeket is, de a felsorolásból nem hagyjuk ki a könyvtárbuszokat sem.

Az induláskor vállalt célunk volt, hogy a határon túli könyvtárakat is megszólítsuk. Szerzőink segítségével jártunk már többek között Pélmónostoron, Sepsiszentgyörgyön, Topolyán, Lendván és Rimaszombaton is. Bízunk benne, hogy a felsorolás az idei évben tovább bővül. Számos eseményről is tudósíthattunk az elmúlt hónapokban. Jártunk a szegedi Vándorgyűlésen, a Magyar Könyvtárosok Világtalálkozóján, több konferencián és megannyi szakmai találkozón. A Háromká rovatai közül eddig egyértelműen az interjúk voltak a legnépszerűbbek, de sok kattintás érkezik a körkérdésekre adott válaszokra, vagy egy-egy tudósításra is.

Reményeink szerint az idei év első száma is kellően izgalmas lesz az olvasóknak. Nagy öröm számunkra, hogy bemutatathatjuk az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat működését, ahogy az is, hogy megszólal lapunkban Wollner Ildikó, a British Library könyvtárosa, a magyar gyűjtemény kurátora. Az aktuális lapszám most több megújult könyvtárat is bemutat, a könyvajánló rovatunk is meglehetősen változatos lett.

A mostani lapszámmal elindítjuk a Múlt-idéző rovatot. Az itt szereplő anyagok egy vagy akár több, a szerzők által választott képet járnak körül, akik ezek kapcsán írnak le történeteket, természetesen könyvtáros szemmel. Bízunk benne, hogy az intézmények helyismereti gyűjteményeiben már meglévő, vagy épp digitalizálásra váró dokumentumok közül még sok-sok érdekes és egyedi történet fog előkerülni, amelyeket megoszthatunk olvasóinkkal.

Az elmúlt év kezdeti tapogatózásai után most igyekszünk előrelépni, fejleszteni, tovább színesíteni a lapot, megmutatva azt, hogy a magyar könyvtárosok közössége és szakmai tevékenysége határokon innen és túl mennyire sokszínű. A lépések megtételében idén is számítunk szerzőink, kollégáink, partnereink további segítségére, hiszen nélkülük nem lennének ennyire változatosak lapszámaink. Hálásan köszönjük munkájukat. Írjuk továbbra is közösen a Háromkát!

Szeifer Csaba

Gratulálunk a Minősített Könyvtár cím és Könyvtári Minőségi Díj díjazottjainak!

Fotó: OSZK

A kultúráért felelős miniszter meghozta döntését a 2024-ben meghirdetett Minősített Könyvtár cím és Könyvtári Minőségi Díj pályázatok nyerteseiről.

Az elismeréseket a magyar kultúra napja alkalmából rendezett ünnepélyes díjátadón adták át 2025. január 22-én, a budapesti Hagyományok Házában.

Az elismeréseket Závogyán Magdolna kultúráért felelős államtitkár és Vincze Máté közgyűjteményekért és kulturális fejlesztésekért felelős helyettes államtitkár adta át a díjazottaknak.

A könyvtári minőségirányítási módszerek alkalmazása, a könyvtárhasználati jog érvényesülése és a felhasználói megelégedettség kiemelkedő szintje alapján a 2024-es pályázaton **Minősített Könyvtár** címet kapott:

- ◆ **Budapesti Gazdasági Egyetem**
Egyetemi Könyvtár (Budapest)
- ◆ **Csorba Győző Könyvtár** (Pécs)
- ◆ **Katona József Könyvtár** (Kecskemét)
- ◆ **Orosháza Városi Önkormányzat**
Justh Zsigmond Városi Könyvtára (Orosháza)
- ◆ **Verseyhy Ferenc Könyvtár és**
Közművelődési Intézmény (Szolnok)

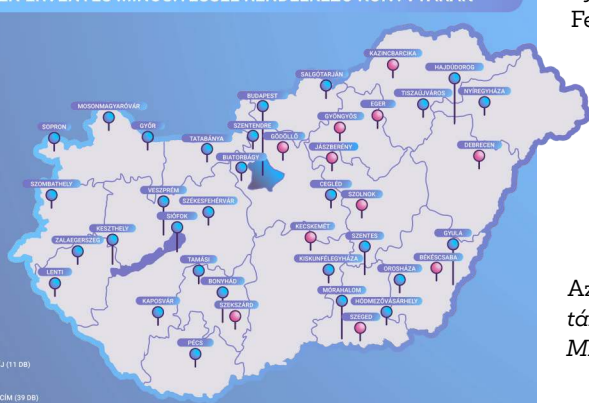
Külön említésre méltó, hogy a Katona József Könyvtár immár harmadik alkalommal kapta meg ezt az elismerést, míg a Csorba Győző Könyvtár, a Justh Zsigmond Városi Könyvtár és a Verseyhy Ferenc Könyvtár második alkalommal érdemelte ki a címet.

A felhasználói igényekre alapozott innovatív fejlesztésekért az alábbi könyvtárak kapták meg a **Könyvtári Minőségi Díjat**:

- ◆ **Egressy Béni Városi Könyvtár** (Kazincbarcika)
- ◆ **Illyés Gyula Könyvtár** (Szekszárd)

Az újonnan kitüntetett intézmények pályázatait elérhetők a **Könyvtári Intézet honlapján**, annak **Minősített Könyvtár cím és Könyvtári Minőségi Díj** aloldalain.

2025-BEN ÉRVÉNYES MINŐSÍTÉSSEL RENDELKEZŐ KÖNYVTÁRAK

Fotó: Könyvtári Intézet

Könyvtári Minőségi Díj 2025

INNOVÁCIÓK A KÖNYVTÁRHASZNÁLÓKÉRT

Könyvtári Minőségi Díjat kapott a kazincbarcikai Egressy Béni Városi Könyvtár. Az intézmény igazgatójával, **Molekné Kőrösi Beatrixszal** beszélgettünk a munkatársak körében jelen lévő innovatív szemléletről.

általuk kezdeményezett programokkal, könyvbemutatókkal vagy gerontológiai előadásokkal.

A pályázatukban szereplő Bölcsis könyvtár és a Mesepárna innovációk elindításáról, fejlesztéséről mesélne kicsit?

Mennyire van jelen az intézményben az innovatív szemlélet? Tudatosan foglalkoznak ennek fejlesztésével?

Évek óta folyamatos a változás és megújulás könyvtárunkban. 2012-ben a fenntartó elképzelése találkozott a szakmai tervekkel, miszerint létrejött az önálló költségvetési intézményként működő könyvtár. Ezzel a döntéssel lehetőségek tárháza nyílt meg előttünk, mivel korábban összevont intézmény keretein belül működtünk. 2014-ben új telephelyre költöttünk, egy felújított általános iskola épületének földszintjére. Kapcsolatunk a civil szerveződésekkel is ezek után bővült ki, így az ő részükről is folyamatosan érkeztek hozzánk az igények. A minőségmenedzsment elemeit kihasználva felépítettük koncepciónkot, számba vettük azon ötleteket, amelyeket erőforrásainkhoz mérten meg is tudunk valósítani.

A Minőségirányítási Tanács megalakítása a 2012. évhez köthető, amit folyamatos képzések követtek, így a vezetésen kívül több kolléga is elsajátította az alapokat. A gyermekkönyvtár munkája mindig hangsúlyos volt, de valójában az új telephelyen teljességgel ki igazán, ugyanis együtt működik a felnőttléttel, így igazi családi látogatásokat is lehetővé téve. Alulról szerveződve jött létre például a Baba Mama Klub, az Irodalmi Klub az amatőr alkotók részére, majd ezt követte több olyan civil szervezettel való kapcsolatépítés, amelyek folyamatosan jelen vannak a könyvtár életében, gyakorta

Két Könyvtár Pontot nyitottunk 2019. évtől a város különböző pontjain. Az egyik a bölcsődével közös épületben kapott helyet. Miután a gondozók ellátogattak a minikönyvtárba, közös ötletnek köszönhetően beindult a bölcsődébe járó három év alatti gyermekekkel való foglalkozás. Szervezett formában hozzák a csoportokat a Könyvtár Pontra, ahol rövid meséket mutatnak be a könyvtárosok, főként a meseposztó technikával, síkbábokkal játszik el a mesét. A kicsik imádják utána megfogni a figurákat. A kis könyvtárat olyan könyvekkel is felszereltük, amik ezen korosztálynak valók, a beszerzés tudatos.

A Mesepárna a saját ötletem volt, miután egy pedagógiai szaklapban olvastam a hagyományos alkalmazásáról, majd továbbfejlesztve kollégáimmal elindítottuk a projektet. A Mesepárna jellemzően óvodákban, az óvodapedagógusok által használt, kreativitást és egyéb kompetenciákat fejlesztő eszköz. Azon óvónők, akik használták már ezt a technikát, frontális bemutatást alkalmaztak, vagyis ők meséltek és helyezték el a párnára a figurákat, miközben az előtte ülő gyermekek figyelték a folyamatot. Mesepárna foglalkozásainkat óvodáskorú gyermekek részére terveztük. Mivel napközben a kicsik az óvodában tartózkodnak, ezért délutánonként szervezzük programjainkat, ami megkívánja, hogy a gyermek szülői kísérettel látogasson el a könyvtárba. Így a szülő azonnal be-

leláthat, a könyvtár milyen típusú tevékenységet folytat annak érdekében, hogy gyermeke hasznos ismeretekhez jusson és jól érezze magát a könyvtárban. Mesepárnás foglalkozásainkkal a gyermekek saját maguk játszhatnak a mesefigurákkal. A mesehallgatással egy időben a gyermekek interaktív módon vesznek részt a foglalkozáson. A gyermek részére fontos, hogy részese legyen az előadásnak. Módszerünkkel egy dinamikus, élményalapú programot kínálunk. A mesehez 5 csomag készül a szereplőkkel és a figurákkal, mivel ezt a létszámot tartjuk optimálisnak a folyamatos interakció okán. A könyvtáros mesél, a kicsik pedig az ölükben elhelyezett párnán eljátszhatják a mesét. Az innovációk beindítása előtt és közben alkalmaztuk a minőségbiztosítás elemeit, kérdőívekkel kezdtük a szülőket és a bölcsődei gondozókat. Nagyon hasznos volt a kockázatelemzés és a PDCA-elv alkalmazása, folyamatos fejlesztésen ment keresztül mindkét projekt.

Mindkét innovációt érezhetően kedvelik az olvasók, vannak további terveik ezek továbbfejlesztésére?

A Könyvtári Minőségi Díj átvétele óta több megkeresést kaptunk a módszerrel kapcsolatban, ezért a közeljövőben szeretnénk bemutató foglalkozásokat tartani a szakma képviselőinek.

Milyen jövőbeni terveket, továbblépési lehetőséget lát az Egressy Béni Városi Könyvtár tekintetében, akár rövid, akár hosszabb távon?

2025. évtől a 25 év alattiak számára ingyenessé vált a könyvtári tagság, ezért igyekszünk majd ebből a korosztályból egyre több könyvtárhasználót nyerni. Az ezzel kapcsolatos marketingtevékenységünk már elindult a középiskolákban.

A szekszárdi Illyés Gyula Könyvtár kapta az idei másik Könyvtári Minőségi Díjat. Az intézmény pályázatában szereplő két projektről **Liebhauser János** igazgatóval beszélgettünk.

Néhány hónapja költözött az Illyés Gyula Könyvtár a szekszárdi Tudásközpontba. Hogy látja, miben tud az új helyszínen továbbfejlődni az intézmény, figyelembe véve a pályázatukban leírt innovációkat is.

A Tudásközpont épülete nagyban javítja az Illyés Gyula Könyvtár munkáját, egyrészt mert megszűnt a könyvtár különböző épületekbe tagoltsága, ami különösen az eddig külön épületben működő gyermekkönyvtár integrálása miatt fontos, másrészt olyan új közösségi terek használata és ezáltal közösségi események szervezésének lehetősége nyílik meg a könyvtári munka előtt, amire a régi épületben egyáltalán nem, vagy csak az olvasói terek ideiglenes lezárásával volt lehetőségünk. A könyvtárunk jelmondata a Könyv – Kultúra – Közösség. Örömteli, hogy az új épület kínálta lehetőségeket látva egyre több civil közösség keres meg minket: pl. a Szekszárdi Zöldtárs Alapítvány, az „Eleterő Meseműhely”, a „Köttusa” Összefogás a szenvedélybeteg szülők elfeledett gyermekeiért, a Szekszárdi Hegyközség. De a könyvtár társasjáték-, illetve japán klubja, a felnőtt és a kamasz olvasóklubok is nagy népszerűségnek örvendenek. A Minőség díjat elnyerő pályázatunkban is alapvetően ezek a – könyvtári eszközökkel elért – közösségi értékek jelentek meg az ifjúsági tehetséggondozásban, illetve a 2023-ban elnyert IFLA Green Library Award címben is.

Miként vetődött fel a zöldkönyvtári arculat beemelése a könyvtárnál?

Előzményként meg kell említenem, hogy 2018-ban a Tatabányai József Attila Megyei Könyvtár, 2019-ban a Kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Városi Könyvtár és

2020-ban az Óbudai Platánkönyvtár Ezüsthelyi Fiókkönyvtára is elnyerte az IFLA Zöldkönyvtári címet, így már láthattuk a lehetőséget. Talán csak azért látszunk mi úttörőnek, mert mi vállaltuk fel először a zöldkönyvtári hálózat fejlesztésének célját – helyi és országos szinten is. Számunkra az az igazi öröm, hogy azóta számos könyvtár és kolléga számára jelent követendő mintát a zöldkönyvtári szemlélet, gondolatok.

Pályázatuk másik projektje az ifjúsági közösségeket, alkotócsoportokat mutatja be. Az alapok már megvannak. Mennyire nehéz vagy épp könnyű fenntartani a csoportok aktivitását, miként lehet még továbblépni velük?

Ebben sem mi járunk elől, hiszen Eger és Szolnok is mintát jelentett számunkra: el kellett hinnünk, hogy kicsiben is el lehet kezdeni, és el kellett fogadnunk, hogy először meg kell találnunk egy rátermett kollégát. A megfelelő személy mellett szükséges a hasonlóan megfelelő eszköz, hely és idő megléte is. A kamaszokkal való foglalkozás egyik fontos szabálya, hogy mindig az ő igényeikből kell kiindulni. A mi esetünkben ez az odafigyelő rugalmasság adott lehetőséget a kamasz írókból, költőkből álló Írógárda létrejöttének, majd az Alkotógárda megalakulásának, mely azokból a fiatalokból áll, akik fotóznak, festenek és rajcolnak. A fiatalokra való ráhangolódás, ráfigyelés természetesen vezet el új ötletekhez: a kamaszok kreatívak és gyorsan változnak! Ez a másik fontos szabály. Aktívan kell szervezni az egyre újabb és újabb generációk bekapcsolódását. Az alapító tagok már kirepültek, többen már egyetemisták, míg az újonnan jövők még felsősök az általános

iskolában. Elkerülhetetlen az életkori csoportok külön kezelése, így mára két ifjúsági klubot működtetünk párhuzamosan. A könyvtárunk életében az is a továbblépés egy konkrét példája, hogy az Írógárda szövegeiből kötetet szerkesztünk, ez a 2025-ös évi célkitűzésünk.

Milyen lehetőséget nyújthat még a Tudásközpont az innovációk terén? Vannak erre további ötletek, elképzelések?

Továbbra is még csak tanuljuk az új épületünket, és örülünk, hogy működnek a könyvtárépítészeti elképzeléseink. Az olvasóink pont úgy használják a tereinket, ahogy azt reméltük. De persze senki nem lát előre, nem tudhatjuk, milyen lehetőségeket hordoz még magában az épület. Amit még nem laktunk be az az ún. High-End szoba. Ez egy olyan akusztikailag megtervezett teret jelent, ahol a magas hangzási minőséget biztosító technika (high-end lemezjátszó, erősítő, hangszóró) kimagasló zenei élményt jelenthet az igényes zenehallgatóknak. De egy ilyen tér alkalmas podcast-stúdióknak is, kamarazenei felvételek készítésére is, a kamaszok titokszobájának, filmklubnak, „csendes szobának”. A lehetőségek végtelennek tetszenek.

Szeifer Csaba

Könyvtári Kihívás

Könyvtárak versenye az olvasókért

A Kulturális és Innovációs Minisztérium (KIM) az MNMKG Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet és a Petőfi Kulturális Ügynökség szakmai partneriségével 2024 őszén indította el a Könyvtári Kihívás pályázatát, amelynek célja, hogy a különböző méretű és funkciójú nyilvános könyvtárak egymással és saját magukkal is versenyezve innovatív módszerekkel népszerűsítsék az olvasást, növeljék látogatószámukat és a kölcsönzések számát.

A verseny a könyvtárak tárgyévi és a 2023. évi statisztikai adatainak összehasonlítására támaszkodik; a legnagyobb olvasóközönség-növekedés, a legnagyobb kölcsönzésnövekedés, a legnagyobb látogatószám-növekedés a könyvtári programok tekintetében és a legnagyobb gyermekolvasószám-növekedés mutatók növelését tűzve ki célul. A Könyvtári Kihívás kiemelt célcsoportjai a gyermekek és a fiatalok, valamint az anyaországon kívüli, Kárpát-medencei magyarok. A pályázatban három külön kategória is meghirdetésre került: a magyarul olvasó Kárpát-medenceiért program, a legjobb digitális szolgáltatás-népszerűsítés és a legkreatívabb olvasás-népszerűsítő kampány.

A Könyvtári Kihívás pályázatra 370 könyvtár jelentkezett, amelynek a tétje rendkívül magas, az alapkategóriák első három helyezettjei 10, 5 és 3 millió forintot, a három kiválósági külön kategória nyertese pedig 10, 5, és 5 millió forintot nyerhetnek a könyvtáruknak.

A versenyt kiírók képviselőjében Vincze Máté, a KIM közgyűjteményekért és kulturális fejlesztésekért felelős helyettes államtitkára, Rózsa Dávid, a nemzeti könyvtár főigazgatója és Bajnok Tamara, a Könyvtári Intézet osztályvezetője 2025 első negyedévében személyesen is ellátogattak több kiemelkedőbbnek számító versenyző könyvtárba, hogy a közösségi médiában szélesebb közönségnek bemu-

tassák a könyvtárak eddig elért eredményeit és a programjaik hatékonyságát. A látogatások során figyelemmel kísérték a könyvtárak által alkalmazott innovatív megoldásokat, a közösségi programok sikerességét, valamint a helyi közönség elköteleződését.

A személyes találkozások első helyszínei voltak a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Kétpó és Tomajmonostora települések. A helyszíni tudósításból kiderül, hogy a kiválasztás okai között szerepel, hogy amíg Kétpón 64 százalékkal emelkedett a közösségi programokon részt vevők száma, addig Tomajmonostorán a beiratkozottak száma kétszeresére, a kölcsönzött

#KÖNYVTÁRIKIHÍVÁS

„A Könyvtári Kihívás verseny eddigi állomásai jól mutatják, hogy a könyvtárak – mérettől, földrajzi elhelyezkedéstől és infrastruktúrától függetlenül – kulcsszereplői a közösségépítésnek és az olvasás megszerettetésének”

sok és kölcsönzések száma is, de növekedett a könyvtári programokon résztvevők köre is. A találkozón elhangzott, hogy a növekedés főként a helyi könyvtárosoknak és helyi közösségeknek köszönhető, amihez a fenntartó önkormányzat és a győri Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér támogatása is hozzájárult.

Az országjárás következő állomása Békés vármegye volt, ahol először a gyulai Mogoróssy János Városi Könyvtárt látogatták meg, amely kiemelkedő eredményeket produkál a versenyen. Dézsi János, a könyvtár vezetője elmondta, hogy a programokon részt vevők száma februárban több mint 10 százalékkal nőtt 2024 azonos időszakához képest. A könyvtárban egyébként évek óta zajlik a kölcsönzési kihívás, nagyrészt ennek is köszönhető az impozáns adatok. A vármegye székhelyén, Békéscsabán a Békés Megyei Könyvtár pedig kimagasló eredményekkel büszkélkedhet a gyermekek olvasóvá nevelésében, különösen a 14 év alatti gyermekek megszólításában. Az intézményben tartott számos foglalkozás és program közül kiemelkedik a Csabai mesék helytörténeti előadás-sorozat, amely rendszeresen telt házzal megy. Juhász Zoltán és Kertész Zoltán a könyvtár vezetői továbbá bemutatták a Digilabot,

állományok száma hatszorosára nőtt tavaly januárhoz képest. Vincze Máté a helyi könyvtárban elmondta: a koronavírus-járvány óta egyre erősebb a könyvtári rendszer, egyre többen iratkoznak be és kölcsönöznek könyveket. A könyvtár, mint analóg tér, és mint az enidő tere, megerősödött, és egyre fontosabbá válik az emberek számára az olvasás. Az olvasás fejleszti a kreativitást, az életminőséget, teljesebbé teszi az egyén és a közösség életét. A KIM azért hirdette meg a Könyvtári Kihívás programot, hogy még inkább segítse ezt a folyamatot, azaz az olvasók bevonását a könyvtárakba. A Jászság után Nyugat-Magyarország volt a célpont. Győr-Moson-Sopron vármegyében pedig Rábapatonát és Pért látogatta meg a delegáció. Mindkét településen jelentősen emelkedett a könyvtári beiratkozók

„A látogatások során szerzett tapasztalatok egyértelműen alátámasztják, hogy elhivatott könyvtárosokkal, támogató helyi közösségekkel és kreatív, a kor igényeihez igazodó programokkal valódi változást lehet elérni”

ahol egyebek mellett robotika foglalkozásokat tartanak a fiataloknak, bevezetve őket a programozás világába. A kölcsönzötérben, ahol nemcsak könyveket, hanem társasjátékokat is lehet kölcsönözni, pedig kialakítottak egy ún. tinilépcsőt, amely kifejezetten a tinédzserek ötletei alapján készült kuckó.

A Könyvtári Kihívással kapcsolatos körút következő helyszínei a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye Szerencs és Mályi települései voltak. Szerencs könyvtára és múzeuma igazán különleges helyszínen, a Rákóczi-várban található. A Szerencsi Művelődési Központ és Könyvtárban 88 százalékkal emelkedett a beiratkozottak száma az előző év azonos időszakához képest, míg a 14 éven aluliaké a háromszorosára nőtt. Nagy hangsúlyt helyeznek a fiatalok megszólítására: az óvodásoktól a gimnazistákig minden korcsoportnak szerveznek programokat, a Csicsergő nevű mondókás-zenés foglalkozásuk pedig hetente várja a babákat és édesanyjukat. A látogatás végén a delegáció megtekintette a Zempléni Múzeum korszerű állandó kiállítását, a Rákóczi-oklevelek szentélyét, a csokoládétörténetet bemutató termet, valamint a képeslap- és az ex libris gyűjteményt.

A fiatal családok által kedvelt, folyamatosan növekvő népességű, 4300 lelkes Mályi község Móra Ferenc Községi Háza és Könyvtára elkötelezett abban, hogy már egész kicsi kortól olvasóvá nevelje a gyermekeket. Olvasásnépszerűsítő kampányában a településen és

vonzáskörzetében élő kisgyermekes szülőket szólítja meg tematikus gyermekprogramokkal, kézműveskedéssel, népi játékokkal, vetélkedőkkel, könyvtárhasználati órákkal. A könyvtár elsősorban ezek látogatottságában és a 14 éven aluli beiratkozottak számában ért el jelentős javulást.

A Könyvtári Kihívás verseny eddigi állomásai jól mutatják, hogy a könyvtárak – mérettől, földrajzi elhelyezkedéstől és infrastruktúrától függetlenül – kulcsszeplői a közösségépítésnek és az olvasás megszerettetésének. A pályázat különös jelentőséggel bír a kulturális trendforduló időszakában, hiszen ma Magyarországon már 1,5 millió aktív olvasó van, és a kistelepüléseken is egyre többen látogatják a könyvtárakat. A Könyvtári Kihívás nemcsak az olvasáskultúra megerősítését szolgálja, hanem hosszú távon is hozzájárul a tudásalapú társá-

dalom építéséhez és a kulturális identitás megőrzéséhez. Mindemelett a pályázat megerősíti a könyvtárak közösségi szerepét, és új lendületet ad annak, hogy minden magyar – lakóhelytől függetlenül – hozzájárjon a minőségi irodalomhoz és tudásforrásokhoz.

A látogatások során szerzett tapasztalatok egyértelműen alátámasztják, hogy elhivatott könyvtárosokkal, támogató helyi közösségekkel és kreatív, a kor igényeihez igazodó programokkal valódi változást lehet elérni. Az jól látszik, hogy a Könyvtári Kihívás nemcsak egy verseny, hanem inspiráló példák tárháza is egyben, amely új lendületet ad a hazai könyvtári rendszernek – és még sok településen mutatja majd meg, milyen ereje van a magyar könyvtárosoknak.

Szűts Etele

Elindult a Könyvtárosok dolgozószobája rendezvénysorozat

A Könyvtártudományi Szakkönyvtár (KSZK) új rendezvénysorozatot indított el az elmúlt év végén Könyvtárosok dolgozószobája címmel. A KSZK szándéka szerint a 2025-től rendszeressé váló szakmai kerekasztal-beszélgetéseken a könyvtárügy aktuális kérdéseit vitatják meg a meghívott vendégek, akik mind a téma jeles képviselői. Az alábbiakban összefoglaljuk az első három esemény legfontosabb megállapításait.

A rendezvénysorozat első három eseménye közül kettő a speciális könyvtárakat (közgyűjteményi szakkönyvtárak) vagy a könyvtárak speciális tevékenységi körét (zöldkönyvtári tevékenység) mutatta be, a harmadik pedig a könyvtári bibliográfiai feldolgozás új alapjait jelentő Resource Description and Access (RDA) keretrendszerrel kapcsolatos aktuális kérdéseket helyezte fókuszba.

A Könyvtárosok dolgozószobája első eseményén a közgyűjteményi szakkönyvtárak

képviselői, dr. Ekler Péter a Magyar Nemzeti Levéltár Levéltártudományi Szakkönyvtárának vezetője, Tvarosek Tamás, az MNMKG Magyar Nemzeti Múzeum Központi Könyvtárának vezetője és Takácsné Bubnó Katalin, a KSZK vezetője beszélgettek. Az eseményén a közgyűjteményi szakkönyvtárak képviselői megvitatták a könyvtárak szerepét a változó világban. A Covid19-járvány hatására a könyvtárak látogatottsága csökkent, de a távoli szolgáltatások iránti igény nőtt. A szakkönyvtárak egyre inkább a

kutatókra koncentrálnak, speciális adatbázisokat és szolgáltatásokat nyújtanak számukra. A digitalizáció és a távoli hozzáférés lehetőségei új utakat nyitottak a könyvtári munkában. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a szakkönyvtáraknak a jövőben is meg kell őrizniük a gyűjteményeket, tájékoztatni kell a felhasználókat, és alkalmazkodniuk kell a technológiai változásokhoz. A kutatás támogatása, a speciális szakirodalom beszerzése és a kellemes munkakörnyezet biztosítása továbbra is fontos feladatok maradnak.

„A KSZK szándéka szerint a 2025-től rendszeressé váló szakmai kerekasztal-beszélgetéseken a könyvtárügy aktuális kérdéseit vitatják meg a meghívott vendégek”

A szakkönyvtárak tehát alkalmazkodnak a digitális korhoz, miközben megőrzik hagyományos szerepüket a tudásátadásban és a kutatás támogatásában.

A második kerekasztal-beszélgetésen Matolay Katalin, az MNMCK Országos Széchényi Könyvtár Gyűjteményszervezési Főosztályának vezetője, Dancs Szabolcs, a CELISR főszerkesztője, az RDA Steering Committee tagja és az európai régió képviselőjének helyettese, valamint dr. Hubay Miklós Péter, az MNMCK Petőfi Irodalmi Múzeum humáninformatikus csoportvezetője, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem adjunktusa az RDA keretrendszer elméleti és gyakorlati kérdéseiről folytattak élénk eszmecserét, érintve a nemzeti könyvtárak változó szerepét, valamint az együttműködés lehetőségeit és kihívásait.

Az RDA bevezetésével kapcsolatban a nemzetközi kitekintés azt mutatja, hogy Európában Németország vezető szerepet tölt be. Magyarországon az előkészületek jól haladnak, de akadályokba ütközünk. Ilyen például az erőforrások hiánya és a könyvtári szabványosítás hiányosságai. Az OSZK fontos szerepet játszik az RDA bevezetésében, de a gyors feldolgozási követelmények és az RDA részletesebb adatigénye közötti egyensúly megteremtése kihívást jelent. Az RDA bevezetéséhez modern könyvtári rendszerekre és megfelelő informatikai környezetre van szükség. Az ipari szereplők bevonása és az RDA alkalmazási profil létrehozása is fontos lépések. A kollégák képzése során nem-

„Célunk volt annak a hiátusnak a betöltése a magyar könyvtárosszakmai közéletben, ahol aktuális témákról, jó gyakorlatokról és a szakmánk jövőjéről tud a könyvtárostársadalom tájékozódni”

csak a szakmai ismeretek átadása, hanem a felhasználói szemlélet erősítése is kulcsfontosságú.

A harmadik, *Zöldkönyvtárak* című kerekasztal-beszélgetésen a zöldkönyvtári gyakorlatban élen járó hazai intézmények képviselői, Tóth Gabriella ökokönyvtáros, a Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ tájékoztató könyvtárosa, Liebhauer János, a Szekszárdi Illyés Gyula Könyvtár igazgatója és Nász János, a Tatabánya Megyei Jogú Város József Attila Könyvtár ökológiai és művészeti szak-tájékoztatója vettek részt.

A magyarországi könyvtárak egyre inkább a zöld gondolkodás irányába mozdulnak el. A zöldkönyvtári mozgalom a

vörösiszap-katasztrófa után indult útjára, és azóta számos könyvtárban megjelentek a fenntarthatósággal kapcsolatos programok, gyűjtemények és szolgáltatások. A Covid19-járvány tovább erősítette az érdeklődést a környezettudatosság iránt. A könyvtárak természetvédelmi programokat szerveznek, ökotékákat alakítanak ki és környezettudatosságra nevelő anyagokat gyűjtenek. Az együttműködés és a hazai díjak bevezetése is segítheti a zöldkönyvtári mozgalom további erősödését. A könyvtárak fontos szerepet játszanak abban, hogy az emberek megértsék a fenntarthatóság fontosságát és cselekvésre sarkallják őket.

Az olvasók egy rétege gyakorlati tudást szeretne elsajátítani, alapismeretek tudása tűnt el ugyanis, főként a fiatalok számára, akik nyitottabbak a téma iránt, de a gyakorlat érdekli őket. Az ő generációjukat jobban érinti a klímaszorongás is, amit csak erősítenek az úgynevezett zöldtévécatornák katasztrófafilmjei, amelyek inkább a félelemmel manipulálnak. A valódi „zöldmentalitás” ezzel szemben az az élményadás, amellyel ki lehet oltani a szorongást – ezt csinálják, és ezt kell csinálniuk a zöldkönyvtáraknak.

A beszélgetések végén lehetőség nyílt kérdések felvetésére is, amely tovább gazdagította a diskurzust.

A KSZK-nak nem titkolt szándéka visszatérni a szakmai közéletbe olyan szakmai fórumok biztosításával, mint a Könyvtárosok dolgozósorozat rendezvénysorozat. Célunk volt annak a hiátusnak a betöltése a magyar könyvtárosszakmai közéletben, ahol aktuális témákról, jó gyakorlatokról és a szakmánk jövőjéről tud a könyvtárostársadalom tájékozódni. Mindezt jelenléti rendezvény révén, ahol a hivatalos program előtt és után jó kedélyű beszélgetésekkel tovább mélyülhet az ugyanazon szűkebb területen dolgozó kollégák szakmai barátsága. Akik nem tudnak személyesen részt venni a rendezvényeken, azoknak jó hír, hogy a beszélgetésekről felvétel készül, amelyeket az érdeklődők megtekinthetnek az alábbi linken:

Takácsné Bubnó Katalin

 YouTube /OSZK

Fotó: Menner Bernát Alapfokú Művészeti Iskola

1100 éve Európában, 20 éve az unióban

A nemzeti könyvtár országos bemutatkozása a féléves kulturális programsorozat keretében

2024. július 1-jével Magyarország átvette az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét, amelynek jegyében féléves útjára indult az 1100 éve Európában, 20 éve az unióban című kulturális programsorozat, amelyet a Kulturális és Innovációs Minisztérium és a Nemzeti Kulturális Alap támogatott.

Ennek célja az volt, hogy a kultúrstratégiai intézmények országos turnén mutassák be az általuk őrzött örökségünket, értékeinket, és a nagyközönséggel együtt ünnepeljék a magyar kultúra hozzájárulását az európai kultúra sokszínűségéhez.

A féléves programsorozatban részt vevő intézmények országszerte 300 rendezvényt szerveztek 19 vármegyében, 24 helyszínen: tematikus, interaktív kiállítások, színház, cirkusz- és táncművészeti, irodalmi előadások, foglalkozások, ösztönző művészeti beszélgetések, közönségtalálkozóval egybekötött filmvetítések, hagyományainkat ápoló kézműves-foglalkozások, hungarikum-játéktér és a magyar konyha remekeit kínáló gasztrobusz várta az érdeklődőket országszerte. A múzeumok standján pedig a múzeumboltokban fellelhető ajándéktárgyak közül válogathattak a látogatók, valamint különböző múzeum-pedagógiai játékokba és foglalkozásokba kapcsolódhattak be. A *Kultúra.hu* „Mi, magyarok” aoldala egyfajta digitális archívumként őrzi a kulturális országjárás pillanatait.

A Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ Országos Széchényi Könyvtár (MNMKK OSZK) is szerepet vállalt a 2024.

december 29-én lezárult kulturális programsorozat sikerében, interaktív irodalmi előadásokkal és foglalkozásokkal gazdagítva az események sorát. Mind a 19 vármegyében jártunk, 20 alkalommal jelentünk meg, a programokon összesen 1871 fő, átlagosan 95 érdeklődő vett részt. A helyszíneket – amelyeket a legtöbb esetben valamely megyei fesztivál keretébe illesztettek – központi egyeztetést követően kaptuk meg. A 20 programból 11 könyvtárban valósult meg, 1 kastélyban, 4 egyéb közművelődési intézményben (ebből 2 szabadtéren), 1 művészeti iskolában, 1 múzeumban, 2 a Nemzeti Táncszínházban.

Háromféle programot kínáltunk, amelyek közül az adott helyszínen a minket vendégül látók választhattak:

- „Száll a világ lepkeszárnyon” – énekeltek versek;
- Játsszunk együtt! Zenei barátságok. Liszt és Chopin, Európa csillagai;
- Mesetarisznya – Az 1100 éves mesekönyv.

Mind a két előadás és a legkisebbeknek szóló foglalkozás tematikája a magyar kulturális örökség középpontba helyezésével, az európai kulturális kapcsolatok bemutatásával szólított meg széles közönséget. A programokat a Cimбора Alapítvány – amelynek elnöke a legendás Cimбора televíziós műsor kitalálója, vezetője, szerkesztője, É. Szabó Márta – szakmai partnerségével dolgoztuk ki. Az alapítvány értékrendje és célkitűzései egybecsengenek a nemzeti könyvtár szándékaival: az örök, valódi értékeknek

nemcsak a megőrzése, de a sokféle formában történő átadása is fontos feladatunk. Elsősorban olyan művek magas színvonalú, tudományos igényű ismeretterjesztő feldolgozását szerettük volna nemcsak a közönség elé, de közel is vinni a közönséghez, amelyeket a nemzeti könyvtár őriz. Ennek a megvalósítása nem egyszerű feladat, hiszen az érdekes, értékes, unikális dokumentumok bemutatása számos kihívást jelent: a kéziratok, kották, fotók, első kiadások stb. konkrétan nem adhatók kézbe, de a tartalmukat, üzenetüket hitelesen, ugyanakkor közönségbarát módon (edutainment) érdemes átadnunk. Három pillért fogalmaztunk meg, ezekre kellett felépítenünk a programokat: különleges dokumentum(ok) a nemzeti könyvtárból, hiteles, elismert, széles közönséget megszólító előadó és az interaktivitás.

Célunk innovatív megvalósítása érdekében segítségül hívtuk a művészetet és képviselőit, azaz felkértük a nemzeti könyvtár nagyköveteit: Sebő Ferenc Erkel Ferenc-díjas, Kossuth-díjas zene-

„A féléves programsorozatban részt vevő intézmények országszerte 300 rendezvényt szerveztek 19 vármegyében, 24 helyszínen”

Fotó: Oláh Gergely Máté

szerzőt, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszékének egyetemi tanárát és Soós Réka Junior Prima díjas népdalénekest, akik „Száll a világ lepkeszárnyn” című műsorukban Babits Mihály-, Weöres Sándor-, József Attila-verseket is énekeltek, amely szerzők hagyatéka a nemzeti könyvtár kéziratgyűjteményét is gazdagítja. A dalokhoz fűzve érdekes háttér-információk hangzottak el a versek születéséről, a költők életéről, alkotói módszereiről, és még a verstani ismeretek sem hangzottak idegenül Sebő tanár úr szemléletes előadásában. Számos példát kaptunk arról, hogyan fonódott össze a szöveg és a dallam, hogyan hálózta be különböző korokat, hogyan bukkantak fel az egyes hangszerek Európa különböző országaiban.

Felkértük Erdi Tamás Liszt Ferenc-díjas, Prima Primissima díjas zongoraművészt, a Magyar Érdemrend lovagkeresztje (polgári tagozat) kitüntetettjét, Becze Szilviát, a Bartók rádió kiemelt szerkesztő-műsorvezetőjét, zenészt és Erdi-Harmos Rékát, hogy Liszt és Chopin: Európa csillagait

című műsorukban elevenedjen meg a XIX. századi Európa zeneszerző zsenije.

Zeneműtárunk Liszt-gyűjteménye nemzetközi hírű, bővelkedik a két zeneszerzővel kapcsolatos dokumentumokban, amelyekből válogatva segédanyagot is készítettünk. A fantasztikus művek mellett megidéztük a két zenei nagyság alakját, párhuzamos élettörténetüket, zenetörténeti adalékokkal színesítve a közönség ismereteit.

Benedek Elek hitvallása volt, hogy a legkisebbekkel kell kezdeni az olvasást, az igényes kultúra megszerettetését, és ebben egyetértünk mi is a Cimborá Alapítvánnyal. Így mindenképpen szerettük volna megmutatni, hogy a nemzeti könyvtárban az óvodás, kisiskolás korosztálynak is helye van.

Körömi Gábor Mezei Éva-díjas drámapedagógust, dr. Sándor Ildikó néprajzkutatót, mesemondót, a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt és a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetettjét, Körömi Csen-

ge drámapedagógust, grafikust és Oláh-Bebesi Bori dramaturgot kértük fel, hogy megidézzék Benedek Elek mesevilágát Az aranytulipánnal, amelynek első kiadását mi őrizzük.

A Mesetarisznya – 1100 éves mesekönyv (Az aranytulipán című mese a Benedek Elek által gyűjtött, feldolgozott történeteket tartalmazó Magyar mese- és mondavilág: ezer év meseköltése című, először 1894–1896 között megjelent sorozat 4. kötetében található) foglalkozásán egy nagy közös játékra hívtuk a résztvevőket. A vándorló királyfi országról országra járva útközben több babja jutott szereplőn segítve eljut a királynáig, aki olyan próbatétel elé állítja, amit csak varázslattal lehet megoldani.

Témáinkhoz olyan, a helyszíneken átadott, valamint a honlapunkról letölthető háttéranyagokat is készítettünk (*Daloszűz* és *Meseútlevél*, valamint egy prezentáció a Zeneműtárunkban található *Liszt- és Chopin-dokumentumokról*, érdekességekről), amelyek nemcsak őrzik azok esszenciáját, de felhasználhatók mind az oktatásban, mind az ismeretterjesztésben hosszú távon is.

A résztvevői visszajelzések alapján az óvodásoktól a 120 évesekig mindenki talált érdeklődésének megfelelő, magas színvonalú, a magyar kultúra kimagasló értékeit bemutató, az európai kultúrtörténettel összekapcsolódó, fontos, mély tartalmakat hordozó előadást, amelyek a mese, a versek, a zene éltető erejét korszerű, magával ragadó és felemelő módon közvetítették.

Köszönetünket fejezzük ki a programsorozatban velünk együttműködő Cimborá Alapítvány elnökének, É. Szabó Mártának és munkatársainak, valamennyi művészeknek, előadónak, szakértőnek, helyszínt biztosító közreműködőnek – kiemelten a könyvtáraknak – a körültekintő előkészítésért és a gondos lebonyolításért.

Sághi Ilona

Fotó: Oláh Gergely Máté

A programokról
részletes
információk,
beszámolókat,
fotókat itt láthatók:

Fotó: KSK Könyvtár

Összefoglaló a 2025. évi Szakkönyvtári seregszemle előadásairól

Az idei év márciusában a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Társadalomtudományi Szekciója közös szervezésében immár tizedik alkalommal rendezték meg a *Szakkönyvtári seregszemlét*. Az idei konferencia meghívott előadói ismét arra vállalkoztak, hogy megvitassák a könyvtárügy aktuális kérdéseit és bemutassák a szakkönyvtárak jelenlegi helyzetét és elért eredményeiket.

A szakmai nap délelőtti ülészakán a szekciója a könyvtári ökoszisztémák új dimenzióiról szólt, illetve arról, hogy a mesterséges intelligencia hogyan hat az információs világra. A konferencia nyitó előadásában Kovácsné Koreny Ágnes ismertette a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár beiratkozott olvasói számára 2024 májusa óta elérhető CloudLibrary-alapú e-könyv-kölcsönző szolgáltatást, amelynek bevezetését egy e-könyvhasználati felmérés előzte meg. Karácsony Gyöngyi a DEENK Böszörményi úti Campus Könyvtár olvasótermének átalakításáról számolt be, amelynek során a szolgáltatás- és ügyfél-orientáltság került előtérbe (releváns gyűjtemény kialakítása, hosszabbított nyitvatartás, önkiszolgáló kölcsönzés, kölcsönözhető laptopok, teremlítés). Vas Gábor Tamás előadásában arról beszélt, hogy a könyvtárak szerepe jelentősen átalakult a digitális ökoszisztémában. A paradigmaváltás következtében hangsúlyos szerepet kaptak az IKT-eszközök, a virtuális könyvtári terek, valamint a metaadat-kezelési és adatmenedzsmenttel kapcsolatos feladatok. Dr. Németh Katalin áttekintő beszámolót tartott az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetében nemrég létrehozott makerspace laborról, amely multifunkcionális digitális munkaállomásként működik, ahol könyvszkennerek, fényképezőgépek, 3D nyomta-

tó és szkennerek, tabletek találhatók. A felsőfokú könyvtárosképzés tantervét a követelményeinek megfelelően új tantárgyakkal bővítették, mint például a mesterséges intelligencia, az okoskönyvtár és a digitális tartalomfejlesztés. Dr. Zsömle Viktor megfogalmazta az okoskönyvtár ismérveit, amely az okotechnológiára épülő szolgáltatásokra és a szakképzett könyvtárosokra támaszkodik. A Hoczopán Szabolcs által bemutatott Writefull-alkalmazás egy mesterséges intelligencia-alapú nyelvi és stílusellenőrző eszköz, amely a tudományos publikálás során hasznos segédeszköz lehet az angolul nem anyanyelvi szinten beszélő kutatók számára, mivel a készülő kézirat utólagos vagy valós idejű nyelvi, nyelvtani javítását, valamint a citáció ellenőrzését végzi el. Winkler Bea felvázolta, hogy a mesterséges intelligencia hogyan befolyásolhatja a könyvtári szolgáltatásokat mind a könyvtár szerepére, mind a felhasználó könyvtárhasználatára vonatkozóan.

A délutáni ülészak első témája a közösségépítés és értékkeremtés volt. Erről elsőként Haszonné Kiss Katalin tartott előadást, amelyben a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban tevékenykedő önkéntesekről készült esettanulmányát mutatta be, és kifejtette a könyvtári önkéntesség hozzáadókát a könyvtárt és az önkéntese-

ket illetően. Hankó Barbara a Pannon Egyetem könyvtárának új típusú segítő szolgáltatásairól tartott előadást, amely során létrehozta többek között tanuló-, kutató-, társasjáték- és esélyegyenlőségi szobákat, amelyek elősegíthetik a közösségépítést és a hatékonyabb tanulást. Ézsias Anikó a BME OMIKK-ban elindított hallgatói önkéntességről beszélt, amely hosszú távon mind a könyvtár, mind a diákság számára hasznos lehet. A második, egyben utolsó témaként a könyvtárak innovációjáról volt szó. Lencsés Ákos a magyarországi adatgazdászati ágazatba nyújtott betekintést: 2023 tavaszán elindult az ELTE BTK-n az első adatgazdász-képzés, 2024 őszén pedig a HUN-REN megkezdte az adatgazdász-hálózat kiépítését. Gombos Zsuzsanna a Humanus adatbázis megújításáról számolt be, amelynek során az adatok migrálása, konverziója, tisztítása megvalósult, emellett modernizálták a kereső- és a megjelenítési felületet. Dr. Racsó Réka előadásában a tanulási környezet és a 21. századi könyvtári szolgáltatások összehangolásának lehetőségeit járta körül.

Millich Dóra

Könyvtárosok állami kitüntetése a nemzeti ünnep alkalmából

dr. Vizkelety Andrásné
Ecsedy Judit

Sudár Annamária

dr. Zichy Mihály

Gerencsér Judit

A március 15-i nemzeti ünnep alkalmából a nemzeti könyvtár négy munkatársát díjazták példamutató tevékenysége elismeréseként.

Március 13-án a Pesti Vigadóban előbb Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter és Varga-Bajusz Veronika felsőoktatásért, szak- és felnőttképzésért, fiatalokért felelős államtitkár a Magyar Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozat kitüntetését, majd Zsigó Róbert, a Kulturális és Innovációs Minisztérium miniszterhelyettese és Závogyán Magdolna kultúráért felelős államtitkár a Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetését nyújtotta át az Országos Széchényi Könyvtár kollégáinak.

A haza érdekeinek előmozdításában és az egyetemes emberi értékek gyarapításában végzett tevékenysége elismeréseként a Magyar Érdemrend tisztike-

resztje polgári tagozat kitüntetésben részesült dr. Vizkelety Andrásné Ecsedy Judit bibliográfus, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a nemzeti könyvtár nyugalmazott tudományos kutatója. Magas színvonalú munkája, példamutató tevékenysége elismerésként Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült Gerencsér Judit, az OSZK általános főigazgató-helyettese, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke, valamint dr. Zichy Mihály, az OSZK Kézirattának nyugalmazott tudományos kutatója.

Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes 2025. március 14-én, az állami kitüntetések átadóünnepségén a Karmelita rendezvénytermében a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetését nyújtotta át a nemzeti könyvtár munkatársának, Sudár Annamáriának a kulturális örökségünk megőrzése és bemutatása érdekében végzett szerteágazó munkássága, valamint a magyar irodalom klasszikusait népszerűsítő, kiemelkedő előadóművészi tevékenységének elismeréseként.

Az ország más könyvtáraiban tevékenkedő könyvtáros kollégák is magas elismerésben részesültek: a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével ismerték

el dr. Redl Károlyt, az Országgyűlési Könyvtár vezetőjét, az Országgyűlés Hivatalának főosztályvezetőjét közel öt évtizedes, kimagasló színvonalú szakmai munkájáért; a Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetését vehette át Galát Péter táncművész, néptáncpedagógus, a Magyar Állami Népi Együttes örökös tagja, a Hagyományok Háza Martin György Szak-könyvtárának gyűjteményfeldolgozója, valamint Kóti Hajnalka, a Békés Megyei Könyvtár részlegvezetője, a Békés Megyei Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer munkatársa.

Valamennyi kitüntetett könyvtáros kollégánknak gratulálunk az elismeréséhez!

oszk.hu

További képek
ITT

London legbarátságosabb, legcsaládiasabb szigetén őrizni a magyar kultúrát – interjú Wollner Ildikóval

London megannyi ott élő honfitársunknak köszönhetően az egyik legnagyobb magyar városként van elkönyvelve.

Az Egyesült Királyság fővárosaként otthona a British Librarynek is, amelynek több millió kötetes állományában is egy aprócska szigetet képvisel a magyar vonatkozású állomány. Az intézmény magyar referensével, Wollner Ildikóval többek között személyes karrierjéről, az intézmény magyar állományáról, s az angol könyvtárügy kihívásairól beszélgetett **Máté Zsolt** Londonban.

Miként sikerült a British Libraryben elhelyezkednie?

Mondhatnám, részben véletlennek köszönhetően. Bár korán fontos és kedvelt része lett az életemnek a könyv és a könyvtár, a könyvtárosság nem volt tudatosan a pályaválasztási célkeresztben. Úgy alakult, hogy az egyetem után az Állami Könyvtérjesztőnél helyezkedtem el, majd, már itt Angliában, dolgoztam egyszer a Londoni Könyvvásáron és néhány hónapot egy londoni magyar könyvkereskedőnél is. Egyszer valaki szolt, hogy a British Library Szláv és Kelet-Európai gyűjteményében meghirdettek három katalogizáló állást, megpályáztam és meglepetésemre megkaptam az egyiket. Még inkább meglepődtem, amikor utólag kiderült, hogy nem csak mi hárman, hanem száznál többen jelentkezték! Akkoriban kikerülhetetlen feltétel volt az orosz nyelvtudás (ez volt az egyik szakom), és a már begyűjtött könyves tapasztalat is biztosan segített, még ha nem is könyvtári területen születtek. Amikor kezdtem, a lengyel kurátor, aki később osztályvezetőm is lett, a tizedik évfordulóját ünnepelte a könyvtárban, s bár tetszett nagyon a környezet, én akkor elképzelhetetlennek éreztem, hogy olyan hosszú ideig maradjak – ehhez képest most januárban töltöttem be a harmincat a BL-ben... Közben persze megértettem, a saját esetemre nézve különösen, hogy

egyrészt errefelé nem hemzsegnek a magyar nyelvhez, kultúrához kapcsolódó állások, és ha az ember van olyan szerencsés, hogy megtalálja, amit szeret csinálni, ahol szereti csinálni, miért akarna továbbállni. A közsférának a pozitívumok mellett nyilván itt is megvannak az árnyoldalai és nyugjei, egyre több; ha őszinte akarok lenni, a mi részlegünk mindig az egyik legbarátságosabb, legcsaládiasabb sziget volt.

2004 óta a British Library magyar részlegének kurátora. Mekkora szezletet jelent a magyar gyűjtemény a British Libraryben? Milyen különleges hungarikák lehetők fel a BL-ben?

Igen, 2004-ben vettem át a magyar gyűjtemény gondozását inspiráló elődömtől, Guzner Bridgettől nyugdíjba menetelek. Ő marosvásárhelyi származása révén a román terület gazdája is volt egyben. Mindjárt a kezdetektől a szárnyai alá vett, és a kollegialitás rövid időn belül életre szóló barátsággá fejlődött, a mai napig össze-összejövünk. A magyar könyvgyűjtemény, a Kongresszusi Könyvtáré után, valószínűleg a második legnagyobb terjedelmű a magyar nyelvterületen kívül, s bár ezt tudtom szerint még senkinek sem sikerült pontosan felmérnie, a találgatások alapján százezer körüli címre tehető. Tekintélyes tehát, de a British Library 14 milliós teljes könyvállományának

ez mindössze 0,7 százaléka! Összességében 170 millió gyűjteményi darabot őriz a könyvtár kéziratoktól zeneműveken, térképeken, hangfelvételeken, bélyegeken keresztül a könyvtárakban kevésbé megszokott tárgyakig, mint az indiai bútordarabok, kardok – vagy Shelley hamvai.

A hungarikák között kezdetjük a sort a két Corvinánkkal a kéziratgyűjteményben, még ha ezek nem is díszes kódexek: az egyik ifjabb Plinius leveleit, a másik Horatius műveit tartalmazza. Ami a nyomtatott könyveket illeti, van aranyfestéses Thuróczy krónikánk az 1488-as augsburgi kiadásból, krakkói nyomtatású Szent Pál levelei 1533-ból, és őrzünk tizenegy olyan kisebb kiadványt, amelyekből nem ismerünk fennmaradt példányt máshol. Ezek egyike Valkai András Bánk bán történetének az 1580-as debreceni kiadása. Egyébként mind a tizenegy 1870-ben került hozzánk, amikor is az akkor még British Museum könyvtára megvásárolt mintegy 800 kötetet Nagy István, Pest megyei főjegyző gyűjteményéből. A huszadik századi állományból olyan érdekességeket emelnék ki, mint a londoni magyar emigráns szervezetek kisnyomtatványai (műsorfüzetek, meghívók), vagy az 1956-os röplapgyűjtemény, melyeket valószínűleg menekültek hoztak, esetleg későbbi kiutazók csempészték ki az ott-honi rejtékhelyeikről, és ajándékoztak a könyvtárnak. Izgalmas volt felfedezni Csokits János jegyzeteit, leveleit is, egy figyelmes angol kéziratári kolléganőnek köszönhetően, melyek a Ted Hughes archívum részét képezik, miután a két költő közösen munkálkodott Pilinszky angol fordításán. Ezek mind fénypontok, de ami szerintem legalább ekkora különlegesség, az maga a pusztán tény, hogy London közepén egy helyen lehet kézbe venni és kutatni a Kárpát-medencében és a világon bárhol másutt kiadott magyar vonatkozású műveket, akár magyar, akár idegen szerzőktől, akár magyarul, akár számos más nyelven. S ugyanezt megteheti az ember más kultúrák terén is.

Milyen a magyar emigráció kapcsolata a könyvtárral, a gyűjteménnyel? A gyűjtemény 20 évnyi kurátoraként mit tapasztal, hogy alakul a magyar vonatkozású könyvek, dokumentumok iránt az érdeklődés?

Rendkívüli fontossága volt ennek a kapcsolatnak különösen azokban az időkben, amikor politikai kényszerektől indítva jelentősebb menekülthullámok érkeztek Nagy-Britanniába a 20. század során. Mint az előbb szóba is került, értékes anyagokat köszönhetünk emigránsainknak, ugyanakkor a gyűjtemény is nyújtott számukra amolyan szellemi menedéket, ahol akár az anyanyelvű klasszikusokat, akár távoli sorstársaikat olvashatták vagy tanulmányozhatták. Az '56-os generáció több tagja a mai napig fáradhatatlanul kutat, publikál, fordít, és amennyire a lehetőségek engedik, beülnek az olvasóterembe. Remélhetőleg az újabban letelepedett és az itt tanuló, dolgozó magyarok között is akadnak olvasóink, bár mára nyilván szélesebbre nyitottak a hazai kiadványokhoz való hozzáférés egyéb módjai. Ami a nem magyar kutatóinkat illeti, belőlük sincs sok – ismerek egyetemi tanárt, aki magyar történelmet oktat és remekül bírja nyelvünket, de ő a kivétel.

Többnyire akkor szerzek tudomást szándókról, amikor kérdéssel, problémával fordulnak hozzánk – és ez bizony nem gyakran történik. Nem bánám, ha ezt annak köszönhetnénk, hogy mindenki mindent megtalál, amire kíváncsi, de ennél realistábbnak gondolom magam... A helyzet e téren szerintem hasonló, mint a digitális anyagokkal: főleg kezdő kutatóknál tapasztaljuk időnként, hogy fontos forrásokat egyszerűen figyelmen kívül hagynak csak azért, mert nem elérhetők elektronikus formában, illetve ez esetben angolul vagy más világnyelveken; mintha nem is léteznének. Ezzel párhuzamosan olyan jelek kezdenek mutatkozni a könyvtáron belül, hogy a kevésbé használt gyűjtemények jövőbeni fejlesztése és kurátori gondozása veszélybe kerülhet, hiszen „nincs rájuk igény”.

A BL Google Books digitalizálási programjában is dolgozik. Mekkora nagyságrendű könyv kerül digitalizálásra, és hogy áll ez a projekt?

Sajnos jelenleg szó szerint áll. Több éven át rendületlenül digitalizáltunk szinte tartalmi válogatás nélkül, amikor 2023 őszén mindent megbénított az a bizonyos katasztrofális kibertámadás. Sebezhető és

felkészületlen volt a BL teljes rendszere és hálózata, ráadásul nem léteztek helyreállítási tervek. Mindkét részből megvan a szándék a folytatásra, számunkra ez szinte kihagyhatatlan lehetőség olyan ingyenesen és szabadon felhasználható szövegtartalmak tömeges szolgáltatására, az általános gyűjtemény olyan zugainak feltárására, amelyek más úton nem kerülnek a nyilvánosság szeme elé. Ide sorolom a bekerült magyar anyagot is, amely az eddigi mindössze 3-4 ezres nagyságrendjével eltörpül a 700 ezerben. Amit már sikerült feldolgozni, remélhetőleg mégis fontos értéket ad hozzá a hazai és Kárpát-medencei digitális közjavakhoz.

Számos magyar irodalmi rendezvény, kiállítás megszervezésében is közreműködött. Melyek állnak a legközelebb a szívéhez és milyen fogadtatása volt a programoknak?

A BL kiállítási és programprofilja részben érthető módon a brit állományból merít elsősorban. A kisebb gyűjtemények számára leginkább a kollektív, globális témájú rendezvények adnak némi bemutatkozási alkalmat, ilyen volt 2007-ben egy nagyszabású kiállítás az európai és

kiállítás az európai és amerikai avant-gárdról. Ebben egy egész tárlót kapott a magyar nyomtatott művészet és irodalom is, büszkélkedhettünk A Tett és a MA dekoratív számaival, Kassák és Moholy-Nagy más munkáival többek között. Frissebb példa, az utóbbi hónapokban közvetlen munkatársaimmal szervezett két minikonferencia: az egyik az Európából Nagy-Britanniába irányuló 19-20. századi politikai emigrációt tárgyalta, a másik pedig a Holokauszt Emléknaphoz kapcsolódott. Mindkettőre pozitív visszajelzéseket kaptunk, a többnyire brit közönség egy része, a kérdésekből ítélve, igen járatos volt az adott témákban, de laikus érdeklődők is eljöttek.

Milyen kihívásokat lát az angol könyvtárügyben?

Ami a hagyományos, analóg közkönyvtári szolgáltatásokat illeti, igazán bőségesnek és színvonalasnak érzékelttem egészen sokáig. A 2009-es gazdasági válság viszont súlyosan érintette a szektort, kb. felére esett a nettó ráfordítás. A fenntartók, az önkormányzatok, továbbra is szűkülő költségvetésükben a helyi könyvtár mindjárt lejjebb csúszik a prioritások között, ha mondjuk a szociális ellátás növekvő szükségleteivel kell vetélkednie. Rengeteg könyvtárosi állást szüntettek meg. Sok könyvtárt bezártak, másokat önkéntesek személyes elhivatottságára alapozva működtetnek. Nyilvánvaló, hogy ilyen körülmények között a gyűjteményfejlesztésre sem jut méltó beszerzési keret. De a szinte mindenütt lelkes gárda színes tevékenységekkel, rendezvényekkel élénkíti a helyi közösségi életet, és tagsági díjat még a nehézségek ürügyén sem vezettek be, nincs is napirenden. Lényegében a mára kétségbevonhatatlan nyomatékot szerzett társadalmi hasznosság és az örök alapfeltétel, a finanszírozás, szinte állandósult kötélhúzásának vagyunk szemtanúi. Pozitív jelek is mutatkoznak azért, például a British Library szakértői részvételével működik néhány éve egy LibraryOn nevű országos hálózat, amely pályázatokon keresztül támogatja a nyilvános könyvtárak digitális korszerűsítését és innovációs projektjeit. Az egyetemi és kutatókönyvtárakat ugyancsak folyamatos megszorítások fenyegetik, így egyre inkább a képzési prog-

ramokat képesek csak kiszolgálni, és itt is szembevetendő az idegennyelvű anyagok visszaszorulása, követvén az oktatásban mutatkozó trendet. Nagyon kevés helyen folyik még magyar vonatkozású oktatás, és ahol jelenleg is aktívan gyarapítják a hungarika gyűjteményt, mindössze egy-kettő maradt rajtunk kívül. Miközben a felgyorsult technológiai átalakulásban vitathatatlan fejlődési lehetőségek rejlenek a könyvtárak számára, a digitalizálás, a gyorsan szaporodó digitális kötelezpéldányok megőrzése, a hozzáférés, beleértve a nyílt hozzáférést is, a mesterséges intelligencia és ezek szellemi tulajdonnal kapcsolatos, illetve etikai vonzatai természetesen mind új és újabb kihívásokat jelentenek. Sok kutatóműhely igyekszik kreatív megoldásokat találni, általában projekt alapon, pályázati forrásokból és a szükséges kompetenciák mielőbbi felépítésével. A legsürgősebb feladat szerintem éppen az utóbbi, vagyis a progresszív technológiai képességfejlesztés normává válása a szakmában.

Tudna mondani pár statisztikai mutatót az angolok könyvolvasási vagy könyvtárlátogatási szokásairól?

A tendenciák, gondolom nagyvonalakban hasonlóak a hazaiakhoz: a klasszikus és a kortárs szépirodalom kedvelői képeznek még egy viszonylag stabil magot, de ez a bázis is fogyatkozik, és már jó ideje népszerűbbeknek bizonyulnak a krimi, a thriller, a fantasy, a celeb-életrajz és az önsegités műfajai. Feltűnt, hogy a Covid-évek óta nem látok annyi könyvbe merült utast a metrón vagy a vonaton, mint azelőtt, e-olvasókat is csak elvétve. Ugyanakkor mintha virágkorukat élnék a könyvklubok, az olvasásnépszerűsítés pedig biztosan magasabb sebességre kapcsolt az utóbbi időben.

Egy tavalyi felmérés felnőtt válaszadóinak 24%-a nem olvasott egyetlen könyvet sem a megelőző év során, további 4% nyilatkozta, hogy soha nem olvas könyvet. 9% viszont 12-t vagy annál többet olvasott végig.

Angliában és Walesben a tavalyi év kimutatása szerint a lakosság 78%-a fél órástán belül él egy működő közkönyvtártól. A könyvtárhasználatot illetően az angliai felnőtt lakosság körében 30%-ra tehető azoknak a száma, akik legalább egyszer igénybe vettek valamilyen könyvtári szolgáltatást 2023-ban, ez mintegy 13 millió személyt jelent. A messze leggyakoribb könyvtárlátogatási cél továbbra is a kölcsönzéshez kötődik (60%), de növekszik a wifi-, számítógép- és nyomtatóhasználat (23%), valamint a helyben tanulás (19%). A British Library főbejárata előtt a tanulmányi időszakban nap mint nap kígyózó sor vár a nyitásra. Régebben a kedvenc olvasótermi helyekért folyt a reggeli versengés, manapság azonban majdnem konganak a tágas olvasók. Most a nyilvános terekben sűrűn elhelyezett tanulóasztalokra startolnak az érkezők, egyetlen hely sem marad üresen – mintegy megtestesítve a könyvtárvilágban zajló átalakulást és világos célzasként a menetirányra.

Máté Zsolt

A villányi gyógyszerész Calepinus-szótára

*Csathó Gyula
tulajdonosa*

Fotó: Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Gyűjtemény

Habent sua fata libelli – a könyveknek az emberi életetekhez hasonló, az olvasók életével összefonódó sorsa, története van. Ezt a régi bölcsességet példázza egy érdekes 17. századi kiadvány, amely a századfordulón Villányban, a helyi gyógyszerész birtokában bukkant fel.

Csathó György Gyula a Bihar vármegyei Jankafalván született 1854-ben, középiskolai tanulmányait Gyulafehérvárott végezte, gyógyszerész diplomát 1878-ban Pesten szerzett. Ugyanebben az évben költözött Villányba, és megnyitotta a Szűz Anyához címzett patikát.

Gyógyszerszertárát példás rendben vezette, szakmai horizontjára jellemző, hogy tagja volt a Magyarországi Gyógyszerész-egyletnek, részt vett az orvosok és természetvizsgálók miskolci vándorgyűlésén. Egy ízben a megyei híradásokba is bekerült, amikor páratlan lélekjelenléttel megmen-tette egy kocsmái verekezésben súlyos fejsérülést szenvedett fiatal életét.

Gyógyszerész munkája mellett hivatás-szerűen foglalkozott borászattal is. 1890-ben a bécsi ipari kiállítás szőlőművelési és

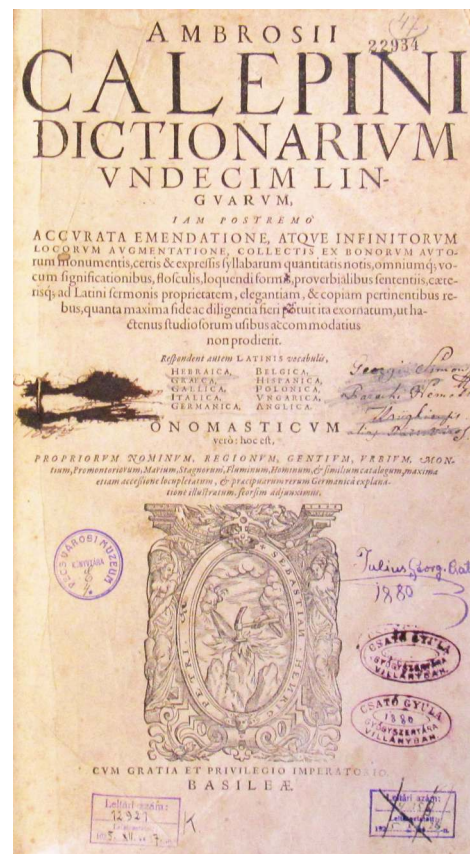
borászati csoportjában – erős, számos arisztokratát és nagybirtokost felvonul-tató mezőnyben – nyert bronzérmet. 1902-ben részt vett a Villány és Vidéke Bortermelőinek Egyesülete megalakítá-sában, bizottsági taggá és a sajtókap-csolatokért felelős laptudósítónak válasz-tották.

1895-ben már Baranya legtöbb adót fi-zető polgárai között találjuk, azonban 213 forint 80 koronás adójával a lista vége felé szerepelt. Ahogyan később maga fogalmazott, „teljesíttem a jó-módú emberek kötelességét”: lendüle-tesen és nagylelkűen vett részt a helyi és a megyei társadalmi életben.

1905 tavaszán az ő elnöklete alatt ala-kult újjá az önkéntes tűzoltóegylet. Tagja volt továbbá a Villányi Olvasókör-nek, választmányi tagja a Kaszinónak, és támogatója az Ipartestületnek. A villányiak számára különösen fontos volt, hogy felvetette és éveken át követ-kezetesen képviselte, hogy a község járásbírói és szolgabírói szék-helyet kapjon. Mindezek mellett ado-mányával segítette a Pécsi Athletikai

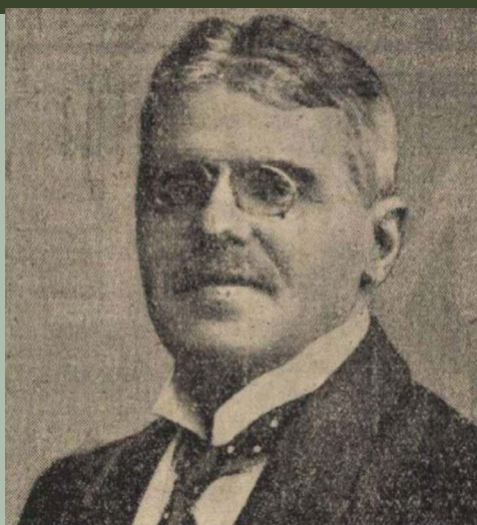
Clubot és a Pécsi Jótékony Nőegyletet, később a Vidéki Hírlapírók Országos Szövetségét, a háború kitörése után pedig a budapesti hadikórházat támo-gatta.

Csathó villányi éveinek egyik érdekes emléke egy 17. századi könyv, amelyet ma a Csorba Győző Könyvtár Helyisme-

Fotó: Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Gyűjtemény

„A Calepinus-szótár 1605-ös kiadásának a történeti Magyarország területén több mint száz példánya volt ismert”

„Csathó villányi éveinek egyik érdekes emléke egy 17. századi könyv, amelyet ma a Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye őriz: az Ambrosii Calepini Dictionarium 1605-ben megjelent kiadásának egy példánya”

reti Gyűjteménye őriz: az Ambrosii Calepini Dictionarium 1605-ben megjelent kiadásának egy példánya.

A szótár szerzője Ambrosius Calepinus (1435-1911) itáliai ágostonos szerzetes, grandiózus művét először 1502-ben adták ki Reggióban. Rendkívüli népszerűségét jelzi, hogy 1778-ig tucatnyi kiadása jelent meg, a nyelvtanulás nélkülözhetetlen segédeszközeként tartották számon. Az eredetileg egynyelvű szótárát később hét-, kilenc-, tíz- és tizenegy nyelvű kiadások követték. Az 1585-ös lyoni és a változatlan tartalmú 1605-ös bázeli kiadás jelentősége, hogy magyar szójegyzéket is tartalmaz.

A pécsi példány történetét a benne található kéziratok bejegyzései alapján rekonstruálhatjuk. Első ismert tulajdonosa Bor Ádám, akinek nevét később valaki két vonallal áthúzta, a bejegyzés többi részét pedig olvashatatlaná tette; ceruzával később toldhatták hozzá az 1753-as évszámot. A tulajdonost talán avval a Vas vármegyei Bor Ádámmal azonosíthatjuk, aki 1765-ben dénesfai birtokosként bukkan fel. Egy későbbi, 1835-ben keletkezett bejegyzést szintén kisatírozta, így nem tudni, hogyan jutott a könyv Baranyába, és kitől szerezte meg az a Simon György, aki ekkor németürögi vikáriusként, majd plébánosként szolgált. Simon halála után nem sokkal, az 1858-59-es tanévben Cserny Gyula, a Pécsi Katolikus Főgimnázium 5. osztályos tanulója kapta meg a kötetet, aki barna

írónnal jegyezte be a nevét az előzőkre, és néhány kiemelés, kiegészítést is fűzött a szócikkekhez. Tőle vásárolhatta meg a könyvet 1880-ban az ekkor 26 éves Csathó Gyula, aki tulajdonjogát a belső címlapon körpecséttel jelölte. Talán szintén ő volt az, aki néhány lepréselt növényt felejtett a könyv lapjai között: a fiatal gyógyszerész herbáriumába gyűjtött növények préseléséhez ugyancsak alkalmasnak tűnhetett a vaskos kötet.

A Calepinus-szótár 1605-ös kiadásának a történeti Magyarország területén több mint száz példánya volt ismert, vagyis nem számított könyvészeti ritkaságnak. Mégis figyelemreméltó, hogy kisnemesek, plébánosok és diákok mellett egy vidéki gyógyszerész könyvespolcán is helyet kapott. Az egymást váltó tulajdonosok láthatóan vigyáztak a kötetre, a példány jó megtartású, sérülés csak az utolsó lapokon látható, de a kopott bőrkötés arra utal, hogy egykor rendszeres használatban volt.

Csathó alighanem 1913-ban adott túl az értékes könyvön, ami ekkor a Pécsi Városi Múzeum tulajdonába, majd Pécs Város Közművelődési Könyvtára állományába került.

Csathó nem véletlenül vált meg a vaskos kötettől, hiszen 1913 tavaszán elhagyta Villányt. Megyeszerte nagy feltűnést keltett, hogy a Pesti Hazai Első Takarékpénztár nyereségkötvényével megnyerte a 400 ezer koronás fődíjat. Ekkor eladta a gyógyszerészét, hogy Budapestre költözve

a nyugalomnak és a jótékonyágnak élhessen. Dél-Budán telepedett le, és ezután néhány évet távoli tájakra vezető kalandos utazásokkal tett izgalmasabbá.

1914-ben személyes érdeklődéstől vezetve beiratkozott az Orvostudományi Egyetemre, hadikölcsön-jegyzései azonban csaknem a teljes vagyonát felemésztették, ezért a háború után kénytelen volt felhagyni a nyugodt élettel. Miután 1921 augusztusában orvosdoktorrá avatták, a Budafoki úton nyitott rendelőt. Egykorú tudósítás szerint „kedves modorával és humánus törekvéseivel hamar kedvelt emberré lett Kelenföldön”.

Öregkorát unokája és nem sokkal később felesége halála keserítette meg. Amikor a 79 éves orvos-gyógyszerészt egy újságíró kérdezte, azt felelte: a hosszú élet titka az önfegyelem, a belső tartás, míg a gond, a bánat életölő, márpedig: „A hosszú élet... hosszú bánatot jelent.”

Erdős Zoltán

Fotó: Versegly Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény

70

A hetvenkedő szolnoki gyermekkönyvtár alapítója

A Versegly Ferenc Könyvtár immár negyedszázada építi elektronikus gyűjteményét. Az egyik legszívmelengetőbb vállalkozás az archív intézménytörténeti fényképek digitalizálása volt. A megyei könyvtár 1952-es megalapításáról és a kezdeti időszakból csak nagyon kevés fotó maradt fenn. 1955-ből került elő *hat papírkép*, amely a feldolgozó munkatársait, a könyvtár akkori olvasótermét és a forgalmas kölcsönzőpult képét örököltette meg az utókor számára. Ebből a 70 éves sorozatból mutatjuk be most a gyermekkönyvtárban készült fényképet, amelyről hét évtizednyi távolságból Pápayné Kemenczey Judit (1936–2011) mosolyog ránk.

„Ebből a 70 éves sorozatból mutatjuk be most a gyermekkönyvtárban készült fényképet, amelyről hét évtizednyi távolságból Pápayné Kemenczey Judit (1936–2011) mosolyog ránk”

1955. március elsején – hazánkban az elsők között – nyitotta meg kapuit a megyei könyvtár önálló *gyermekrészlege*. A helyszűke miatt a gyermekkönyvtár akkor még a felnőtt részlegtől külön, a helyi úttörőházban kapott helyet. Az úttörőház földszintjén berendezkedő könyvtár fogta össze a város 14 éven aluli olvasóit. A számukra épített gyűjtemény mellett már akkor számos rendezvényt (pl. bábelőadást, meseposztó-foglalkozást) is szerveztek a könyvtárosok. A gyermekkönyvtár állományát pedig 1961-től tematikus bontásban tárták fel a hozzá illő katalógusrendszerrel, amely módszertani mintául is szolgált a hazánkban később létrehozott gyermekkönyvtári részlegek számára. Az 1970-es években a könyvtár falain kívülre merészkedve irodalmi műsorokat, nyelvművelő vetélkedőt és nyári olvasótáborokat is szerveztek a gyermekkönyvtárosok. Országos szakmai konferenciák helyszínéül szívesen adták át szerzett tapasztalataikat a megyei könyvtár munkatársai.

A gyermekkönyvtár létrehozásában és szakmai munkájának folyamatos fejlesztésében elvárhatalan érdemeket szerzett Pápayné Kemenczey Judit. Szeretettel idézzük fel nagyra becsült könyvtáros elődünk munkásságát, aki 1955 és 1992 között volt a Versegly Ferenc Könyvtár munkatársa. 1973-ig vezette a gyermekkönyvtárat, majd igazgatóhelyettesi beosztásban, 1991-ben rövid ideig megbízott igazgatóként működött. Az állomány tematikus feltárásának, fejlesztésének irányítása mellett gyermekirodalmi és olvasáslélektani kutatásokat folytatott. Ő tervezte és irányította Gárdonyi Géza

Egri csillagok című regényének befogadásvizsgálatát. Rendszeresen publikált szakmai folyóiratokban, kiadványokban. A jászberényi főiskola oktatója volt. A könyvtárosok szervezeti életében is aktív szerepet játszott. Alapító tagja volt az MKE Gyermekkönyvtáros Szekciójának.

A szakma és a város is megannyi kitüntetéssel ismerte el kiemelkedő tevékenységét. 1997-ben Szolnok város értékeinek gyarapítása érdekében végzett munkájáért Ezüst Pelikán Díjban részesült.

Az elmúlt hetven év alatt több generációval szeretettük meg az olvasást gyermekkönyvtárosaink. Sokan váltak közülük könyvszerető gyerekekből könyvtárhaználó felnőttekké. Színes gyűjteményünk hangzó dokumentumokkal és társasjátékokkal bővült. Ugyancsak szélesedett szolgáltatásaink köre is: baba-mama foglalkozások, mese- és ismeretterjesztő előadások, báb- és papírszínházi bemutatókkal kedveskedünk a hozzánk látogató gyermekeknek. A hagyományos dráma- és élménypedagógiai módszerek mellett használjuk a kor nyújtotta digitális lehetőségeket is. A szolnoki gyermekkönyvtárosok elhivatottsága a kezdetektől töretlen. Szakmai munkájuk elismeréseként a csoport munkatársaiból álló Minerva bábcsoport 2023-ban Szolnok Kultúrájáért díjban részesült.

Károly Nóra

Emberközpontú történetírás a digitális környezetben

A helytörténészek számára minden érdekes, a nagy presztízsű műemlék épületektől, az alig olvasható utcanévtáblákon át, az elfeledett üzletportálokig. De a város múltjához kapcsolódó emlékek közül csak azok maradnak fenn, amelyeket a település lakói meg tudnak őrizni, ez a megőrzés pedig csak akkor valósulhat meg, ha el is jut hozzájuk.

Dr. Margócsy József – vagy ahogyan mindenki ismeri: Margócsy Jócó bácsi – olyan volt, mint Nyíregyháza élő emlékezte. Irodalom- és helytörténészként a város legavatottabb ismerője és kutatója volt.

„Az emlékmegőrzők új generációja pedig már nem kényszerűségből él a közösségi médiában, hiszen ez a választott közlési mód rengeteg előnnyel jár.

A nyiregy_hazai Instagram-oldal 2022 óta számos nyíregyházi épületről, pontosabban az épületekhez kapcsolódó jeles nyíregyházi kötődésű személyekről írt már”

Az Utcák, terek, emléktáblák című sorozatában rendkívül olvasmányos módon mesélt a város legendás helyszíneiről. A helytörténeti érdekességeknek ekkor még a helyi napisajtóban is kiemelt hely jutott, biztosan sokan emlékeznek a Kelet-Magyarországon olvasható írásaira, amelyek ma is fontos igazodási pontok a kutatók számára. Szövegeinek népszerűségéhez valószínűleg az is hozzájárult, hogy nem akart tudományos történelmet írni, csak megosztani kutatásának eredményeit. Eltökéltetését jól jelezte, hogy bár csupán „teadíjasként”, de mindennap délig a nyíregyházi iratokat bújtta. (Nem állt a levéltár alkalmazásában, honorárium a csésze finom tea volt.)

Természetesen a helytörténeti értékmegőrzés intézményi szinten is fontos szerephez jut. A nyíregyházi Móricz Zsigmond Könyvtár már korábban felismerte, hogy küldetésük nemcsak abban áll, hogy a gyűjteményükben fellelhető emlékeket megőrizték, hanem hogy a dokumentumok ne merüljenek a feledés homályába, és aktívan alakítsák a településeken élők gondolkodását, erősítsék a lakóhelyükhöz való kötődésüket.

Ezért készült el a *Virtuális Nyíregyháza*, avagy miről mesélnek a szobrok, az emléktáblák és a műemlék épületek? című oktatási segédanyag is, amelyet Ilyés Gábor jeles helytörténész készített.

A megváltozott olvasási szokások és a hazai nyomtatott sajtó hanyatlása okán sok helytörténész a digitális térbe helyezte át „székhelyét”. A digitális környezet pedig alapvetően változtatta meg a történészek

és az olvasóközönség egymás közötti interakcióit, mivel a kommunikáció összehasonlíthatatlanul gyorsabbá vált, így az információcsere is felgyorsult. Ugyanakkor a közösségi médiában felbukkanó helytörténeti csoportokban egy megosztott fénykép kapcsán elinduló élénk diskurzus messze túlmutat az információátadáson. A helytörténeti fókuszú csoportoknak nemcsak az emlékmegőrzésben, hanem a közösségformálásban is egyre fontosabb szerep jut.

Az emlékmegőrzők új generációja pedig már nem kényszerűségből él a közösségi médiában, hiszen ez a választott közlési mód rengeteg előnnyel jár. A *nyiregy_hazai* Instagram-oldal 2022 óta számos nyíregyházi épületről, pontosabban az épületekhez kapcsolódó jeles nyíregyházi kötődésű személyekről írt már. Az oldal helytörténeti kutatásainak fő és kikapadhatatlan forrása a Móricz Zsigmond Könyvtár által digitalizált Nyírvidék folyóirat, a vármegye egykori legjelentősebb napilapja. Ezen időszak alatt hatvan-nyolc épületről készült rövid leírás, egy-egy fényképpel illusztrált épület kapcsán: szó esett egy „becsületes” tolvajról, egy szappan miatt lebukott betörőről, de előkerült a LOPTA-LAK sajtóper és a nyíregyházi gettó története is.

Az oldal nem titkolt célja az ismeretterjesztés mellett a közös gondolkodás és a hasonló érdeklődés mentén közös múltunk megőrzése.

Tompa Éva

A 250 éves

egri Líceum könyvtárai

Az egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetem tavaly novemberben ünnepelte 250. évfordulóját annak, hogy az intézmény központi épületében, a Líceumban, Eszterházy Károly (1725–1799) püspök rendelkezésére 1774-ben elkezdődött az oktatás. A jeles esemény alkalmából a Líceumban működő két bibliotéka, a Főegyházmegyei és a Tittel Pál Könyvtár – az intézmény történetével együttműködve – nagyszabású kiállítást rendezett.

Az oktatás történetének felidézése mellett igyekeztek bemutatni azt is, hogy a Líceumban szinte mindig működött könyvtár, amelynek alapvető feladata az oktatás támogatása volt. Ezt a feladatot hosszú ideig az Eszterházy püspök által alapított nyilvános – és az általa tervezett négy egyetemi fakultást kiszolgáló – mai Főegyházmegyei Könyvtár látta el. A bibliotéka 1814-ben kapta meg Fischer István (1754–1822) egri érsektől a főegyházmegyei rangot, ami funkciójában és gyűjtőkörében is változást hozott az intézmény számára.

Sokféle oktatási formában, több tudományterületet tanítottak a Líceum falai között. Az államosításig itt működött a papképzés és a jogi akadémia, 1852-től a tanítóképzés, amelyhez gyakorló elemi iskola is tartozott. 1828-ban rajziskolát szerveztek, de felsőkereskedelmi fiúiskola is volt a Líceumban. 1949-ben Debrecenből költözött Egerbe az a pedagógiai főiskola, amely a mai Eszterházy Károly Katolikus Egyetem közvetlen elődjének tekinthető. Mindig volt olyan könyvtári gyűjtemény, amelyet használhattak a diákok, a hallgatók és az oktatók.

Napjainkban a Líceumba belépők a „könyvtári ellátottság” szempontjából szerencsés helyzetben vannak, két – szervezetileg önálló – nyilvános gyűjteményt is használhatnak. A Főegyházmegyei Könyvtár régikönyves állományával, teológiai és az Egri Főegyházmegye történetével foglalkozó dokumentumokkal, a Tittel Pál Könyvtár pedig klasszikus egyetemi könyvtárként várja és szolgálja olvasóit, kutatóit.

A Főegyházmegyei Könyvtár 185 ezer és a Tittel Pál Könyvtár 250 ezer kötetes állománya tekintélyes könyvanyagot jelent. A két gyűjtemény értékét nemcsak a muzeális ritkaságok, bibliofil művek adják, hanem a napjaink tudományosságát tükröző, korszerű nyomtatott és online dokumentumok is.

Az egyetem öt karán a bölcsész szakok mellett természettudományi és gazdasági oktatás, valamint művészeti képzés is folyik. Az oktatásban kiemelt hangsúlyt kap a pedagógusképzés és a Neveléstudományi, valamint a Történelemtudományi Doktori Iskola.

A Főegyházmegyei Könyvtárat sokan talán elsősorban a barokk terméről ismerik, ami egyedülálló szépsége miatt érthető. Többek között olyan művelődés-történeti értékeket és különlegességeket őriz a könyvtár, mint a hazánkban található egyetlen eredeti Mozart-lelél, a világon három példányban ismert, ún. Dante-kódex (az Isteni színjáték latin fordítása) vagy Mikes Kelemen törökországi leveleinek eredeti kézírata.

Aki járt már a barokk könyvtárteremben, az nem felejtí az impozáns bútorokat, Kracker János Lukács (1719–1779) monumentális festményét és természetesen a polcon sorakozó, egységes Eszterházy-kötésbe kötött könyveket. Eszterházy Károly a 18. század második felében az általa tervezett négyfakultásos egyetemhez egy modern, a korabeli oktatás minden igényét kielégítő könyvtárat tervezett, gyűjtött és tett nyilvánossá. A könyveket szerető turistáknak és a kutatóknak egyaránt élmény, ha meglátogatják a gyűjteményt.

A Ceglédi Városi Könyvtár százéves története fontos üzenetet közvetít: az olvasás, a tudás iránti szenvedély és a könyvtárosi szakma szeretete időtálló, nem megy ki a divatból.

A Főegyházmegyei Könyvtár azonban nemcsak múzeum, állományába a friss kiadású szakkönyvekből is válogatnak a munkatársak. Gyűjtőkörének kiemelt területei: teológia, történettudomány, filozófia, esztétika, néprajz, nyelvészet és helytörténet.

„A Főegyházmegyei Könyvtár 185 ezer és a Tittel Pál Könyvtár 250 ezer kötetes állománya tekintélyes könyvanyagot jelent”

1793. december 28-án történt megnyitása óta az állomány gyűjtése folyamatos.

A könyvdokumentumok mellett számos időszaki kiadvány és kéziratgyűjtemény is az olvasók rendelkezésére áll. Az értékes kéziratos dokumentumokról nyomtatott katalógus is készült.

Online elérhető Corvina katalógusuk segítségével bárki tájékozódhat a könyvtár kínálatából. A tudományos kutatók mellett egyetemi hallgatók, szeminaristák, valamint helytörténészek látogatják elsősorban az intézményt, de természetesen bárki számára elérhető a könyvtár állománya.

A Tittel Pál Könyvtár névadója is kapcsolódik a Főegyházmegyei Könyvtárhoz és magához a Liceumhoz. Tittel Pál (1784–1831) a Liceumban tanult, ahol a teológia mellett matematikai és csillagászati ismereteket is szerzett. Felszentelése után a liceumi csillagvizsgáló, a Specula igazgatója lett. 1824 után a pesti egyetem professzora és a Gellért-hegyen lévő – azóta sajnos elpusztult – csillagda vezetőjeként tevékenykedett. Külföldi vásárlásaival, majd saját könyvtárával is gyarapította a Főegyházmegyei Könyvtár figyelemre méltó asztronómiai gyűjteményét.

A mai egyetem felsőoktatási szakkönyvtárának története 1949-ben kezdődött, amikor Debrecenből a Liceumba költözött a frissen megalakult Pedagógiai Főiskola. A könyvtár az évtizedek alatt folyamatosan szolgálta a népszerű és eredményes egri tanárképzést.

2011-ben lett a neve Tittel Pál Könyvtár, 2016-tól egyetemi könyvtár, 2021-től működik egyházi fenntartásban. Része a volt jászberényi tanítóképző gyűjteménye is,

az intézmény ma az egri egyetem önálló campusa.

A könyvtár mai állománya 250 ezer nyomtatott dokumentum, amelyet különböző elektronikus források, e-könyvek és több tízezer idegen nyelvű tudományos folyóiratot és monográfiát kínáló adatbázisok egészítenek ki. Corvina integrált rendszerükben a teljes állomány metaadatai elérhetők.

Az egyetemi könyvtárban is találhatunk egy kétezer kötetes muzeális gyűjteményt. Az ún. Churchill-könyvtár a Svájcban működő Churchill Alapítványtól érkezett 2006-ban. A mintegy 2200 kötetes állomány angol, német és francia nyelven mutatja be Winston Churchill munkásságát és a brit birodalom XX. századi történetét.

A Tittel Pál Könyvtár működteti az Egyetemi Archivumot, amelynek két eleme, az Intézményi Publikációk és a Disszertációk Repozitóriuma minősített repozitórium.

A hazai és nemzetközi egyetemi rangsorok ma meghatározzák a felsőoktatási intézmények életét. Egy egyetem mint oktatási és kutatási bázis tudományos teljesítményét a publikációk és az abban foglalt tudományos értékek, disszeminációját a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) alapján mérhetjük le. Az MTMT gondozása és folyamatos bővítése a Tittel Pál Könyvtár feladata. Jelenleg közel 1100 szerző több mint százezer publikációja van a gondjainkra bízva.

Részt vesznek a könyvtárosképzésben és a könyvtárhazsánlati ismeretek oktatásában, a kutatástámogatás workshopok és egyéni konzultációk formájában történik. Egy egyetemi könyvtár hagyományos feladatain túl igyekeznek hatékonyan bekapcsolódni az egyetem mindennapi életébe is. A könyvtár (többnyire a Főegyházmegyei Könyvtárral közösen) aktív szereplője a hallgatói programoknak. Évek óta sikeresen vesznek részt az országos könyvtári rendezvényeken. Saját szervezésű ismeretterjesztő programjaik is népszerűek. Fiatal munkatársaik évek óta oktatói az egyetem Senior Akadémiájának.

Az épület adottságai lehetővé teszik, hogy a könyvtárban egyetemi tanórákat vagy nagyobb konferenciákat, könyvbemutatókat, műhelyfoglalkozásokat tartsanak.

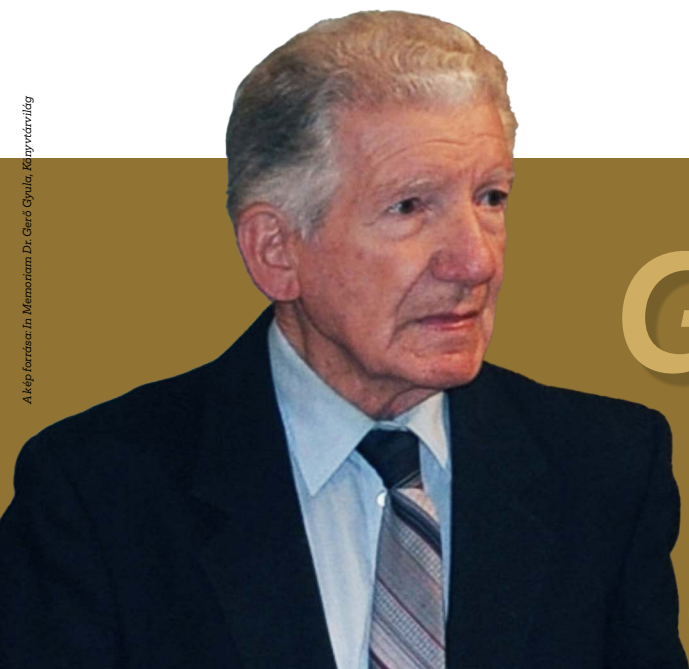
A két könyvtár szerves része a Liceum kulturális turizmusának, idegenvezetéssel, különböző programokkal, a vendégeknek szóló információs füzetek összeállításával és művelődéstörténeti cikkek írásával is segítik a látogatókat. Együttműködnek a város közintézményeivel, de támaszkodhatnak az országos szakmai szervezetekre is. A két könyvtári gyűjtemény és az egri oktatás 250 esztendő összefonódása, a közös múlt a jövő tekintetében is bizakodóvá és elkötelezetté teszi a liceumi könyvtárakat és könyvtárosokat.

Balogh Ferenc – Gál Tibor

Fotó Szabó György

Fotó Balogh Ferenc

Gerő Gyula,

az ex libris gyűjtő
könyvtáros és szerkesztő
születésének centenáriumára

100 éve született Gerő Gyula könyvtáros, több évtizeden át a Könyvtáros folyóirat szerkesztője, elismert szaktekintély, akinek különleges ex libris gyűjteményét utódai az MNMKG Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtárának ajándékozták.

1925. február 13-án, 100 éve született dr. Gerő Gyula könyvtáros, könyvtár-igazgató, szerkesztő, könyvtártörténész, a könyvtári kronológia elismert szaktekintélye, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének oszlopos tagja. Életműve elválaszthatatlan a magyar könyvtárügy fejlődésétől, számos könyvtár neki köszönheti létét és nagy ívű fejlődését. Életének 98. évében, 2022 tavaszán hunyt el, búcsúztatására május 24-én került sor a Farkasréti temetőben.

Középiskolai tanulmányait Veszprémben, a piaristáknál kezdte, majd a kaposvári állami gimnáziumban érettségizett 1943-ban. Végzettsége szerint jogász, 1948-ban állam- és jogtudományi diplomát szerzett Pécsen az Erzsébet Tudományegyetemen. Emellett a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem történelem-művészettörténet szakán is folytatott tanulmányokat. 1949 őszétől Kaposváron volt könyvtáros, majd 1950-ben a Bajai Városi Könyvtár vezetője lett. Az 1950-es évek elején könyvtárosi végzettséget szerzett. 1952-től a Népkönyvtári Központnak, 1952–1954 között az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztályának munkatársaként dolgozott. Számos módszertani kiadvány elkészítésében szerzőként, társszerzőként működött közre. 1954-től a Könyvtáros folyóirat olvasószerkesztő-

jeként, majd 1976–1985 között főszerkesztőjeként tevékenykedett. A lap munkatársai a későbbiekben is nagyra értékelően nyilatkoztak róla, a pontosság tisztelete miatt őt tartják az egyik legnagyobb magyar könyvtári szerkesztőnek. 1986 áprilisától, már nyugdíjasként ismét a Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársa lett, 1989-től 1996-ig megbízatást kapott a Könyvtári Levelező/lap szerkesztésére. Mindkét folyóiratnál érvényesítette szerkesztői szemléletét: a cikkeket meggyőző gondolatmenet jellemezze, a szerzők tartalmilag és nyelvilag is pontosan fogalmazzanak.

A múlt feltárása alapfeltételének a tárgyak, dokumentumok megőrzését, a segédanyagok, könyvtártörténetek, kronológiák, névtárak, életrajzi adattárak, bibliográfiák készítését tekintette – ebben maga is példát mutatott. A szerkesztői munka mellett kezdte el – kiterjedt levelezéssel, sok kutatással – a Ki kicsoda a hazai könyvtárosságban és az eredetileg három kötetből álló, majd ötkötetesre bővített Magyar könyvtártörténeti kronológia összeállítását. Ennek elkészítését azzal is indokolta, hogy a múlt, ezen belül a könyvtárosságunk, a könyvtári értékek hiteles ismeretét elengedhetetlenül fontosnak tartotta.

Így vallott erről:

„Hitem szerint [...] a múlt megismerése és ismerete a könyvtáros önbecsülésének alapja. [...] múltunk, örökségünk lelkiismeretes feltárása és birtokba vétele nélkül a könyvtárosság sorstalan, a híre is csak árnyék!”

Gerő Gyula

Nívós könyvtárosi munkásságáért több kitüntetésben, elismerésben részesült, köztük 1980-ban Szabó Ervin-emlékéremmel, 2005-ben Széchényi Ferenc-díjjal, 1989-ben MKE-emlékéremmel tüntették ki. 2020-ban, könyvtárosi munkásságának 70. évfordulóján elnyerte a Füzéki István-emlékérmét is.

Halála után, 2022 végén Budapest II. kerület, Szerb Antal utcai lakásában őrzött művészeti, kisgrafikai hagyatékából utódai megajándékozták az Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtárát. Az összesített adatok alapján 1000 feletti képi dokumentum került a könyvtár tulajdonába, zömében ex librisek és alkalmi grafikák, továbbá kisebb számban szabad grafikák, rajzok, vázlatok, illusztrációk és művészeti katalógusok, albumok. Az ajándékozás a könyvjegyeket tekintve több mint 70 – többségében magyar és néhány külföldi – grafikus mintegy 720 művével gyarapította a könyvtár ex libris állományát. Az alkotók közt a kisgrafika műfajának kiemelkedő XX-XXI. századi művelői szerepelnek, például Fery Antal, Stettner Béla, Gonda Zoltán, Kopasz Márta, Medgyesy Miklós, Menyhárt József, Józsa János, Nagy László Lázár, Sterbenz Károly, Várkonyi Károly és Szilágyi Imre. Gerő szerkesztőként e grafikák reprodukcióiból többet szerepeltetett a Könyvtáros folyóiratban.

A könyvtáros Gerő Gyula számára kiváltképp eredeti funkciója miatt volt fontos az ex libris műfaja, amely a könyvbe ragasztva jelölte annak tulajdonosát. Kevésbé ismert, hogy Gerő – a műfajt ápolandó – több grafikussal készíttetett a saját nevére szólóan is könyvjegyet, ezek alkotói közt Bor István Iván, Andruskó Károly, Urbán László és a Meskó Anna – Póka György grafikus házaspár említhető.

Gerő Gyula ex libris gyűjteményében a nevére szóló grafikák mellett kultúr- és művészettörténeti szempontból sok más figyelemre méltó lapra, érdekességre is lelhetünk. A magánmegrendelők közt a kor jeles gyűjtői, főként a jogi, orvosi, könyvtárosi, pedagógusi, mérnöki szakma képviselői szerepelnek, például Arató Antal, Jelencsik Sándor és Ebergényi Tibor

könyvtárigazgatók; Kelemen Béla orvos; Lenkey István és Szij Rezső könyvtárosok; Gombos László, Illyés Sándor László, Semsey Andor és Réthy István jogászok; Lippóczy Norbert agrármérnök.

Gerő jó kapcsolatban állt a Kisgrafika Barátok Köre újságját, a Kisgrafika Értesítőt (később Kisgrafikát) 1962–1974-ig szerkesztő Galambos Ferenc jogtanácsossal, bibliográfussal, aki a KBK egyik alapító tagja, jeles ex libris gyűjtő volt. Többször juttatott grafikákat a Könyvtáros folyóirat részére, bibliográfiai-művészettörténeti szakíróként a Könyvtáros két állandó rovatának (Könyvtárosok és bibliográfusok, A Könyvtáros galériája) egyik leggyakoribb munkatársa volt.

Gerő gyűjteményében összességében is figyelemre méltó az intézmények (főként könyvtárak) részére készült ex librisek nagy számaránya. A tapolcai, pápai, kapuvári, nyíregyházi, szarvasi, szolnoki, jászberényi, jászárokszállási, hajdúszoboszlói, hajdúnánási városi könyvtár, a kápolnai községi könyvtár, az egri megyei és a Pest megyei könyvtár – emellett több gyermekkönyvtár – ex librise lelhető fel a hagyatékban. A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár nevére szóló, Fery Antal által 1975-ben alkotott több színnyomatú könyvjegyet – amelyen a könyv-

tárnak egykor helyet adó Esterházy-kastély épülete is fellelhető – Jelencsik Sándor könyvtárigazgató juttatta el Gerőhöz. Hasonló módon, a Jászberényi Városi-Járási Könyvtár ex librisei közül Gerő több grafikát a könyvtár akkori igazgatójától, Arató Antaltól kapott meg, aki számos tárlatról és ex libris gyűjtőről írt a Kisgrafika mellett a Könyvtáros folyóirat galériájában is.

Végezetül a gyűjtemény legszebb darabjai közül kiemelném Medgyesy Miklós könyvjegyet dr. Tóth Éva nevére, amely Petőfi Sándor Az apostol című elbeszélő költeményéből vett idézettel az egyes ember küldetésstudatát, a társadalomban való tevékeny szerepét fogalmazza meg: „Érzem, hogy én is egy sugár vagyok, / Amely segíti a földet megérni.” Ez a mások érdekeit folyamatosan figyelembe vevő hivatástudat, társadalmi-kulturális elkötelezettség – társulva a művészetek iránti fogékonysággal – jellemezte Gerő Gyula könyvtárosi munkásságát, erről tesz tanúbizonyságot sokrétű ex libris hagyatéka is.

Medgyesy Miklós linómetszete

Meskó Anna és Póka György linómetszete

Vasné dr. Tóth Kornélia

KSZR-fejlesztések Győr-Moson-Sopron Vármegyében

A Dr. Kovács Pál Könyvtár és Községi Tér 168 KSZR-könyvtárat működtet, ezek közül 75 bibliotékát modernizált 2013-óta. A szerződött települési önkormányzatok elégedettségére utal, hogy volt olyan település, amely azt követően is szerződött partnerünk maradt, miután – lakosságszámának növekedése miatt – az állami támogatási rendszerből kiesett. A helyi önkormányzat azóta a saját költségvetéséből finanszírozza a kieső központi előirányzatot.

KSZR-könyvtári modernizáción teljeskörű felújítást értünk, tehát nem sorolunk ide kisebb tárgyi eszköz fejlesztéseket, csinosításokat. Ennek megfelelően a modernizáció során minden megújul, amelyhez a helyi önkormányzat partnersége az alapfeltétel. Ezen partnerség keretében, amit kérünk, az a könyvtárhelyiség megfelelő karbantartása: minőségi burkolat, világítás, biztonságos áramellátás, festés-mázolás; egy olyan épület tekintetében, amely korrekt nyílászárókkal rendelkezik, falai szárazak, jól szellőztethető és fűthető, akadálymentes és könnyen megközelíthető. Ehhez intézményünk egy teljesen új könyvtárberendezést és informatikai eszközöket „teszt hozzá”, a könyvtári munkatársat beiskolázza segédkönyvtáros képzésre, az állományrevíziót pedig elvégzi. Több modernizált KSZR-könyvtárban szükségesnek bizonyult a 2013 előtti gyarapodásból származó könyvtári dokumentumállomány nagymértékű (esetenként a 90%-ot is meghaladó)

frissítése. 2024 második felében három KSZR-könyvtár modernizálása történt meg a vármegyében.

Pázmándfalu

lakossága 1189 fő, Győr-től 20 km távolságra fekszik. A települési önkormányzat egy korrekt épületben viszonylag kisméretű, 28 m²-es, teljesen rendben lévő helyiséget biztosított könyvtári célokra. A könyvtárat 2800 dokumentummal nyitottuk újra 2025. január 31-én.

Harka

3200 lakosú település, Sopron szomszédságában. A könyvtár 2024-ben új helyi-

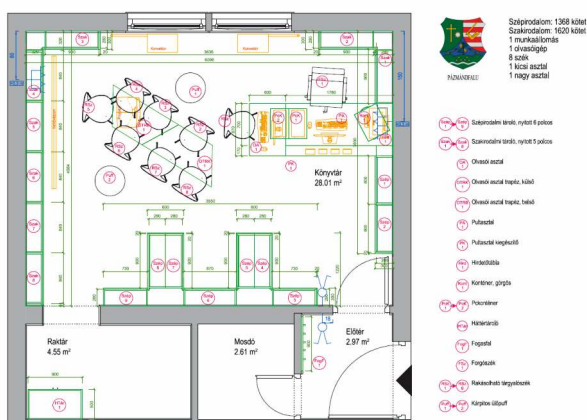
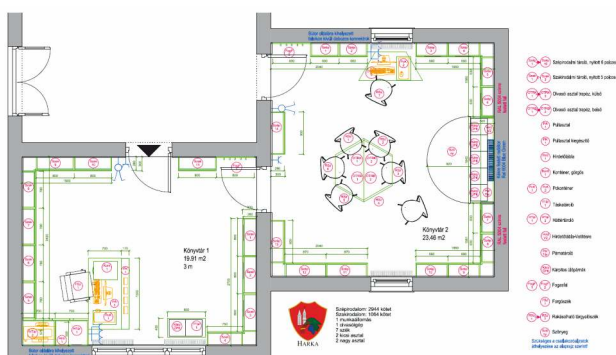
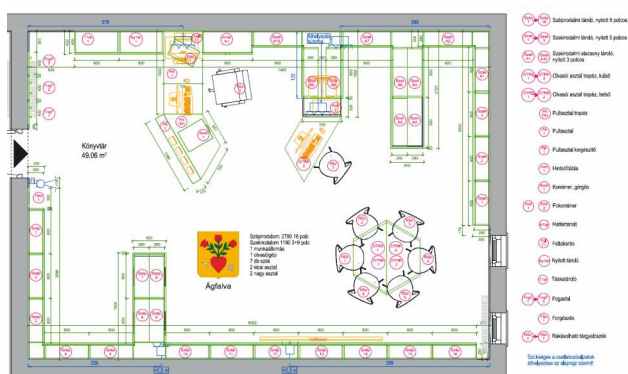
séget kapott, 43 nm alapterülettel. A felújított Könyvtári, Információs és Községi Hely 2025. február 6-ától fogadja újra olvasóit, 2000 db könyvtári dokumentumával.

Ágfalva

szintén Sopron szomszédságában fekszik, és a település új és modern közösségi házában kapott 50 nm-es önálló helyiséget, 2025. április 16-án nyílt meg a helyi közösség nagy örömeire, 3039 db könyvtári dokumentummal, amelyek közül 250 db a német nemzetiségi gyűjteményt gazdagítja.

Ágfalva

A három településnél következetesen alkalmaztuk modernizációs alapelveinket. A munkafolyamat első lépése a vármegyei hatókörű könyvtár és a települési önkormányzat megállapodása a könyvtárhelyiség karbantartásáról, felújításáról. A festésnél használt színeket már a könyvtár által alkalmazott tervezővel egyetértésben alakítja ki a település vezetése. A tervező számára fontos elv, hogy a község színei, hagyományai, a településre jellemző szakma, esetleg régi legenda valamilyen módon jelenjen meg a látványban. (Így például Pázmándfalun a halászatra utaltak a mennyezeti díszek, és mini stégként lett kialakítva a gyermekszarok.) Az általános tervezési elvárásaink mellett az átláthatóság, szerethetőség és lehetőség szerint a funkcionális variálhatóság igényét tartalmazták. (Ez az olyan könyvtáraknál kiemelten fontos, amelyek iskolakönyvtári feladatokat is ellátnak.) A tervező ezt követően – több helyszíni egyeztetés

után – elkészíti a látványtervet, majd a részletes műszaki leírást, amelyek alkalmasak a beszerzések versenyeztetésére. Az elkészült berendezések műszaki átvétele során bútortervező mérnök vizsgálja meg a kivitelezés szerződésszerűségét, és a megfelelés esetén ő bocsátja ki a teljesítésigazolást. Az utolsó lépés a feliratok és a dekoráció elkészítése, amely szintén a tervező közreműködésével történik.

A KSZR-könyvtárak modernizálásával egy korszerűbb könyvtárkép kialakítására törekszünk, biztosítva a friss dokumentumállományt és a megfelelő szakmai színvonalat, amelyet képzésekkel, továbbképzésekkel, szakmai szolgáltatásokkal támogatunk.

Horváth Sándor Domonkos

Fotó: Urbán Ádám

Könyvek a cirkuszi porondon?

A Magyar Cirkuszművészeti Múzeum, Könyvtár és Archívum könyvtárában ez is megtörténhet!

A Nemzeti Cirkuszművészeti Központ könyvgyűjteményének ezredik leltárba vett példányát: Baron de Vaux 1893-ban kiadott, francia nyelvű, Műlovarok és műlovárnők című cirkusztörténeti művét fiatal magyar műlovárnő hozta be a porondra, majd légtornászok helyezték fel a jelképesen kimagasló, hat méter magas könyvszekrény legfelső polcára. 2022. november 10-én a Fővárosi Nagycirkusz első könyvünnepén nemcsak az új cirkuszi könyvtár megalapítását, hanem a Magyar Cirkuszművészeti Múzeum, Könyvtár és Archívum létrehozását is megünnepeztük.

Közgyűjtemény születik

A cirkusz világában rendkívül erős a hagyományokhoz való ragaszkodás. A múlt tiszteléséhez elengedhetetlen annak megismerése, megőrzése és bemutatása, a tudáshoz való hozzáférés biztosítása. Egy nemzeti cirkuszművészeti intézmény magas szintű előadó-művészeti tevékenységéhez, ismeretterjesztési és oktatási-képzési feladatainak elvégzéséhez, valamint a cirkuszkultúra örökségének szakszerű kezeléséhez egyaránt elengedhetetlen olyan tudományos háttér, mely forrásértékű cirkusztörténeti gyűjteményekre és kutatásokra épül. Ezt ismerte fel Fekete Péter, a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ főigazgatója, és kezdeményezte 2019-ben cirkuszművészeti közgyűjteményeink és tudományos kutatóintézetünk létrehozását.

Hazai cirkuszi és közgyűjteményi szakterületen egyaránt hiánypótló fejlesztés eredményeként jött létre és gyarapodik folyamatosan a Magyar Cirkuszművészeti Múzeum, Könyvtár és Archívum, nemzeti cirkuszintézményünk tudományos tára. Múzeumi gyűjteményünkben jelenleg közel 40 000 műtárgy, archívumunkban kb. 62 iratfolyóméter dokumentum, nemzetközi szakkönyvtárunkban pedig kb. 7000

kötet, kb. 10 000 periodikapéldány, 250 zenemű 2000 kottalapja, több száz műsorfüzet, vizsgamunka és audiovizuális kiadvány áll a cirkuszkutatók, artistapalánták és artistaművészek, illetve a cirkuszi témák iránt érdeklődők rendelkezésére.

A cirkuszi szakkönyvtár létrehozásában szakmai módszertani partnerként vett részt az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézete, amely segítséget nyújtott a dokumentációs, és adatbázis-építési tevékenységek, a munkafolyamatok, a gyűjtőkör és a digitalizálás kialakításában. Az együttműködésből 2021-ben tankönyv is született: Útmutató könyvtár-alapításhoz 1. – Esettanulmány a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ könyvtáráról címmel, prof. dr. Kiszl Péter intézetigazgató szerkesztésében.

Intenzív gyarapítás és gyarapodás

Speciális cirkuszi szakkönyvtári gyűjteményünk fejlesztését – mivel hagyományos hazai csatornákon kevés cirkuszi témájú könyv beszerzése lehetséges – hazai és külföldi kutatással, hagyatékok befogadásával, gyűjtőktől és kiadóktól történt vásárlásokkal, nemzetközi cserékkel és ajándék példányokkal alapoztuk meg és végezzük ma is.

„Speciális cirkuszi szakkönyvtári gyűjteményünk fejlesztését – mivel hagyományos hazai csatornákon kevés cirkuszi témájú könyv beszerzése lehetséges – hazai és külföldi kutatással, hagyatékok befogadásával, gyűjtőktől és kiadóktól történt vásárlásokkal, nemzetközi cserékkel és ajándék példányokkal alapoztuk meg és végezzük ma is”

Első hazai gyűjteménygyarapítóink között tartjuk számon Gervai Imre artistaművésznek, az artista-szakszervezet egykori vezetőjének és Karádi Bélának, a Magyar Cirkusz és Varieté Vállalat (MACIVA) volt művészeti vezetőjének könyvhagyatékát.

A cirkuszkönyvtár archív folyóirat-gyűjteményének rendezése

Bejáratok a cirkuszkönyvtár nagytermébe és kistermébe

Könyvtárunkat magyar artistacsaládok által kiadott önéletrajzok és családtörténetek mellett a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ saját kiadványai is gazdagítják. Ezen hazai, illetve magyar nyelvű kötetek a gyűjteményünk kb. 10 százalékát teszik ki.

A cirkusz nemzetközi jellegéből adódóan cirkuszi kiadványokat nemzetközi „porondokon”, azaz cirkuszokban és azok közelében érdemes keresni. Több munkatársunk mellett főként Eötvös Susy artistaművész, külügyi referens érdeme, hogy sikerült könyvtári állományunkat jelentős mennyiségben nemzetközi könyvekkel és folyóiratokkal, köztük értékes könyvritkaságokkal és cirkuszi alpművekkel gyarapítani. Kiemelt támogatónk dr. Alain Frère, Pascal Jacob, Gilles Maignant, Filippo Riminucci, Cor Martens, Davio Casartelli, Antonio Giarola. Jelentős gyarapodást eredményezett két holland cirkuszrajongó, Rob Mulder és Douwe Schulte hagyatékának befogadása. Nemzetközi szakkönyveink száma jelenleg meghaladja a 6000 kötetet, amelyek 25 nyelven olvashatóak.

Speciális gyűjtőkör és gyűjtemény

Cirkuszművészeti könyvtárunk fő gyűjtőkörébe tartoznak a magyar, magyar vonatkozású és nemzetközi, magyarul és idegen nyelven, itthon és külföldön megjelent cirkuszművészeti, cirkusztörténeti, cirkuszi zenekari és cirkuszpedagógiai kiadványok. A mellékgyűjtőkör részei a társművészetek és társtudományok, mint például a tánc- vagy színházművészet, a muzeológia vagy a művészettörténet. Mindezen túl a cirkuszi előadások háttér-szakmáihoz, mint például a világítástechnikához, hangosításhoz is gyűjtünk forrásokat és szakirodalmat.

Könyvtári állományunk összetétele tükrözi a cirkusz sajátos világát, egyben alkalmazkodik cirkuszt intézményünk speciális igényeihez – ezek mentén kialakított cirkuszkönyvtári gyűjteményi egységeink: 1. könyvgyűjtemény, 2. periodikagyűjtemény, 3. műsorfűzet-gyűjtemény, 4. kottagyűjtemény, 5. vizsgamunka-gyűjtemény, 6. tanulmány- és cikkgyűjtemény, 7. médiagyűjtemény, 8. sajtóanyag-gyűjtemény.

Egyedi, más könyvtárban nem fellelhető gyűjteményünk a cirkuszi produkciókat kísérő zeneszámok archív és kortárs kottáit tartalmazza, amelyhez további különlegességgént létrehoztuk a „hangzó kottatárat”: egyes régi cirkuszi kották újrakisztott vagy archív felvételeit, amelyek hallhatóvá teszik egyes kották tartalmát.

Sokszínű cirkuszkönyvtári gyűjteményünkben tudományos monográfiák, ismeretterjesztő művek, életrajzok, családtörténetek, történeti munkák, képzőművészeti és fotóalbumok, gyermek- és ifjúsági kiadványok, szépirodalmi művek egyaránt megtalálhatók.

Nyilvántartás, feldolgozás

A különböző műfajú kiadványok egységes nyilvántartását, feldolgozását, tematikus csoportosítását – integrált múzeumi, könyvtári és levéltári működésünknek megfelelően – közös adatbázisokra építjük. Egyedi igényeinkhez négy nagy adatbázist fejlesztünk, amelyekben az artistaművészeket, a cirkuszi műsorokat, magukat a cirkuszokat és a cirkuszi produkciók típusait: a zsánereket tartjuk számon. Könyvtári alpműveink bibliográfiai leírásait az adatbázisadatokon kívül olyan részletes recenziókkal is kiegészítjük, amelyek nemcsak minden kutató, érdeklő-

dő számára teszik lehetővé, hogy akár a világ egy távoli szegletéből is megismerhessék állományunkat, hanem a tudományos tárban folyó integrált kutatómunkát is nagyban segítik.

Kutatószolgálatunk

Hirtelen felduzzadt könyvtári állományunk feldolgozása és nyilvános digitális közzététele még zajlik, azonban kutatószolgálatunkon keresztül hozzáférhetőek az információk, illetve könyvtárunk székelyén helyben olvasásra és kutatásra nyújtunk lehetőséget.

Könyvtáros munkatársaink: Hidvégi Petra könyvtári asszisztens, Lakner Gábor zenesz, kottatáros, Szabó Tamás adattáros, könyvtárunk vezetője Joó Emese főmuzeológus.

Kutatószolgálatunk és könyvtárunk használta ingyenes és nyitott. Az e-mailben beérkező és a helyben felmerülő kérdéseket könyvtárosaink mellett muzeológus és levéltáros kollégáink is megvizsgálják, így a cirkusz iránt érdeklődők kérdéseikre nemcsak a könyvtári szakirodalom, hanem az intézményünkben hozzáférhető múzeumi és levéltári gyűjtemények alapján is választ kapnak.

Joó Emese – Kerner Tünde

Könyvtárunk és kutatószolgálatunk:

📍 Budapest XVII. ker., Vidor utca 10.

☎ +36-1-322-5643,

✉ library@circus.hu,

Nyitvatartás:
hétfő: 12:00–16:00
kedd: 10:00–14:00

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kálvária téri Könyvtárának újjászületése

A FSZEK VIII. kerületi Kálvária téri Könyvtára 1951 óta szolgáltatta jelenlegi helyén, egy 1880-ban épült, körfolyosós józsefvárosi bérház földszintjén. A lakóház falán emléktábla rögzíti, hogy 1919–1922 között ebben az épületben élt Radnóti Miklós. A környéken játszódtak a Pál utcai fiúk című regény, melynek írója, Molnár Ferenc, szintén a közelben lakott. A környező utcákban ma számos, a többemeletes tömbházakban élő családok életét megkönnyítő nevelési-oktatási intézmény, szolgáltatóhely, kisebb-nagyobb bolt található.

Megérett az idő egy újabb ráncfelvarrássra a könyvtár életében, mivel a könyvtár legutóbbi felújítása 2002-ben volt és azóta igencsak megkoptak a belső terek, valamint a könyvtári szolgáltatások iránti igény is jelentősen megváltozott. A felújításra 2024 novemberétől 2025 január végéig került sor. A felkészülés során az állományt bedobozoltuk és átköltöztettük az utca túl oldalán lévő tárolóhelyiségbe; gondoskodtunk arról, hogy a felújítás miatti bezárás alatt a Kálvária téri Könyvtár használói a legközelebbi, Kőbányán található FSZEK tagkönyvtár állományát és szolgáltatásait vehessék igénybe a Kálvária térre szóló olvasójegyük érvényességének idejéig. Természetesen, ezzel párhuzamosan a már kint lévő könyvtári dokumentumok lejárati idejét folyamatosan hosszabbítottuk, így biztosítva, hogy az olvasók is minél zökkenőmentesebben éljék meg ezt az időszakot. A felújításról és a könyvtári szolgáltatások kapcsolódó változásairól az olvasók e-mailes értesítést is kaptak, a folyó munkákról pedig rövid, képes összeállításokban többször is tájékoztattuk őket a könyvtár Facebook-oldalán.

A felújítás során a régi, kopott PVC-padlózatot egy strapabíróbb vinyl padlóra

cseréltük; egy teljeskörű festésen is átesett a könyvtár, a korábbi lámpatestekbe pedig energiatakarékos LED-fénycsövek kerültek. Mivel a bútortart fizikailag jó állapotban volt, az új fal- és padlószíneket úgy választottuk meg, hogy igazodjon a bútorok színvilágához (a világosbézs Neutral Tikurila a falfesték és a tölgyszínű Natural Oak a padlószín). Az élénkebb, üdőbb színek nemcsak a cseresznyeszín bútortarttal harmonizálnak, hanem jól igazodnak a FSZEK 2024 végén bevezetett új arculatának színvilágához is. A belső és a kültéri információs táblák már az új arculati elemeket és színeket alkalmazva készültek el. A könyvtár hatalmas ablaktábláira új szalagfüggöny is került.

A felújításkor, az adottságok figyelembevételével, igyekeztünk a könyvtárba való bejutást könnyebbé tenni a kisgyermekkel, babakocsival érkezők számára, így kiszélesítettük a bejáratot, és a könyvtáron belül is van lehetőség parkoltatni a babakocsit, kismotorokat, de akár a gyalogos közlekedésben közkedve rollereket is.

Az utóbbi időszakban jelentősen megnövekedett az olvasói igény a Kálvária téri Könyvtár gyerekprogramjai iránt, ezért arra törekedtünk, hogy a legkisebbek és a családok számára még vonzóbb, biztonságosabb és családiasabb teret alakítsunk ki. Ennek érdekében megcseréltük két szolgáltatás helyszínét a térben: az egyre kevésbé keresett internethasználat-szolgáltatás a könyvtár egy távolabbi pontjára került, a gyereksarok pedig egy jól elkülöníthető, leválasztható önálló teret kapott a bejárat közelében. Ezzel a funkcióváltással lehetőség nyílt új szolgáltatások bevezetésére is, illetve igény esetén egyéb közösségi programok lebonyolítására is alkalmas az új gyerekkönyvtári tér.

A közeli érintettség miatt a gyerekkönyvtár dekorációs elemeit a Pál utcai fiúkból jól ismert grund-tematikából merítettük. Arra nem is gondoltunk, hogy a gyerekek az itt elhelyezett új babzsákokat úgy veszik majd birtokba, mintha a farakásokat másznák meg, pedig ez történt. Beépítésre került egy távvezérlésű, motoros vetítővászon is, így a térben a papírszínházi előadások, a kézműves foglalkozások és a mesehallgatás mellett már diavetítésre is várják a gyerekeket és családokat. A gyerekkönyvtár mesefotellel gazdagodott, és az elhasznált, hírlapolvasóban lévő karosszékeket is kicseréltük.

Bár a tér nagysága adott (azt nem tudtuk a jelen átalakítással megváltoztatni), bízunk abban, hogy a már megszokott és az újonnan bevezetett szolgáltatások új életre kelnek ebben a környezetben, s hosszú távon elnyerik nemcsak a régi olvasók tetszését, hanem az új látogatókét is.

Bízunk abban, hogy 2026-ban a Kálvária téri Könyvtár 75. születésnapját méltó módon tudjuk majd megünnepelni a megújult, de már sokat tapasztalt falak között.

Porhajasné Hranecz Margit, Sóron Ildikó

A Miskolci Egyetemi Adatforrástár

A Miskolci Egyetem Tudományos Adatelemző Módszertani Központ és Nyílt Levéltári Kutatási Adatforrástár című beruházás tervezése és infrastrukturális megvalósítása 2017–2024 között zajlott. Eszmei célkitűzése egy, a közgyűteményi adatelemzésre fókuszáló, országosan egyedülálló, intézményi szintű kooperáció létrehozása egy felsőoktatási intézmény és egy vármegyei közgyűtemény között. Ez a Miskolci Egyetem (ME) és a Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Levéltára esetében a közgyűteményi adatvagyonon alapuló, az oktatást és a tudományos kutatást érintő együttműködést jelenti. Az ME Könyvtár, Levéltár, Múzeum (KLM) és a B.-A.-Z. Vármegyei Levéltár kapcsolatában pedig a közgyűteményi információszolgáltatás területén, a 21. századi módszerek és technológiák alkalmazását takarja, a mesterséges intelligencia alapú adatelemzés támogatásával, melyet a szerzői jogi törvény biztosít.

A projekt kiemelt kormányzati beruházás keretében (2021-től a Beruházási Ügynökség, 2023-tól az Építési és Közlekedési Minisztérium irányításával), több mint 13 milliárd forintból valósult meg. A komplexum első elemének, a B.-A.-Z. Vármegyei Levéltárnak az alapkövetelmései 2021. június 24-én kerültek sor. Ezzel párhuzamosan készült el a KLM második raktártornya. Ezek után indult meg a KLM félvázszázados épületének rekonstrukciója. A létesítményegyüttes műszaki átadása 2024. május 29-én, országos rendezvény keretében történt meg. A tervező cég a miskolci székhelyű Műépítész Kft., a kivitelező konzorcium tagjai az Épkar Zrt. és a Fejér-B.Á.L. Zrt.

Az első szakaszban a Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Levéltára készült el az ME campusán, a központi épület főbejáratával szemben. Az új épület 5200 m²-es összterületén a szakmai feladatok ellátását a következő terek teszik lehetővé: iratrendező helyiség, restaurátorműhely, a 20000 iratfolyóméternyi dokumentum tárolására alkalmas tömörraktár, illetve egy kutatóterem. Ezen túlmenően kialakításra került egy szakkönyvtár, egy 750 m²-es közösségi tér, valamint egy, a tudományos és kulturális rendezvények befogadására alkalmas, „panorámás” helyiség. Utóbbi az épület homlokzatát megtörő, csúcsára állított „kocka” belsejében helyezkedik el.

A levéltárral párhuzamosan készült el a KLM új repozitóriumának épülete, amely automatizált, tömörraktározást lehetővé tevő polcrendszerrel rendelkezik. Eddig 1048 m²-en 4900 folyóméternyi könyv került elhelyezésre. A tervek szerint itt kap majd helyet – az aktuális gyarapodás mellett – a kari és intézeti könyvtárak selejtezés után leválogatott állománya is.

Ezt követte a régi repozitórium generálfelújítása. A hat szint összesen 2302,5 m²-t jelent. A földszinten az egyetem központi irattára, a magasföldszinten a folyóirat-állomány (kb. 2400 folyóméter), az elsőn 1200 folyóméter könyv, a második szinten az Egyetemi Levéltár iratanyaga, a harmadikon a Selmeci Műemlékkönyvtár gyűjteményének nem kiállított kötetei, illetve a negyedik az Egyetemi Múzeum műtárgyainak raktára található.

A kivitelezési munkálatok utolsó ütemében a KLM meglévő épületének felújítása ke-

rült sorra. Tolnai Lajos tervei alapján 1966–1969 között építették fel az akkori Nehézipari Műszaki Egyetemen, és a maga korában a legmodernebb magyarországi, egyetemi könyvtárak körébe tartozott. Egy kétszintes, lapos tetejű, hatalmas üvegfelületekkel ellátott épületből és egy, ehhez nyaktaggal kapcsolódó raktártömbből áll. Több mint 50 év múltán eljött az átfogó felújítás, bővítés ideje.

A megújult épület földszintjén az információs pult mellett önkiszolgáló ruhatár fogadja a belépőket. A megőrzött Barcsay-mozaik előtti aulában társalgó lett beren-

deze, innen is megközelíthető a kávézót üzemeltető egyetemi ajándékbolt. A földszinti irodasor ad helyet, többek között, az Egyetemtörténeti Múzeum, az Egyetemi Levéltár, az Egyetemi Kiadó, a Digitális Sokszorosító Üzem, a Közgyűjteményi Informatika, a Közgyűjteményi Digitalizáló Műhely irodáinak számára. A korábbi gépészeti, illetve raktári helyiségekben kerültek kialakításra a Selmeci Műemlék-könyvtár és az Egyetemtörténeti Múzeum egymásba nyíló kiállítóterei. Az installáció megvalósítása 2025 első felének feladata.

A felső szint maga a könyvtár, amely egy egyterű, üvegfalú olvasóterem, összterülete 2500 m². A lépcsőfeljárattól jobbra, a korábbinál alacsonyabb kölcsönző- és információs pult négy munkáállomással várja a látogatókat, akik 2024 szeptember 8-ától hétköznapokon 08:00–20:00 között vehetik igénybe a szolgáltatásokat. Szombaton a nyitvatartás 08:00–16:00 között segíti a kiszolgálást. A pult mellett kialakított „sziget” munkáállomásai a

fénymásolás, nyomtatás, CD-írás, spirálozás, illetve az OPAC-használat bázisai. Előtte babzsákokkal ellátott pihenőpont várja a kikapcsolódni vágyó fiatalokat. Az olvasóterem 500 látogató egyidejű leültetésére alkalmas.

A nyitott térben van néhány speciális funkciója „leválasztás”: A 42 fős számítógépes kabinet, ami egyben mesterséges intelligencia kutatóteremként is funkcionál. A 100 személy befogadására alkalmas, zavartalan tanulást biztosító üvegterem, valamint egy folyóirat-olvasó. Van még egy 50 látogatóra tervezett, nyitott, ún. Disputa-tér, amely egyben hallgatói adatvizualizációs térként működhet; itt a kulturális rendezvények is helyet kapnak, amelyek nemcsak az egyetemi polgárokat, hanem a város és a régió lakóit is megszólítják. Végül az olvasóterem parkra néző üvegfalai mentén áram- és internetcsatlakozókkal ellátott „boxokat” alakítottak ki, amelyek a csoportos feladatmegoldás terei, és

melynek falai hangfogóként is szolgálnak. Az olvasóterem szabadpolcaira 1400 folyómeter kölcsönözhető szakkönyv, tankönyv, nyelvkönyv, szótár és szépirodalom került kihelyezésre. A könyvtári szakemberek irodái mellett két kutatószoba áll az oktatók, doktoranduszok rendelkezésére.

A projekt megvalósítása során kiemelt szempont volt a környezetbarát megoldások alkalmazása. Az energiatakarékos épületek fűtése 158 db, 100 méteres mélységű talajszonda által biztosított földhő segítségével valósul meg. Az akadálymentesítés az új lift, illetve több, mozgáskorlátozottak számára megközelíthető mosdóhelyiség kialakításában is tetten érhető.

Szendi Attila

A Kapocs Könyvtári Csoport 2024-es éve

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet keretében működő, a vajdasági magyar könyvtárosokat tömörítő Kapocs Könyvtári Csoport programokban gazdag 2024-es évet tudhat maga mögött. Az év folyamán számos képzésen, konferencián, szakmai látogatáson vehettek részt a csoport tagjai, és tervekből nincs hiány a 2025-ös évben sem.

Képzések

A képzések sorát a tavalyi év májusában Az irodalomterápia könyvtári alkalmazása című akkreditált továbbképzéssel indítottuk. A témára nagy volt az érdeklődés a kollégák körében – 31 könyvtáros vett részt 15 intézményből (főleg a közkönyvtárak és iskolai könyvtárak dolgozói, de speciális könyvtárak munkatársai is jelen voltak). A Kapocs Könyvtári Csoport és a Könyvtári Intézet közös szervezésében már korábban is megvalósultak Vajdaságban irodalomterápiával kapcsolatos képzések, amelyek előadói magyarországi szakemberek voltak. Ez alkalommal egy hazai szakember, Berényi Emőke tartott képzést, aki az utóbbi évek óta Vajdaságban számos irodalomterápiás csoportot vezet.

Az októberi gyermekhét alkalmából gyermekkönyvtári jó gyakorlataikat mutatták be egymásnak a Kapocs Könyvtári Csoport tagjai. A továbbképzés résztvevői a Zentai Városi Könyvtár és a topolyai Juhász Erzsébet Könyvtár gyermekkönyvtári foglalkozásait tekinthették meg gyermekközönség jelenlétében, hospitálás formájában. Nagy Emese, a Juhász Erzsébet Könyvtár könyvtárosa óvodai projekteket támogató, valamint az iskola-előkészítő korcsoportnak szóló interaktív foglalkozásokat mutatott be. Baráth Hajnal Anna és Kopasz Ildikó, a Zentai Városi Könyvtár könyvtárosai Minden nyom a könyvtárba vezet címmel tartottak a könyvismeret, könyvtárismeret témáját feldolgozó foglalkozást alsós tanulók számára. A foglalkozás kerettörténete szerint a könyvtárból ellopottak egy igen értékes könyvet, és a gyerekeknek kell megtalálni a tolvajt. A nyomozás közben játékosan megismerkedhetnek a könyvekkel, néhány könyv- és írástörténeti fogalommal, valamint bejárják a könyvtár összes részlegét a gyermekkönyvtártól a helyismereti részlegig.

Mindkét program megvalósítását a köztársasági Kulturális Minisztérium könyvtári programokra kiírt pályázati támogatása tette lehetővé.

Végül novemberben a budapesti Könyvtári Intézet jóvoltából Mezei Márta és Brindzik András coachok tartottak képzést a vajdasági könyvtárosoknak, amelynek témája a coaching szemlélet alkalmazása a szakmai önismeret és együttműködés fejlesztése érdekében. A résztvevők megismerkedhettek a coaching szemléletmód alapjaival, de mindenekelőtt számos játékos gyakorlaton keresztül felfedezhették, hogy

milyen erősségek, pozitív tulajdonságok rejlenek bennük, amelyeket mind a munkahelyi környezetben, mind a magánéletben mozgósíthatnak a nehézségek áthidalására. A jó hangulatú, inspiratív képzés igazán remek évszázó program volt.

Kapcsolatépítés

A Kárpát-medencei szakmai kapcsolatok ápolásának egyik legfontosabb módját a konferencia-részvételek jelentik. A Kapocs-csoport tagjai állandó résztvevői a Csongrádon megszervezett Kárpát-medencei Könyvtárosok Konferenciájának, amelyen 2024-ben 14 vajdasági könyvtáros vett részt. Közülük többen előadóként is szerepeltek: Csordás Katalin és Szilágyi Tünde a Kishegyesi Könyvtárból megújult könyvtáráépületeiket és az azokat megtöltő gazdag programkínálatot mutatták be. Nagy Emese a topolyai könyvtár programjait ismertette, különös tekintettel a névadójuk, Juhász Erzsébet emlékeztetéséhez kapcsolódó gyermek- és ifjúsági programokra. A csoport tagsága aktívan részt vett a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Szegeden megtartott vándorgyűlésén is: a határon túli szervezetek szekciójában kerekasztal-beszélgetést tartottak a határon túli magyar könyvtárosok helyzetéről.

A csoportot Bednár Prokec Zita, a Juhász Erzsébet könyvtár igazgatója képviselte a kerekasztal-tanácskozás résztvevői között. Szép számmal képviseltette magát a Kapocs-csoport a Budapesten megrendezett, az Országgyűlési Könyvtár és az OSZK által közösen megszervezett Magyar Könyvtárosok Világtalálkozóján, ahol Kormányos Katona Gyöngyi, a Vajdasági Magyar

Művelődési Intézet igazgatója tartott előadást A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet digitális adatbázisai a nemzeti kultúra szolgálatában címmel. A VMMI könyvtárosa – e beszámoló írója – meghívást kapott a Békés Megyei Könyvtár által szervezett, izgalmas új témát feldolgozó, Könyvtárak a sikeres kulturális turizmusért elnevezésű szakmai továbbképzésre, ahol Vajdasági könyvtárak lehetőségei a kulturális turizmusban címmel tartott előadást. Eleget tettünk továbbá a Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár meghívásának, a már hagyományossá vált A jövő könyvtára elnevezésű konferenciára is. Mindenképp megérte a hosszú utazás, a jó hangulatú szakmai találkozón kiváló előadásokat, beszélgetéseket hallhattunk többek között a képkönyvekről, a könyves influenszerekről és a könyvtárak együttműködéséről, egy tudományos gyűjtemény közösségfejlesztő gyakorlatáról a marosvásárhelyi Teleki Téka példáján és még sok másról.

Szakmai útjaink 2024-ben nem csak az anyaország felé irányultak: az év szeptemberében a Kapocs-csoport tagjaival, illetve a VMMI munkatársaival dél felé indultunk útnak, Belgrádba, Szerbia Nemzeti Könyvtárában tettünk látogatást, amelynek keretében a résztvevők részletesen megismerkedtek a Nemzeti Könyvtár történetével és jelenlegi tevékenységével, gyűjteményével, épületével, ezen kívül meglátogatták a Parlamentet és a Parlament Könyvtárát is.

Közös stratégia

Szeptember 18-án a magyar vonatkozású kulturális örökséget őrző könyvtárak és múzeumok vezetőit közgyűjteményi fórumra hívtuk össze, amelynek célja egy olyan együttműködés elindítása, amely hatékonyan szolgálja a helyi közgyűjteményeinkben őrzött kulturális értékek digitális megjelenítését, hogy az olvasók és kutatók a XXI. század elvárásainak megfelelően juthassanak hozzá a vidékünkre vonatkozó fontos helytörténeti forrásokhoz. A találkozón 8 könyvtár és 4 múzeum képviselője vett részt. A megbeszélésen részt vevők felvállalták, hogy minden intézmény áttekinti a helytörténeti gyűjteményét, amely alapján összehangolható lesz az egyes intézmények digitalizálási tevékenysége. Megvitatásra kerültek a témával kapcsolatos szerbiai pályázati lehetőségek is, így az aktuális pályázati időszakban már több könyvtár élt is ezekkel a lehetőségekkel.

Tervek

A 2025-ös évben is igyekszünk megtartani a képzési paletta eddigi sokszínűségét. Már biztos, hogy folytatódni fog az irodalomterápiás akkreditált képzés Berényi Emőke „Átépités miatt átmenetileg zárva” – Irodalomterápia kamaszoknak című képzési programjával (amelyre már sikerült is megszerezni az akkreditációt).

A könyvtári mintafoglalkozások bemutatóit is mindképp szeretnénk folytatni, hogy minél több, a szűkebb régiókban dolgozó kolléga jó gyakorlatait ismerhessük meg. A képzések terén hálásak vagyunk a Könyvtári Intézet állandó támogatásáért is.

2025-ben egy igazi újdonsággal is készülünk: május 8–9-én Zentára várjuk a Kárpát-medencei könyvtároskollégákat a Hagyomány és megújulás – a könyvtárak szerepe a 21. században című konferenciára a tevékenységének húszéves évfordulóját ünneplő Vajdasági Magyar Művelődési Intézet és a koordinálásában működő Kapocs Könyvtári Csoport szervezésében. A tanácskozással szeretnénk fórumot biztosítani a jelenkori szakmai kihívások és az azokra adott válaszok megvitatására, a jó gyakorlatok bemutatására, a könyvtári intézmények és szervezetek példaértékű tevékenységének megismerésére. Célkitűzésünk továbbá a korábbi szakmai kapcsolatok felfrissítése, új kapcsolatok kialakítása és a meglévő, színvonalas Kárpát-medencei könyvtárszakmai programkínálat új helyszínnel történő bővítése Zentán, a Vajdaságban. Szeretettel várunk minden kedves érdeklődő kollégát!

Resócki Vázsonyi Csilla

Könyvtár- és múzeumvezetők fóruma a Vajdasági Magyar Művelődési Intézetben

Berényi Emőke Az irodalomterápia könyvtári alkalmazása című képzése

Kultúrák összekapcsolása

Az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat

New York City Upper East Side-jának pezsgő szívében található az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat mint egy egyedülálló kulturális kincs. Az 1955-ben alapított intézmény az amerikai magyar közösség oszlopa, elkötelezett a magyarok gazdag amerikai örökségének megőrzése és ünneplése iránt. 1966-ban a társulat két másik amerikai magyar szervezettel együtt létrehozta a jelenlegi Magyar Házat. Az épület Yorkville-ben található, a város történelmi magyar és német negyedében, és a magyar tevékenységek és élet központja New Yorkban.

Évtizedek óta a könyvtár kulturális központként, találkozóhelyként, a tudományos munka tárházaként és támogatójaként szolgál, teret biztosítva a magyar irodalom, történelem és hagyományok iránt érdeklődőknek.

Bőséges könyvtári és művészeti gyűjteményeivel, izgalmas programjaival és barátságos légkörével továbbra is élénk kapcsolatot teremt a múlt és a jelen között.

Kapu a magyar örökséghez

A könyvtár kiterjedt állománya, folyóiratai és archív anyaggyűjteménye élénk képet fest a magyar kultúráról és történelemről. A látogatók több ezer kötet között böngészhetnek, a magyar irodalomtól és történelmi szövegektől kezdve a szótárakon és szakácskönyveken át a ritka és antik kiadásokig. Gyűjteménye olyan ikonikus magyar szerzők műveit tartalmazza, mint Márai Sándor, Móricz Zsigmond és Szabó Magda, valamint kortárs szerzőkét, folyamatosan bővülnek új kottákkal, hogy a legújabb magyar irodalmat is elérhetővé tegyék közösségünk számára.

De ez nem csak a könyvekről szól. A társulat történelmi tárgyakat, hagyományos hímzéseket és műalkotásokat is őriz, amelyek tükrözik Magyarország gazdag kulturális sokszínűségét. Ezen tárgyak többsége a 1939-es világkiállítás magyar pavilonjában és a most már megszűnt Riverside Múzeumban megrendezett Nemzetközi Nőművészek Kiállításán szerepelt. A kutatók, diákok és történelemrajongók számára a könyvtár felbecsülhetetlen értékű forrásokat kínál olyan témákban, mint az 1956-os forradalom és a magyar bevándorlók élete, akik alakították az Egyesült Államokat. Rendszeresen tartunk beszélgetéseket kortárs magyarországi írókkal, hogy bemutassuk őket az itteni közösségnek úgynevezett HALtalk-on, ahol vendégeink

között ott volt többek között Závada Pál, Spiró György, Nádasdy Ádám és még sokan mások.

„Évtizedek óta a könyvtár kulturális központként, találkozóhelyként, a tudományos munka tárházaként és támogatójaként szolgál, teret biztosítva a magyar irodalom, történelem és hagyományok iránt érdeklődőknek”

A képek forrása: Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat

A közösség és a kapcsolatok ápolása

A könyvtár az amerikai magyar közösség élő része. Havonta megrendezésre kerülő események, mint irodalmi estek, történelmi, tudományos és kulturális előadások, filmvetítések és nyelvoktató órák vonzzák az élet minden területéről érkező tagokat.

A nyelvi érdeklődők csatlakozhatnak minden szinten elérhető magyarórákhoz, az anyanyelvükkel újra kapcsolatot kereső kezdőktől a nyelvtudásukat csiszolni kívánó haladóig. Emellett a könyvtár filmes esteket, könyvklubokat, társasjáték-esteket és workshopokat is szervez, amelyek segítenek a résztvevőknek magyar származásuk nyomára bukkanni és lenyűgöző történeteket feltárni családtörténetükről.

Történelmi utazás

A társulat szerepe túlmutat a magyar örökség megőrzésén – aktívan dokumentálja az amerikai magyarok történetét. Szóbeli történelmi projektje révén gyűjti az amerikai magyar bevándorlók és leszármazottaik személyes történeteit, olyan történetmozaikot alkotva, amely megőrökíti küzdelmeiket, sikereiket és hozzájárulásukat az amerikai társadalomhoz.

Az elmúlt években a könyvtár fejlesztette a digitális eszköztárát, hogy bővítse hatókörét. Virtuális kiállítások és digitalizált archívumok teszik lehetővé a világ minden táján élők számára, hogy otthonuk kényelméből fedezzék fel kincseit.

2019 óta a könyvtár gyűjti és digitalizálja az Egyesült Államokban és másutt élő magyar diaszpóra emlékeit és életét dokumentáló dokumentumokat, fényképeket és műalkotásokat. Ezek a dokumentumok elérhetőek digitális tárházában, a *Magyar Archívumban*.

A jövőbe tekintve

A járvány alatt a könyvtárat teljeskörűen felújították, felkészítve azt történetének következő fejezetére. Amint az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társaság közeledik 70. évfordulójához, küldetése továbbra is ugyanolyan fontos, mint valaha: hidat képezni a generációk és kultúrák között. Azáltal, hogy elősegíti a megértést, ünnepli az örökséget, és közösséget épít, a társaság biztosítja, hogy a magyar szellem továbbra is virágozzon az Egyesült Államokban.

Legyen valaki a magyar diaszpóra tagja, látogató, történelemrajongó vagy egyszerűen csak kíváncsi erre a gazdag kultúrára,

„A társulat szerepe túlmutat a magyar örökség megőrzésén – aktívan dokumentálja az amerikai magyarok történetét”

az Amerikai Magyar Könyvtár meghívja Önt, hogy lépjen be kapuján – vagy jelentkezzen be virtuálisan –, és induljon el egy olyan útra, amely kontinenseket és évszázadokat ível át.

A közelgő eseményekről, a tagságról vagy arról, hogyan támogathatja küldetésünket, további információért látogasson el a könyvtár hivatalos weboldalára, vagy kövessen minket a közösségi médiában.

Magyarország és Amerika összekapcsolódott.

Krizsán Árpád

Könyvtárosok vendégségben:

lassan húsz éve erősödő kapcsolatok

Egy meglehetősen hűvös áprilisi reggelen csatlakoztunk a Mohácsi Jenő Városi Könyvtár munkatársaihoz, akik a horvátországi Pélmonostorra indultak. A mohácsi intézmény évek óta partnere a Könyvtárosok vendégségben nevű kezdeményezésben, amely közel húsz éve működik már. És hogy miről is szól mindez? Az anyanyelv ápolásáról, a szakmai és határon túli kapcsolatok erősítéséről és nem utolsósorban a barátságokról.

A viszonylag rövid autótúrat követően a Pélmonostori Városi Könyvtárban vár bennünket Rabbi Zsolt, a kezdeményezés mozgatója, aki egyben a Horvátországi Magyarok Központi Könyvtárának vezetője is. Az érkezés utáni találkozónkon még pontosítjuk a délelőtti programot a projekt további résztvevőivel, elkészül a közös kép, és a könyvtárosok elindulnak a közeli kistelepülések oktatási-nevelési intézményeibe foglalkozásokat tartani.

Az ötlet lassan húsz éve, 2007-ben született a Pélmonostori Városi Könyvtár – Horvátországi Magyarok Központi Könyvtára és a kecskeméti Katona József Könyvtár között. Baranya déli részén a horvátországi magyar, illetve a horvát kisebbség jelenléte Bács-Kiskun vármegyében jó alap volt az induláshoz.

Az akkor megfogalmazott célok ma is érvényesek: a horvát, a magyar, (majd később a szerb) kisebbségi csoportok anyanyelvének ápolása, erősítése, a nemzeti identitás megőrzése, a kreatív gondolkodás ösztönzése, szakmai tapasztalatcsere, az iskolai könyvtárak állományainak gyarapítása, a könyvtárak és az iskolák közötti kapcsolat erősítése, továbbá nem utolsósorban a baráti kapcsolatok kiépítése.

A kezdeményezés alapját azok a könyvtári foglalkozások adják, amelyeket mindig a vendéglátó település térségében található könyvtárakban, iskolákban, esetleg óvodákban tartanak meg a gyerekek anyanyelvén. Így tehát Horvátországban a magyar ajkú gyerekeknek magyar nyelven, Magyarországon pedig a horvátoknak horvát nyelven. A kezdetekkor évente egyszer tartották a foglalkozásokat, aztán a látható sikerek után a bevont nevelési intézmények száma bővült. Manapság már az adott évben rendszeresen, felváltva látják vendégül a projektben szereplő települések a könyvtáros kollégákat.

A Könyvtárosok vendégségben program jelentőségét az is megmutatta, hogy az alapító két intézményhez 2009-ben csatlakozott a bajai, 2014-ben a mohácsi, végül 2017-ben a szabadkai könyvtár is.

A projekt aktuális napját mindig a vendéglátó könyvtár készíti elő, amely egyeztet a közeli települések oktatási-nevelési intézményeivel a tervezett látogatásokat. Ezek a kapcsolatok mára nagyon jól kialakultak, hiszen itt évek óta visszajáró vendégek a könyvtárosok. A településeken pedig mindig a "vendég"

könyvtár tartja a foglalkozást magyar, horvát, illetve szerb nyelven.

A program mostani látogatásunk napján érintette a horvátországi Csúzást, Eszéket, Sepsét, Kácsfalut, Laskót, Ölyvest, Vörösmartot és Újbezdánt.

A képek forrása: Pélmonostori Városi Könyvtár

Minden partnerintézmény két településre látogatott el. A mohácsi könyvtárosok Csúzán és Sepsén tartottak egy-egy komplex foglalkozást, amely a közelgő húsvét témáját érintette leginkább.

A mohácsi könyvtár kollégái évek óta járnak vissza az itteni településekre, amelyeken mindig szeretettel várják a könyvtárosokat. A foglalkozásokkal igyekeznek a helyi magyar gyerekek hétköznapijaiba egy kis változatosságot hozni, ezzel a nyelvet erősíteni, az anyaországi kapcsolatokat tartani. A könyvtárosok minden évben komplex programmal készülnek. Most japán pápírszínház mesét hoztak, ezt követték zenés-ritmikus feladatok, majd kézműveskedtek a gyerekekkel.

A bajai könyvtár az észéki Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ Bóbita óvodájában tartotta az egyik foglalkozást, amely a vízben élő állatokra fókuszált, ezekhez egy-egy mesét kapcsoltak, amelyeket interaktív módon dolgoztak fel együtt a gyerekekkel. A másik helyszín az újbezdáni iskola volt, itt a 6–14 éves, általános iskolás korosztály számára tartottak padlóképes foglalkozást, ennek az ismeretátadás mellett közösségépítő szerepe is kiemelkedő. Lényege a közös munka, a közös alkotás volt, amely a vegyes korcsoport miatt volt ideális. A bajai intézmény a kezdeményezést fontosnak tartja, hisz ezekkel a találkozásokkal a könyvtár, a könyvek, a mesék világa olyan gyermekekhez is eljuthat, akik nem könyvtárlátogatók, illetve más intézményekkel közösen együttműködve segíthetnek a magyar nyelv ápolásában, a magyar irodalmi művek, mesék, mondókák megismerésében.

A kecskeméti Katona József Könyvtár munkatársai Vörösmarton óvodások számára tartottak foglalkozást, amelyet a 4 őselem köré építettek. Interaktívan, dalokkal, népi mondókákkal és rajzos feladatokkal vonták be a gyerekeket. A második helyszínük Laskó volt, ahol a könyvtáros kollégák segítségével a helyi általános iskola 6–7. osztályosai kipróbálhatták a LEGO-robotok irányítását, valamint a VR-szemüveg virtuális valóságába is betekintést nyerhettek. A foglalkozás célja az volt, hogy felhívja a figyelmet a mai technika lehetőségeire,

„A kezdeményezés alapját azok a könyvtári foglalkozások adják, amelyeket mindig a vendéglátó település térségében található könyvtárakban, iskolákban, esetleg óvodákban tartanak meg a gyerekek anyanyelvén”

illetve, hogy azok is esélyt kaphassanak az eszközök kipróbálásukra, akik esetleg nehezebben férnek hozzá ezekhez. A program egyben figyelemfelhívó hatású is lehet, bemutatva a könyvtárak újszerű funkcióit is.

A szabadkai könyvtár munkatársai Ölyves és Kácsfalu települések azon általános iskoláiban tartották meg foglalkozásaikat, ahol szerb nyelvű oktatás folyik. Az együttműködést a programban részt vevő könyvtárosok igen fontosnak érzik, hisz a gyerekek azáltal, hogy anyanyelvükön vehetnek részt, még változatosabb foglalkozások "szereplői" lehetnek.

A mozgalmas nap végén kértünk egy rövid összegzést Rabbi Zsoltitól, aki évek óta sikeresen koordinálja a projektet. Ő elmond-

ta, hogy ezekre a találkozásokra, ahogy most is, minden könyvtár más-más foglalkozással érkezik, így ez nap mindig remek lehetőség arra is, hogy a munkatársak egymástól tanuljanak, ötleteket kapjanak, amelyeket később a mindennapi munkában fel is felhasználhatnak. Hozzátette továbbá, hogy az aktuális év folyamán a Könyvtárosok vendégségben program résztvevői a többi partner könyvtárba is ellátogatnak, hogy hasonló, edukatív és egyben szórakoztató jellegű foglalkozásokat is tartsanak a gyerekeknek. Kiemelte, hogy a programot a három ország minden iskoláiban és óvodáiban is örömmel látják. A kezdeményezés remek lehetőség a kapcsolatok építésére, ismerkedésre és tapasztalatcserére nemcsak a könyvtárosok, hanem az oktató-nevelő

munkában részt vevő nevelők, pedagógusok számára is – hangsúlyozta zárásaként a pélmónostori könyvtár munkatársa. A könyvtárosok legközelebb az év második felében majd Bajára érkeznek vendégségbe. A tapasztalatokból ítélve biztosak vagyunk benne, hogy ezek a kapcsolatok még sokáig meglesznek a könyvtárak és a könyvtárosok között.

Szeifer Csaba

Digilabor Békéscsabán

Közel tíz évvel ezelőtt született meg a Digilabor (ám a névadás, konkrétan csak 2019-től datálható). A 2015-ös év utolsó hónapjában beérkezett eszközfejlesztési pályázatba írtuk bele, az akkor már a szakirodalomban sokat említett 3D nyomtatót, mint könyvtári IKT eszközt. Ez az innováció indította el azt a gondolatot, amelyből megszületett a **Békés Megyei Könyvtár digitális alkotótere**.

Az alapkonceptiót az szolgálta, hogy skandináv mintákra alapozva hozzunk létre egy olyan foglalkoztató teret, amelyben az olvasók a digitális és analóg alkotást segítő berendezéseket találhatnak, és ezeket beiratkozással és némi anyagköltség ellenében használhatnak. A kezdeti, rengeteg lehetőséget felvázoló makerspace az idők során sokat alakult; az EFOP 4.1.8-as projektből beszerzett számos eszköz használatát több-kevesebb sikerrel néhányan megtanultuk. A pályázati források 2019-re hozták el a véglegesnek gondolt felszerelést egy 80 m²-es helyiségben. Később kiderült, a tényleges megvalósításhoz e két összetevő, az eszközök és a hely is szűk keresztmetszet. Visszatekintve, azonban valahogy mind a két kihívásra találtunk megoldást. Az elsőhöz, az eszközök bővítéséhez forrás kellett, tehát kerestük a lehetőségeket házon belül és házon kívül is (pályázatok); a másodikat, hogy nagyobb terünk legyen, egyszerűbben oldottuk meg, kimentünk az intézmény falain kívül. Aki tartott már a könyvtárától messze programot, az átérzheti azt a helyzetet, amikor a lelkes kollégák több kiló felszerelést zsuppoltak bele az autóba, majd a 30-40 km-rel távolabbi helyszínen szembesülnek vele, hogy egy apróság otthon maradt. Szerencsére ebben az esetben is mindig született megoldás,

de mást jelentett felkészülni egy ilyen típusú foglalkozásra, mint amit az elmúlt évtizedek során a kollégák is megszokhattak.

A Digilabornak nincs önálló személyzete, a vele kapcsolatos feladatokat más területeken dolgozó kollégák látják el. Van köztük könyvtáros, informatikus, varrónő és könyvkötő is. Az ideális állapottól, hogy egy önkéntes mérnök és egy művész is legyen a csapatban, sajnos messze állunk.

Eszközparkunknak kettős célja van. Az egyik, hogy bemutatóhelyként szolgáljon mások számára, ezzel megmutatva milyen szerteágazó lehetőségeket kínál egy makerspace a könyvtárban. Ehhez a Könyvtári Intézettel közösen is indítottunk egy képzést, melyre szívesen látunk minden kollégát. A másik cél, hogy ki tudjuk szolgálni a helyi igényeket, legyenek azok családi, baráti vagy iskolai közösségektől származók – kiscsoportos foglalkozásokkal, programokkal. A méretezés esetünkben fontos, mert a bevett gyakorlatunk szerint két ember egy maximum tizenöt fős csapatot tud biztonságosan moderálni, mentálni másfél órán keresztül.

Essék akkor szó a konkrétumokról: kétszer nyolcvan négyzetméter és egy kisebb rakár; jelenleg ennyi helyet foglal el a Békés Megyei Könyvtár épületéből a Digilabor. A felszereltségéhez tartozik egy kötészeti műhely, egy fotóstúdió, egy podcast stúdió, egy kisebb zenei stúdió, egy robotikafoglalkoztató (hat-hét típusú robottal), egy elektronikai műhely, egy varroda, egy tárgykölcsönző és egy barkácsműhely. Az első 3D nyomtató megvásárlása óta beszereztünk még három újabb készüléket, amelyek közül az egyik folyékony UV-

rezisztens gyantával működik, míg egy másiknak két nyomtatófeje van. Mivel a könyvtárban található e műhely, stíluszerűen nem maradhatott ki egy kisebb, zömében angol nyelvű szakirodalmi különgyűjtemény sem. Sajnálatos, hogy fizikai adottságaink nem teszik lehetővé a lézervágó használatát, nincs lehetőség a káros égéstermékek elvezetésére.

Szoft oldalról megközelítve projektünket, a következő programok, szolgáltatások jellemzők a Digilaborban: varrás, rongyhorgolás, papírajátékok, Lego story, robotika több korosztálynak, microbit alapok, 3D nyomtatás, tárgykölcsönzés, különféle alkotó foglalkozások.

Az eredeti elképzelés szerint és a külföldi példák nyomán gondoltuk, hogy mindig álljon nyitva az ajtó bárki számára, hogy alkosson. Ezen sajnos módosítani kellett, mind személyi, mind hatékonysági okokból. Jelenleg csak a meghirdetett, tematikus foglalkozások teszik ki a tevékenységek túlnyomó részét. Ha a célcsoportokat kívánom vizsgálni, akkor az óvodás, általános iskolás korosztályt célozzuk meg, de kedveltek a családi hétvégék is, ahol a szülőkkel közösek a programok. A rendezvények egy másik csoportja (ez főként a kreatív, vagy zöld tevékenységeket jelenti) az idősebbeknek szól, így könyvtáros szemmel nézve is kiegyensúlyozott és színes kínálatot biztosítunk. Három éve bevezettük, hogy az iskolai szünetekben is számíthatnak ránk az emberek. A másfél hónapos nyári szünetben, heti két alkalommal lehet valamilyen foglalkozást igénybe venni. Így esélyegyenlőséget biztosítunk a nem táborozó diákoknak, és a szülős, nagyszülős közös délelőttöknek és délutánoknak.

A szolgáltatásfejlesztés folyamatos, azonban a dokumentáció néha megbicsaklik, nem épült még be a tevékenységeinkbe. Az indulás óta minden évben igyekeztünk valamilyen innovációt hozzáadni a helyhez. 2016-ban például Skool képzéseket kínáltuk, 2017-ben a 3D nyomtató bemutatása vitte a primet. A következő két év a Digilaborra formáldásról szólt, Maker szakmai napot szerveztünk, könyvkötő tábort tartottunk felnőtteknek. 2020-ban a Makerspace a könyvtárban című képzést bonyolítottuk le. 2021-től szervezünk gyermektáborokat, 2022-ben hobbielektronikai találkozóra mentünk, az újrashatósító varrást népszerűsítettük, 2023-ban a tárgykölcsönzés bevezetésén dolgoztunk. Ennek indulásához más projektekből vásárolt eszközöket vittünk fel az *IKR katalógusába*, így kerültek be különféle fitness eszközök, kerékpár, aszalógép, bográc, DVD- és diafilmlejátszó, valamint társasjátékok. A 2024-es év újítása a Könyves repair café című programsorozat volt. Ez utóbbit úgy kell elképzelni, hogy egy szakemberünk instrukciókat és segédanyagokat ad a munkához, a résztvevők pedig megjavítják saját, kedvenc könyvüket.

A vélemények megoszlanak a magyarországi könyvtári alkotóterekről és azok bevezetéséről. Sok városi könyvtár a vármegyiek "úri huncutságának" tartja, amiben van némi igazság is. Egy makerspace drága, a beruházás is költséges, illetve a fenntartás is. Persze erre a problémára szintén van deus-ex-machina. Sok külföldi példát

látni a 0 Ft-os, csak lelkesedésből működtetett projektekről, amihez pusztán papír és ceruza a felszerelés. Alapvetően az alkotótér célja a történetmesélés, ahol digitális és analóg eszközöket használunk a saját sztorink továbbadására. Amennyiben a "gazdaságos" szemüvegen át vizsgálom a sajátunkat, akkor két foglalkozást tudok kiemelni: az egyik a rongyhorgolás, ahol különféle textíliákból alkotunk valami újat, például táskát, amely elkészítése a legnépszerűbb a foglalkozásokon. Egészen friss hír, hogy az erről megjelent Facebook bejegyzésünk után egy helyi cég támogató felajánlást tett. A másik foglalkozás a helyismereti világító képeslap műhelyünk, amely nem más, mint egy tárgykészítési foglalkozás, elektronikai alapokkal és némi helyismereti tudással. A készített képeslap egyik oldalán például egy fotó található a könyvtárról, a másik oldalán pedig egy rövid, szöveges történeti ismertető, QR-kóddal ellátva. A kettéhajtott lap közepén egyszerű elektronika, rézszalag, gombelem és LED található.

A Digilaborral a Békés Megyei Könyvtár elindult egy úton, amely egy lehetséges korszerű irány, és ugyan szokatlanak tűnhet, de olvasóink, használóink visszajelzése alapján igazi minőséget nyújt.

Kertész Zoltán

Keltsd életre az ötleteid!

Robotok a könyvtárban

A cím olvasatán biztos több kérdés is felmerül. Mi köze van a könyvtárnak a robotokhoz? Hogyan jöhet szóba a programozás a könyvek között? És miért érdekelne bárkit, hogy egy könyvtárban digitális eszközökkel játszhasson?

Mi, szegedi könyvtárosok úgy gondoljuk, hogy ez nem csupán egy új trend, hanem egy nagyon jó lehetőség is a könyvtáraknak. Ahogy a digitális világ egyre inkább a mindennapjaink részévé válik, úgy igyekszünk mi is felzárkózni és elérhetővé tenni a technológiai fejlődés vívmányait. Hogyan tettük meg az első lépéseket, hogyan indultunk el ezen az úton? Hogyan építjük be ezeket az eszközöket a könyvtári szolgáltatásokba?

A cikkben most megpróbálunk választ adni a felmerülő kérdésekre. Megmutatjuk, hogyan integrálja könyvtárunk a digitális eszközöket a szolgáltatásaiba, hogyan segíthetnek a robotikai eszközök abban, hogy a tanulás szórakoztató és interaktív élménnyé váljon.

A történet 2019-ben kezdődött, amikor Sugár Sára, az Abacus Stúdió vezetője, a programozás és robotika területén elismert szakember előadást tartott az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ) által szervezett Internet Fiesta 2019-es

záró konferenciáján. A robotok már a könyvtárban vannak címmel. Az előadás középpontjában a robotika szerepe állt a könyvtárakban, és külön figyelmet kapott egy János vitéz „robotszereplő”, amely nagy érdeklődést keltett a szakmai közönség körében.

Az én könyvtáram projekt keretében Sugár Sára kidolgozta a Keltsd életre a kis herceg kalandjait! mintaprogramot, amelynek tesztelését vállaltam a Maros-lelei Általános Iskola 6. osztályos diákjainak közreműködésével. A tizenkét diák között négy sajátos nevelési igényű tanuló is részt vett, és a célunk az volt, hogy a digitális eszközökkel támogassuk az inkluzív tanulást és az olvasás élményét.

A bemutató után pozitív visszajelzéseket kaptunk az iskolától és a fejlesztőtől egyaránt. Az iskola vezetői, tanárai és tanulói is lelkesen beszéltek a program élményéről, és úgy látták, hogy a robotikai eszközök hatékonyan támogatják a tanulást, miközben szórakoztató élményt nyújtanak a diákoknak. Ezt követően elgondolkodtunk azon, hogyan tudnánk adaptálni a mintaprogramot, és hogyan integrálhatnánk a könyvtári szolgáltatásainkba.

A következő kérdés az volt, hogyan kapcsolódhatunk az iskolai tananyaghoz, és hogyan tudnánk a programokat olyan módon illeszteni a könyvtári munkába, hogy azok a legnagyobb hasznot hozzák mind a tanulók, mind a könyvtár számára. A célunk az volt, hogy a robotika foglalkozásokat ne csupán egy külön programként kezeljük, hanem szoros kapcsolatba hozzuk őket az iskolai tantárgyakkal, illetve a könyvtárunk szabadidős és kreatív programkínálatával is.

Fontos volt számunkra az eszközigény és a humán erőforrás kérdése is. Mivel a robotikai eszközök használata alapvető digitális készséget igényel, biztosítani kellett a megfelelő képzést, az öntanulási lehetősége mellett. Emellett figyelmet kellett fordítanunk a fenntarthatóságra is: milyen költségekkel jár a program hosszútávú fenntartása, és hogyan biztosítható, hogy az eszközöket folyamatosan frissíteni és karbantartani lehessen?

„Megmutatjuk, hogyan integrálja könyvtárunk a digitális eszközöket a szolgáltatásaiba, hogyan segíthetnek a robotikai eszközök abban, hogy a tanulás szórakoztató és interaktív élménnyé váljon”

„A célunk az volt, hogy a robotika foglalkozásokat ne csupán egy külön programként kezeljük, hanem szoros kapcsolatba hozzuk őket az iskolai tantárgyakkal, illetve a könyvtárunk szabadidős és kreatív programkínálatával”

A következő lépésben részletesen megvizsgáltuk, milyen eszközökre és infrastruktúrára van szükség a program sikeres megvalósításához. A robotikafoglalkozásokhoz elengedhetetlenek a megfelelő eszközök, így az évek során több különböző típusú robotot és egyéb technológiai kiegészítőket is beszereztünk. Emellett kiemelten fontos volt, hogy a könyvtároskollégák is elsajátítsák az eszközök használatát, ezért a könyvtáron belül folyamatosan fejlesztettük digitális készségeinket, és ötleteltünk közösen. Fontos volt, hogy minden könyvtári dolgozó megértse a program célját, felismerje annak jelentőségét, és átlássa, hogyan erősíti a robotikafoglalkozások a könyvtár szerepét, valamint milyen új lehetőségeket teremtenek a szolgáltatásaink bővítésében és a közösségi kapcsolatok építésében.

2019-ben már 41 foglalkozást tartottunk két településen, összesen 898 gyermek részvételével, és 6 kolléga dolgozott együtt a program kialakításában és lebonyolításában. 2020-ra (pandémia!) a program növekedésének köszönhetően már 17 településre eljutottunk, ahol 80 foglalkozást tartottunk, és 1483 gyermeket érthetünk el 8 kolléga közreműködésével.

Napjainkban ezek a számok jelentősen megnövekedtek: közel 70 településre jutunk el évente, országon belül és a határon túl is, de különösen nagy figyelmet fordítunk a Csongrád-Csanád vármegyei KSZR-települések elérésére. Éves szinten körülbelül 600-700, digitális eszközökkel tartott foglalkozást és rendezvényt valósítunk meg, és összesen 10-13 ezer gyermekkel foglalkozunk, több mint 15 könyvtáros aktív részvételével. A robotikafoglalkozások kezdetben a kötelező irodalmi művek feldolgozásával indultak: A Pál utcai fiúk, Toldi, János vitéz; először klasszikus művekkel dolgoztunk, és a robotok segítségével tettük interaktívvá a történetek megértését. Ahogy bővítettük a programot, egyre többféle iro-

dalmi szöveg feldolgozását kezdtük el robotikaeszközökkel. Ma már szórakoztató és oktató módon dolgozzuk fel a különböző műveket, verseket, meséket – amelyek nemcsak az iskolai tananyaghoz kapcsolódnak, hanem a könyvtári foglalkozások színesítésére is lehetőséget adnak –, így a gyerekek még inkább élvezhetik az olvasást és a tanulást interaktív módon.

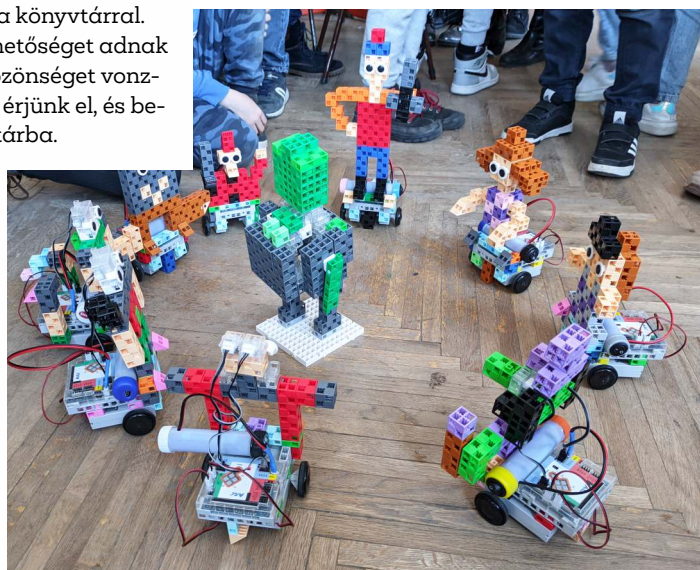
A robotikaprogramjaink nem csak az irodalomra koncentrálnak. Az évek során számos más témát is feldolgoztunk, mint a csillagászat, a hulladékgazdálkodás, a zene, az esélyegyenlőség és egyéb tudományos vagy társadalmi kérdések. Ezzel a programot még szélesebb körben alkalmazhatóvá tettük, hogy minél többféle könyvtári rendezvénybe beilleszthető legyen.

Most már bőven kiléptünk a könyvtár falain túlra, és programjaink egyre több helyszínen elérhetők. Találkozhatnak velünk az érdeklődők különböző városi rendezvényeken, családi napokon, iskolákban, valamint informatikai cégek is keresik az együttműködést a könyvtárral. Ezek a kitelepülések lehetőséget adnak arra, hogy szélesebb közönséget vonzzunk, új célcsoportokat érjünk el, és beinvitáljuk őket a könyvtárba.

Részt veszünk olyan szakmai programokon is, ahol pedagógusokkal együtt ötletelhetünk az együttműködési lehetőségekről. Így minden évben csatlakozunk a Digitális Témahéthez, valamint a CodeWeek programsorozathoz, ahol újabb kreatív megoldásokkal és programokkal bővíthetjük a kínálatunkat. 2024 őszén a CodeWeek keretében külön szekcióban és workshopon mutathattuk be a Robotika a könyvtárban témát, együttműködve a FSZEK és a békéscsabai könyvtár munkatársaival. Valamint a FSZEK által szervezett Könyvtári Bőrzén is lehetőségük volt a kollégáknak, hogy egy kis ízelítőt kapjanak a robotikai eszközök használatából.

A következő lépést egy országos szintű összefogásban látom, amely lehetőséget adna arra, hogy a könyvtárosok közösen támogassák egymást ezen a területen. Erre remek alkalmat adhatna egy külön szekcióülés a vándorgyűlés részeként, egy szakmai nap, továbbképzés vagy hasonló rendezvény. A múlt évi szegedi vándorgyűlésen már kaptak betekintést a foglalkozásainkba a kollégák, amikor workshopon próbálhatták ki a robotikaeszközöket. Ezt a kezdeményezést azonban érdemes lenne továbbvinni és bővíteni egy országos szintű összefogás révén, hogy még több könyvtárban elérhetőek legyenek a digitális eszközök és a programozás élménye, miközben támogathatjuk egymást jó ötletekkel.

Piri Ildikó

Könyvtár & Podcast

Összeállította:
Szeifer Csaba - Szűts Etele

Az utóbbi években egyre népszerűbbé váltak a podcastok, mint információátadási és szórakoztatási formák. Ez a trend a könyvtárak világában is megjelent: egyre több intézmény használja ezt a médiumot arra, hogy elérje közönségét, népszerűsítse gyűjteményeit, vagy szakmai témákat dolgozzon fel. Kíváncsiak vagyunk, hogyan viszonyulnak a könyvtárak ehhez az új formátumhoz. Körkérdés rovatunkkal szeretnénk képet kapni a könyvtári podcastkészítés jelenlegi helyzetéről, kihívásairól és lehetőségeiről.

Csevej Országos Széchényi Könyvtár

Továbbra is azt valljuk, hogy ahol a felhasználók vannak, oda megy a nemzeti könyvtár. Ezért minden közösségi oldalon jelen vagyunk, ahol az írott magyar nyelvű kultúrát tudjuk népszerűsíteni. Természetesen podcastcsatornát is indítottunk, ahol kollégáink kutatási területeiről, szakmai eredményeiről tájékoztatunk időkorlát nélkül. Csatornánk a Magyar Elektronikus Könyvtár hangoskönyveiből is válogat, illetve kollégáink új és régebbi tudományos ismeretterjesztő előadásait is hallgathatóvá tesszük. Tavaly ősz óta csevejnek hívjuk azt a beszélgetős formátumot, ahol a könyvtárosok kötetlenül beszélgetnek a kultúráról. Elindult könyvajánló sorozatunk, és márciusban tervezünk egy háromszereplős rendszeres csevejt, ahol régikönyves és gyűjteményfejlesztő kollégával fogjuk megbeszélni a könyves világ aktuális kérdéseit. Lassan közelítünk az ezer feliratkozóhoz csatornáinkon. A Spotify rendszere adja a motort, és innen klónozzuk – vagyis másolja egy automatizmus – a nagyobb podcastfelületekre másorunkat, amely természetesen a YouTube-on is hallgatható. A podcast része a kommunikációnak, támogatja internetes megjelenésünket. Csatornánk célja, hogy közelebb hozza a könyvtár világát mindenkihez: szakmabeliekhez, irodalomkedvelőkhöz és bárkihez, aki szívesen merül el a kultúra és tudás világában. Keresse a nemzeti könyvtárt minden nagyobb podcastcsatornán! @nemzetikonyvtar

Tóth Péter

Halis Podcast

Halis István Városi Könyvtár, Nagykanizsa

A Halis Podcastot a pandémia kitörésekor indítottuk, már előre gondolkodva, hogy milyen szolgáltatást tudunk ajánlani a közönségünknek, ha személyesen nem jöhetnek be a könyvtárba. A podcast nem jöhetett volna létre Varga Tünde rádiós újságíró segítségével, akivel már öt éve dolgozunk együtt. A szakmai háttér, amit nyújtani tud, garantálja számunkra a minőséget. Az évek folyamán rengeteget formálódott, alakult a podcast, mindig tudtunk változni, megújulni, ha arra volt szükség.

Ha egy könyvtár rendelkezik saját podcasttal, az remek lehetőség arra, hogy érdekesebbé tegye a saját bibliotékáját és a könyvek világát, bevezessen egy új és népszerű online szolgáltatást, amely alkalmas a könyvtárosok bemutatkozására is.

Célunk volt, hogy figyelemreméltó kanizsai embereket is bemutatassunk, népszerűsítsük a kultúrát és megismertessük Nagykanizsát a nagyobb közönséggel. Emellett természetesen szívesen beszélgetünk a hozzánk érkező országosan ismert írókkal is.

A könyvtári podcastok lehetőséget biztosítanak arra, hogy kilépjünk a hagyományos szerepkörből, így akár olyan rétegeket és generációkat is elérjünk, amire a korábbiakban nem volt lehetőségük. A Halis Podcast egy nulla forintból beszerezett eszközök, ami így azt sugallhatja, hogy bárki bármikor belevághat egy podcast készítésébe, ha hajlandó munkát beletenni. Ehhez azonban szükséges a megfelelő eszközök beszerzése és az a rutin, szakmai tudás, amely egyebek mellett ezek használatához is kell. A szakember részéről pedig lokálpatriotizmus és önkéntes segítség kell ahhoz, hogy ebben ingyen nyújtson segítséget. Ha igazi minőséget szeretnénk készíteni, a pusztán kíváncsiság és elhatározás nem elég. Megfelelő anyagi források nélkül nehéz kitörni a szűk kisvárosi könyvtári keretek közül és komolyabb fejlesztéseket végrehajtani.

Varga Tünde

Benke Dániel

Abstract Békés Megyei Könyvtár

Napjainkban a mindennapos feladatellátás mellett elengedhetetlen, hogy minél több csatornán kommunikáljunk tevékenységünkéről. A social media mellett számos – költséghatékony – platform áll egy intézmény rendelkezésére. Az adaptálhatóság a meglévő erőforrás és energiabefektetés kérdése. Vezetői pályázatom összeállításakor már körvonalazódott bennem egy könyvtári podcast igénye. Miután a könyvtáros csapatot egy, a média világából érkező kolléganővel tudtuk megerősíteni, elkezdődhetett a tényleges tervezés. Földesi Csenge ötletei, meglátásai hozzájárultak az új szolgáltatás bevezetéséhez, amelynek eredménye lett az Abstract (a névadás a tömör összefoglalásra, a lényeges állításokra utal). A könyvtári podcastcsatorna kettős szerepet tölt be. Egyrészt a témaválasztások és a beszélgetések segítik a kulturális sokszínűség, a művészetek bemutatását, az olvasás népszerűsítését, a szakmai újdonságok értékelését. Másfelől az újfajta kommunikációs platform reményeim szerint hozzájárul a modern könyvtárkép bemutatásához, a potenciális könyvtárhasználók és -látogatók, a fiatal generáció megszólításához. Az Abstract legfőbb célja, hogy meg hozza a kedvet az olvasáshoz, a könyvtárba járáshoz. Előnye, hogy olyan felvetések és gondolatok is előtérbe kerülnek, amelyekről egy frontális előadás vagy könyvbemutató során kevésbé esik szó. Napjainkig 15 beszélgetés hallgatható, a vendégekkel (könyvtári szakemberekkel, szerzőkkel, kutatókkal) Földesi Csenge könyvtáros beszélget. A szolgáltatást a Spotifyon indítottuk, azonban az idei évben – a népszerűsítés és a visszajelzések elemzésének megkönnyítése céljából – áttértünk a YouTube használatára.

Juhász Zoltán

Kapocs a tudáshoz

Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

A Kapocs a tudáshoz kutatástámogató podcast az egyetemi polgárság egészét megszólító kezdeményezés, amelynek célja, hogy kialakuljon a PTE-n egy diszciplinákat átívelő kutatói közösség, amelynek tagjai meg tudják osztani egymással és a hallgatókkal az oktatói, kutatói és publikálói tapasztalataikat. Vendégeink segítségével szeretnénk bemutatni a Pécsi Tudományegyetem stratégiájában szereplő főbb célkitűzéseket (fenntarthatóság, biotechnológia, mesterséges intelligencia és adattudomány). A kutatói életpályák ismertetésén túl adásainkban arra is vállalkozunk, hogy megvitassuk a tudományos élet aktuális eseményeit. Tavaly például a két 2023-as magyar Nobel-díjasunk, Karikó Katalin és Krausz Ferenc munkásságát ismertettük meg a hallgatósággal. Az egyik legnagyobb kihívásként a nagy mennyiségű podcastkínálatot azonosítottuk. Nehéz kitűnni a jelenlegi felhozatalból. Mi ezt egy erős pozicionálással próbáljuk megoldani. Felvállaljuk, hogy kik vagyunk (kutatástámogató könyvtárosok) és honnan jöttünk (PTE), és a saját erősségeinkre, a mi közösségünkre megszólítva készítjük a műsort. A miénk egy niche podcast. Pont ebből következik az egyedisége, amitől érdekes lehet azok számára, akiknek szól. A másik rizikófaktor a periodicitás megtartása, mivel nem a podcastgyártás a fő munkakörünk, ezért komoly erőfeszítéseket kell tennünk, hogy tartani tudjuk a tervezett megjelenéseket.

Számunkra a podcast jó lehetőséget biztosít a szolgáltatásaink fejlesztéséhez szükséges tudás megszerzéséhez és a kapcsolati hálónk bővítéséhez. Úgy gondoljuk, hogy kutatástámogató könyvtárosként közelebb kell kerülnünk az egyetemi kutatás tényleges gyakorlataihoz, és erre remek alkalmat kínálnak ezek a beszélgetések. Nem utolsósorban pedig kutatástámogatói szerepkömmunkációs eszközként is tekintünk rá, ami képes közvetíteni az egyetemi polgárság felé a könyvtári szakértelmet és felkészültséget.

Fekete Rita

Lovász Dávid

FSZEK Szociológiai Gyűjtemény Zenei Gyűjtemény

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

A FSZEK Központi Könyvtárának podcastjaival hidat könyvtári értékeket a digitális világ lehetőségeivel és közösségi szerepünket is erősíti. A készülő sorozatok bemutatják gyűjteményeink értékeit, innovatív formában reflektálnak kulturális, művészeti és társadalmi témákra:

A Zenei Gyűjtemény Miért szép? sorozata Kovács Sándor zenetörténesszel klasszikus zenei műveket mutatott be, míg Hollós Máté, a Hungaroton vezérigazgatója az Ideje van a zenének sorozatában a hangfelvételek világában kalauzolt. 2024-ben 60 éves jubileumunkhoz kapcsolódó új sorozatunkban többek között zeneterápiáról, táncdalfesztiválokról, a mesterséges intelligencia és a zene viszonyáról is szó esett, kapcsolódó szakkönyvek ajánlásával. 2025 új kezdeményezése a Fókuszban a fiatalok, kötetlen beszélgetés fiatal művészekkel.

A Szociológiai Gyűjtemény tudományközvetítő tevékenységének új eleme a 2024-ben indult videós podcast. A meghívott magyar szociológusokat friss megjelenésű könyveikről kérdezzük. A kapcsolódó témák laikusok számára is érdekesek, így a legutóbbi adás a Mire nevel az iskola? című könyv kapcsán az iskola társadalmi szerepéről szolt közérthetően, fotókkal és terminológiamagyarázatokkal fűszerezve. A podcastkészítés felkészültséget igénylő technikái, kommunikációs kihívás, amely számunkra is tanulási folyamat. A sorozatok házigazdái könyvtárosok, akik vendégeikkel egy-egy téma részletes kifejtésével önálló értéket hoznak létre. A különböző felületekre szánt mutációk (Spotify, YouTube, FSZEK DSpace) révén széles közönség érhető el.

Bándoli Katalin, Kerékgyártó Ágnes, Farkas Ferenc

ZUG

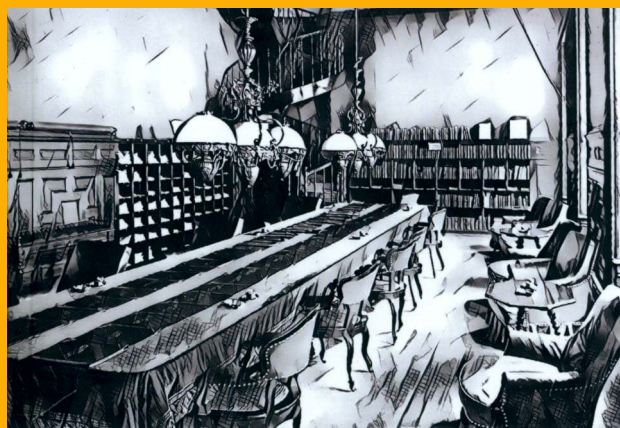
Eötvös Károly Könyvtár, Veszprém

Én személy szerint nagyon örülök, hogy dr. Baranyai Tamás igazgató úr ötlete révén kialakítottak a ZUG-ban egy podcastszobát. A ZUG a veszprémi Eötvös Károly Könyvtár ifjúsági és közösségi tere. Rögtön láttam benne én is a „potenciált”. Soha nem csináltam még podcastinterjút, így a lelkesedésem erősebb volt, mint a hozzávaló gyakorlat, viszont elkezdtem csinálni. Mivel könyvtárban vagyunk, mi más lehetne a téma, mint a könyv? Mégis a kultúrát mint gyűjtőnevet állítottam a középpontba. Fontosnak és érdekesnek tartom, hogy a helyi és környéki kultúráról beszéljünk egy kicsit más megvilágításban. Hogy egy példával éljek, a legutóbbi interjúalanyom Veszprém város polgármestere volt mint magánember. De természetesen az irodalomterápia is terítékre került, a zene természetesen, és még sorolhatnám. Szintén fontosnak tartom a kapcsolatok kialakítását, a kooperációt különböző intézményekkel, szervezetekkel és természetesen a fiatalokkal, hisz őket a legnehezebb a könyvtárba hozni. A podcast erre egy nagyon jó „módszer” lehet.

Másrészt úgy gondolom, hogy egy podcastinterjú által némi bepillantást tudunk nyújtani a könyvtár életébe. Akár egy könyvajánlóval, akár egy könyvtároskolléga bemutatásával. Mindenkinek más és más az elképzelése a könyvtárról és azok dolgozóiról, ezért fontosnak tartom, hogy a másik oldal is bemutatkozhasson egy kicsit. Úgyhogy mindenkit arra buzdítanék, ha van erre lehetősége, próbálja ezt a fajta népszerű információátadási és szórakoztatási formát kihasználni, hogy ezáltal közelebb kerülhessünk az olvasókhoz, illetve ezáltal ők is közelebb kerülhessenek a könyvtárhoz.

Bende Judit Kinga

GYURICZA ANDREA
A NEMZETI CASINO KÖNYVTÁRA

52 (127)

ÚJ SOROZAT

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRÁNAK KÖZLEMÉNYEI

Nagy könyvtári gyűjtemények gyakorló könyvtárosai olykor ritka és becses hézagok lelhetnek a rekatalogizálás, a retrospektív állománybavétel vagy az állományellenőrzés során. Ha furcsán is hangzik, a könyvtáros ilyen esetekben mérlegel, mekkora haszna van a munkabefektetésnek, vagyis a lappangó állományrész feltárásának milyen mélységben, mennyi időráfordítással és a gyűjtemény tekintetében mekkora hozadéka lehet. Elárulom, ebből szinte kivétel nélkül hosszútávon profitál egy könyvtár, így mérlegelésre mindig csak külső tényezők késztetik a felelős vezetőit.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központjának sok évtizede húzódó adósságot sikerült az utóbbi években lerónia: A Nemzeti Casino könyvtára című könyv ennek a munkafolyamatnak a kiteljesedése. A szorgalmas munkának és a lehetőség megteremtésének szerencsés együttállása monografikus szintre emelte egy egykor nagyhírű intézmény, ma már szinte csak könyvtárban továbbélő hagyományát. A könyvállomány katalógusa, ami a kutatás alapját adja, elérhető online az MTA KIK REAL repozitóriumban.

A Nemzeti Casino könyvtára

A kaszinómozgalom magyarországi meggyökerezését, számos hasonlóval együtt, egy Széchenyi István nevéhez köthető kezdeményezés hozta meg a reformkorban. A Nemzeti Casino alapjait 1827-ben angol mintára rakták le, egyértelműen közérdekből és szándékoltan politikamentesen. Az alapítást a korabeli társadalomtörténet keretében vizsgálva, kérdések merülhetnek fel a lelkes olvasóban: az intézmény az ország korabeli vezetőréte-

gét kívánta-e megszólítani egy elitklubban folytatható dinomdánommal, vagy a bécsi udvar felé szofisztikált módon törekedett tükrözni a magyar elit szellemiségét; valóban lehetett-e össztársadalmi érdek a vezetőrétegek szivarfüstös biliárdszobája; vajon hány, érdekházasság férfias – vagyis gazdasági – elrendezése zajlott le váltók és kötelezvénnyek, ígéretek és párbajok szervezése közben. Nos, ilyesmire nem kaphatunk ugyan egyértelmű választ, de a korabeli sajtó leplezetlen véleményét és Széchenyi eredeti szándékát, mely a kötetlen közérdekű megbeszélések színhelyét kívánta megvalósítani, azért érdemes összevetni!

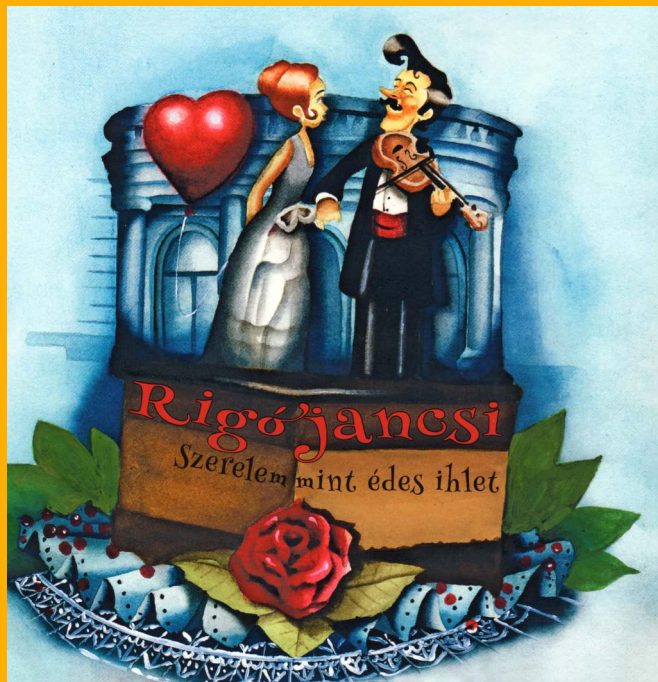
Tény, hogy a haladó szellemű jószándék és a vagyonos tagok a Casino könyvtárának gyarapodását töretlen és kiegyensúlyozott módon biztosították egész fennállása alatt. A feloszlata idején, 1945-ben, mint politikailag nem kívánatos jogi személy, a komoly háborús károkat szenvedett gyűjteményét alapítóokiratának megfelelően a Magyar Tudományos Akadémiára hagyományozta. Ez az utolsó értékmentő lépés közgyűjteménybe helyezte azt a jelentős szellemi terméket, amit egy elitklub szervezett könyvgyűjteménye jelentett.

A gazdasági és politikai tőke, kulturális tőkévé alakult szellemi örökség formájában, és most alapos feltáró munka eredményeként, statisztikai elemzésekkel gazdagon felszerelve, további kutatások alapjául szolgálhat. Gyuricza Andreától kezdve, 120 évnyi egyesülettörténetet és a közösség javát szolgáló, ma már valóban közkönyvtári állomány történetét kapjuk.

Igazán izgalmas és felemelő belegondolni, hogy a reformkor vezető értelmisége, találhatott, persze teremtett is magának helyet és alkalmat a politikamentes kommunikációra, olyan közéleti diskurzusokra, ahol a kötetlenség és a baráti szellem lengte be a teret. A kulturális önszerveződés terét. A lovakon és vadászatokon túl akadt még téma, miként a Nemzeti Casino könyvtárának színes és cizellált tematikája is mutatja. Önkéntes anyagi áldozat, hagyományteremtő ajándékozás és hagyatékozás mellett, önálló könyvtárnokkal működő gyarapítás is szolgálta a gyűjteményt, így érthette el teljességében a cirka 35000-es kötetszámot, aminek fele ma is kutatható az akadémiai gyűjteményben. Tartalmilag ugyan nem a bibliofil szempontok, hanem sokkal inkább a közéleti aktualitás és a gyakorlati hasznosság tekinthető a gyűjtemény szervező kritériumának; a magyar nyelv priorizálása mellett, jelentőségét bizonyítja, hogy az 1886-os felújítást követően 150000 forint erejéig biztosították, a hazai könyvtárak közül egyedülállóként.

A mű a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei között jelent meg, nem titkoltan az Akadémia fennállásának bicentenáriuma alkalmából, Széchenyi előtt is tisztelegve. Hasonló alapos feltárást és bemutatást kívánunk minden lappangó, vagy csak beporosodott könyves gyűjteménynek!

Budai Petra

Rigó Jancsi

Szerelem, mint édes ihlet

tartoztak, nem hederítették rá a pletykákra. Nem mindennapi szerelmük története világszenzációvá vált, az újságok rendszeresen cikkeztek kettejük kapcsolatáról. Akkoriban elképzelhetetlen volt, hogy két ilyen különböző hátterű és nemzetiségű ember nyilvánosan szeresse egymást. Közös léptek fel, Jancsi hegedült, Clara pedig táncolt és énekelt. Felléptek többek között a párizsi

A mesekönyvben az olvasó végigkövetheti Rigó Jancsi életét, hogyan lett híres hegedűművész, hogyan szerettek egymásba Clara Warddal, és hogyan született meg a rigó jancsi sütemény. A kiadvány a maga nemében kiemelkedőnek mondható, hiszen kevés olyan gasztronómiai mesekönyv van, ami egy sütemény születését egy szerelmi történettel ötvözi. Nem utolsósorban a kalandvagyók megpróbálhatják megsütni a rigó jancsi süteményt, melynek receptje a mesekönyv utolsó oldalán található.

A kiadvány grafikája igazán egyedi és művészi, elkalauzolja az olvasót a szerelmespár világába. Ezek a könnyed akvarell képek a gyermeki világképbe illőek.

Hajabácsné Dobos Dóra

A mesekönyvbe csomagolt igaz történet, ami megtanít arra, hogy tanulással és kitartással bármilyen álom megvalósítható. A történet főszereplőjének, Rigó Jancsinak így sikerült a szegény kisfiúból korának legjobb zenészévé válnia. Kedvességével és egyszerűségével a gyönyörű Clara szívét is elnyerte. Ez Rigó Jancsi és Clara Ward szerelmének története.

Rigó Jancsi egy szegény roma családban született Pákozdon, tizenegyen voltak testvérek. Hamar kiderült, hogy kivételesen tehetséges a zenében, csatlakozott egy magyar zenekarhoz, majd Párizsban is felléptek. Ott pillantotta meg Clarát, ami szerelem volt első látásra. Úgy tartják, miközben Jancsi hegedülés közben végigsétált a színpad elején, a közönség szemébe nézett, és elég volt egyetlen pillantás ahhoz, hogy Clara és Jancsi egymásba szeressenek. Clara elhagyta férjét, és boldogan csatlakozott Jancsinak a vigassággal, kabarékkal és fellépésekkel teli életéhez. Innentől fogva elválaszthatatlanok voltak. Bár két különböző világhoz

Folies Bergère és a Moulin Rouge színpadán is. Clara az Amerika asszonyainak címzett nyílt levelében valamennyi, az övéhez hasonló sorson osztó nőhöz szólt. Felszólította őket, hogy ne mondjanak le társadalmi pozíciókra vonatkozó álmaikról, nézzenek fel rá, és gondoskodjanak önmagukról. Ilyen kijelentéseivel Clara Ward meggyújtotta a női emancipáció fáklyáját.

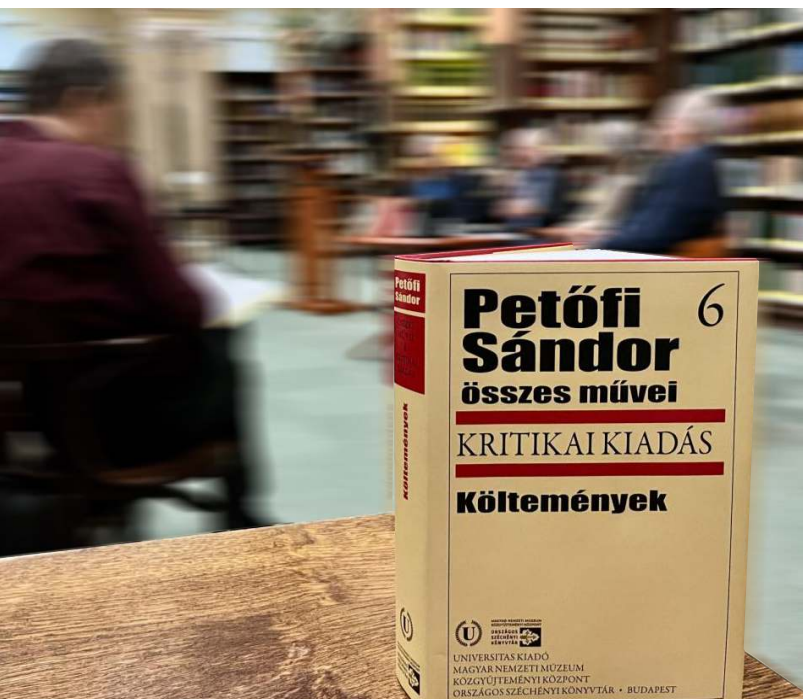
Az ő szerelmüknek állít emléket a rigó jancsi sütemény. Keletkezéséről több legenda is fennmaradt. Az egyik történet szerint a süteményt a budapesti Hotel Rémi egy cukrásza találta fel, ahol gyakran megszállt a szerelmespár. Vannak, akik szerint Clara szeretett Rigó Jancsijának ajánlotta a süteményt, és róla nevezte el rigó jancsinak. Egy másik történet szerint Clara felkért egy neves francia cukrászt, hogy készítsen egy olyan süteményt, ami Rigó Jancsira emlékezteti. A feljegyzések szerint, amikor Rigó Jancsi először kóstolta meg a süteményt, azt mondta: „sötét, mint az én bőröm, és fehér, mint Claráé; lágy, mint Clara lelke, és édes, mint a szerelmünk”.

A könyvet írta:
ANĐA MARIĆ

A szöveget fordította:
DR. MLADENOVICS ANNA

A könyvet illusztrálta:
STJEPAN LUKIĆ

Kiadta:
Magyar Kereskedelmi és
Vendéglátóipari Múzeum,
2023.

Petőfi Sándor összes költeményei: 1848–1849. Kritikai kiadás, 6. kötet

hogy hosszú-
távon szolgál-
jon tudomány-
területeket,
oktatást,
közművelődést.

Örvendetes, hogy mindenki számára hozzáférhető az a szakkönyv, amely megbízható kommentár Petőfi költészetéhez. A benne vizsgált kéziratok – mint textológiai legjobbnak ítélt források – digitális változatai elérhetőek a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ Országos Széchényi Könyvtár digitális tartalom-szolgáltatásában, a Copiában. A legnagyobb magyar digitális kéziratgyűjteményben szereplő Fond VII jelzetű Petőfi-hagyaték a Petőfi-filológia útjelzője, továbbá tanúságtétele Petőfi kánonalakító jelenlétének.

A Petőfi-kánon megértéséhez viszi közel az olvasót Szilágyi Márton munkája, amellyel lezárult Petőfi műveinek kritikai kiadása és kézzel foghatóvá vált a professzionális Petőfi-olvasás lehetősége. Tartalmazza a legújabb szakirodalmi állításokat, emléket állít kiváló Petőfi-kutatóknak és egyben egy hommage is Petőfinek. A kritikai kiadás hatodik kötete úgy szólítja meg az irodalmi műalkotást, hogy a filológia módszertanával feltárja annak belső és külső rétegeit, kulturális beágyazottságát; ezért nem csak az irodalomtörténeti kutatás horizontján megfogalmazható releváns következtetések forráshelye, hanem fontos válaszokat kínál humán- és kultúratudományos kérdésekre.

Mikló Péter

Petőfi Sándor 1848 és 1849 között keletkezett költeményeinek kritikai kiadása az Universitas Kiadó gondozásában, a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ Országos Széchényi Könyvtár kiadásában jelent meg. A hatodik kötet szövegeit Kerényi Ferenc rendezte sajtó alá és Szilágyi Márton szerkesztette. Ezzel végéhez ért az 1973-ban indult vállalkozás, amelynek célja, hogy szövegkritikai kiadást jelentessen meg Petőfi Sándor összes költeményéről.

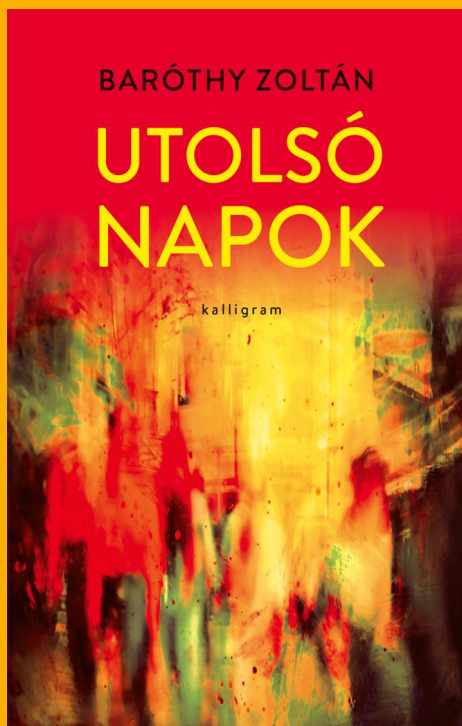
Az irodalmi szövegek tudományos kiadásának alapelveit, kritériumait – a szövegek különbözőségéből kiindulva – a Magyar Tudományos Akadémia Textológiai Munkabizottsága jegyzi. Meghatározásuk szerint, a kritikai kiadás egy mű, életmű, műfaj összes szövegforrását feltáró, jegyzetelt kiadás, amely a textológiai legjobbnak ítélt forráson alapul. Ennek megfelelően, a tudományos kiadások – kiadástípushoz igazodóan – eltérő módszerek alapján épülnek fel.

Másféle szöveggondozói tekintet kíván a forráskiadás, a genetikus kiadás, az elektronikus kiadás, a kritikai kiadás; amely válasz arra az igényre, hogy nemzeti klasszikusaink szövegeit a lehető legteljesebb és leghitelesebb formában olvassuk. Ehhez nélkülözhetetlen az éveken át tartó munka, amely feltárja a szövegek keletkezési idejét, helyét, körülményeit;

A kötet fontossága irodalomtörténeti helyzetében és hasznosulásának különféleségében mérhető. Két módszertanilag behatárolt részből épül fel. Első felében keletkezési hely és idő megjelölésével találjuk a verseket, a másodikban a versek jegyzetei szerepelnek, amelyek magyarázzák azok filológiai hátterét, keletkezésük kontextusait, illetve állítanak a művek recepciójáról.

A gazdag jegyzetapparátusban találhatóak a kézirat lelőhelyére, a vers megjelenésére és keletkezésének körülményeire vonatkozó információk, magyarázatok. Eszerint a Kis-Kunság című vers kéziratát az Országos Széchényi Könyvtár Kézirat-tára őrzi. Nem jelent meg nyomtatásban Petőfi élete során, Ferenczi Zoltán 1848. júniusi versnek tartotta, amit a szerkesztő azzal egészít ki, hogy június 9–10-re tehető a megírása. A vershez kapcsolódó magyarázatok komoly filológiai munka kimenetei, mert rekonstruálják Petőfi térbeli utazását. Mindazonáltal a magyarázatok foglalkoznak a magyar irodalmi és köznyelvi jelenségeivel is. A kötet összeállítói a magyarázatokban fejtik ki a Petőfi-szövegtörzshöz való megfeleltethetőségeit, kontextusait. A vesszorokat életrajzi kiegészítésekkel hozza közel az olvasóhoz a szerkesztő, ezenfelül soroknak megfelelően rögzíti a szövegváltozatokat is.

**Petőfi Sándor összes költeményei:
1848–1849
Sajtó alá rendezte Kerényi Ferenc,
Szerkesztette Szilágyi Márton
Budapest, Universitas Kiadó–
MNMCK OSZK
2024.**

Könyv és könyvtár Baróthy Zoltán Utolsó napok című regényében

ábrázolásra. A regény szerint a nem tárgyi mellékleteket tartalmazó könyveket az 1990 előtti diktatúrában a politikai célból betiltott könyvekkel együtt zárták el a könyvtár látogatói elől. A rendszerváltoztatás után azonban az elzárás megszűnt,

és a politikaiakkal együtt a nem tárgyi mellékletet tartalmazó könyvek is elérhetővé váltak. Ezek begyűjtése és ártalmatlanítása a regény hőseinek fő célja. A beállítás lehetővé teszi az értelmezést, hogy kapcsolat vagy metonimikus azonosság állhat fenn a politikai célból elzárt, illetve a nem tárgyi mellékletet tartalmazó könyvek között; és az elzárás fenntartása lenne kíváncsú. A regény végkifejlete szelídebb megoldást sugall, lehetséges a nem tárgyi mellékletekként katalogizált szörnyek ártalmatlanná tétele a könyvek sérelme nélkül. És ahogy Eco óta megszoktuk, a nagy dolgok a könyvtáron belül dőlnek el.

A könyvtári funkciók és munkafolyamatok meglehetősen realizisztikusan kerülnek ábrázolásra. A könyvfeldolgozás útja, a jelzetadás, és az elvárt olvasói viselkedés mind azonos vagy közel azonos a valósággal. A szerző tapasztalhatóan élvezi, hogy részletesen mesélhet könyvtári eljárásokról, mely mesélés szükséges a cselekmény kibontakozásához, így a regényen belül sem idegen betoldásként működik. Pontosan a könyvtár működésének, aurájának ábrázolása az, amiért a könyvtári világ sokat köszönhet az Utolsó napoknak. A könyvfeldolgozási, jelzetadási ismeretek is tárgyai a regénynek, de arra is akad bőséges példa, hogy milyen típusú kérdésekre adnak választ az olvasószolgálaton, és mi az, amit már magának a látogató-

nak kell kiderítenie. Akár könyvtárhasználó, akár szakemberek számára segítheti a könyvtári világ megértését a regényt, és hozzájárulhat, hogy ne egy távoli és ismeretlen intézmény legyen, hanem olyan hely, ahol tudhatja, mi vár rá, miként tájékozódhat, mégsem mentes a varázslattól.

A könyvtári mindennapoknak része, hogy a könyvtár általános célú értelmiségi lét-térként funkcionál, ahova tanárok és lelkesek járnak – nem is feltétlen olvasni, hanem hivatásukhoz kötődő elfoglaltságaikat végezni. A látogatók ugyanúgy egyedi, némileg megjósolhatatlan, de éppen ezért hihető módon viselkednek, mint a dekoncentrált dolgozók és a teljesítménykényszeres vezetők. Természetesen ábrázolásra kerülnek nem hízelgő részletek is, hiszen a tökéletlenség az emberi élet része, amit egyszerűbb természetnek elfogadni, mint befeszülni rajta. Ami specifikus kiderül a könyvtári világról, az alapján az Utolsó napok egy olyan pillér, ami a maga eszközeivel erősíti a kortárs kultúra és a könyvtári világ közötti hidat.

Görög Dániel

Ahogy egyetlen szakmának, úgy a könyvtárosi szakmának sem mindegy, milyen elképzelés él róla a kultúrában. A kultúrában élő nézetek fognak visszaköszönni a társadalmi hasznosságról szóló vitákban, és a szakemberhez forduló – vagy nem forduló – felhasználók viszonyulásában. A könyvtár és az irodalom viszonya ráadásul eleve egymásra utalt. Baróthy Zoltán Utolsó napok című, könyvtári közegben játszódó regénye 2024-ben jelent meg a Kalligram Kiadónál. Az első kritikai visszhangok pozitívak, így számolnunk kell azzal, hogy a könyvtárosságról alkotott képet az irodalomban és kultúrában befolyásolni fogja a regény.

A regényben ábrázolt könyvtárat Nemzeti Nagykönyvtár néven nevezik, de a nevének kivéve legtöbb jellemzőjében megegyezik a 2010-es évek végének OSZK-jával, a környező közterületek nevét, a szobabeosztást, és egyes belső poénokat beleértve.

Mint könyves témájú műveknél gyakran, az Utolsó napok-ban is fellelhető elem, hogy a könyvek valamivel többet hordozhatnak a leírt betűknél. A regény bonyolalmát azok a mágikus lények, „nem tárgyi mellékletek” szolgáltatják, amelyek az egyes könyvek kinyitásakor elszabadulnak, és potenciálisan vérengzeni, gyűjtögetni kezdenek. A könyvből kinyitás~olvasás hatására elszabaduló szellem metaforája tehát itt negatív kontextusban kerül

Baróthy Zoltán:
Utolsó napok

Pesti Kalligram,
Budapest,
2024

Keressük az Év Fiatal Könyvtá- rosát!

Jelentkezz, ha nem múltál el 35 éves és
legalább 3 éve könyvtáros munkakörben dolgozol!

PÁLYAMŰ:

Egy szakterületi gyakorlatból származó téma még nem publikált írása vagy
Projekt bemutatást tartalmazó, szabadon választott műfajú anyag
(diabemutató, film, hangjáték, riport, szöveges tanulmány stb.)

Pályázat benyújtása:

mke@oszk.hu

Részletes pályázati
feltételek:
mke.info.hu

A DÍJ:

- elismerő oklevél
- 100 000,- Ft pénzjutalom
- ingyenes részvétel az MKE 56. vándorgyűlésén Debrecenben szakmai előadás lehetősége a vándorgyűlés Az Év fiatal könyvtárosa szekciójában

BEÉRKEZÉSI HATÁRIDŐ:

2025. június 2. hétfő,
16.00 óra